

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Diplomová práce

Mgr. Simona Haraštová

Legislativní zajištění provozu a služeb knihoven v České republice, Polsku a
Slovensku: komparativní analýza

Legislative framework of operation and services of libraries in the Czech
Republic, Poland and Slovakia: comparative analysis

Praha 2017

Vedoucí práce: PhDr. Radka Římanová, Ph.D.

Poděkování

Chtěla bych poděkovat PhDr. Radce Římanové, Ph.D. za podnětné vedení mé diplomové práce. Zároveň jí mnohokrát děkuji za velkou trpělivost, kterou vynaložila při konzultacích nad mou diplomovou prací. Také chci moc poděkovat za cenné podněty plynoucí z rozhovorů s PhDr. Vítem Richterem a RSDr. Zdeňkem Matušíkem.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 27. listopadu 2018

.....

Jméno a příjmení

Klíčová slova

komparativní analýza, knihovní zákony, slovenské knihovnictví, polské knihovnictví

Key words

Comparative analysis, library laws, slovak librarianship, polish librarianship

Abstrakt

Diplomová práce má za úkol porovnat tři knihovní zákony – český, slovenský a polský. Diplomová práce se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické. Teoretická část pojednává nejprve o českém knihovním zákoně. Později se hovoří o slovenském a polském knihovním zákoně. V praktické části je nejprve vysvětlena metoda – komparativní analýza. Dále jsou formulovány výzkumné otázky. Následuje vzorkování a kódování prostřednictvím indikátorů. Poté se řeší metoda analýzy – v našem případě komparace, kdy se porovnává český, slovenský a polský knihovní zákon pomocí indikátorů. Následně se informuje o výsledcích rozhovorů s V. Richterem a Z. Matušíkem. Nakonec je uvedeno stručné závěrečné shrnutí.

Abstract

Following thesis has a task to analyse free library laws – czech, slovak and polish. Thesis consists of two parts – theoretical and practical. In theoretical part is analysed firstly czech library law. Later slovak and polish library law are analysed. In practical part is firstly explained method – comparative analysis. Further there are formulated a research questions. Sampling and coding with indicators follow. Then method of analysis is solved – in our case comparison, where czech, slovak and polish library law are compared with help of the indicators. Further there are results of interviews with V. Richter and Z. Matušík. In the end there is a brief final summary.

Obsah

Předmluva	9
1. Úvod.....	10
2. Knihovní a knihovnické zákony v České republice	11
2.1 Knihovní zákony z let 1919 a 1959.....	11
2.2 Vznik třetího Zákona ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb	14
2.3 Popis obsahu českého knihovního zákona z roku 2001	16
2.3.1 Předmět úpravy a základní pojmy.....	17
2.3.2 Systém knihoven	18
2.3.3 Knihovnické a informační služby	18
2.3.4 Evidence knihoven.....	19
2.3.5 Druhy knihoven.....	19
2.3.6 Meziknihovní služby.....	21
2.3.7 Podpora knihoven.....	22
2.3.8 Evidence a revize	22
2.3.9 Vyřazování knihovních dokumentů	23
2.3.10 Ochrana knihovního fondu.....	23
2.3.11 Sankce	24
2.4 Další dokumenty související s knihovním zákonem.....	24
2.4.1 Vyhláška 88/2002 Sb. Ministerstva kultury k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb	24
2.4.2 Platné znění nařízení vlády č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven ve znění nařízení vlády č. 235/2005 Sb. a nařízení vlády č. 113/2013 Sb. 26	
2.4.3 Státní podpora č. SA.35529 (2012/N) – Česká republika – Digitalizace knihovních fondů. 26	
2.4.4 Stanovy a jednací řád Ústřední knihovnické rady České republiky.....	27
3 Slovenský knihovní zákon z roku 2015	28
3.1 Předmět úpravy a základní pojmy podle slovenského knihovního zákona.....	28
3.2 Zřizování knihovny. Práva a povinnosti zřizovatele	29
3.3 Knihovní systém a druhy knihoven.....	31
3.4 Odborné knihovnické činnosti	35
3.5 Zaměstnanec knihovny podle slovenského knihovního zákona.....	38
3.6 Financování knihoven	38
3.7 Problematika historického fondu	39
3.8 Další ustanovení.....	39

4	Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach	40
4.1	Obecné předpisy.....	40
4.2	Národní knihovnická rada	42
4.3	Organizace knihoven.....	43
4.4	Národní knihovna.....	45
4.5	Veřejné knihovny	46
4.6	Speciální knihovny v Polsku.....	47
4.7	Síť knihoven.....	49
4.8	Zaměstnanci knihoven	49
5	Praktická část diplomové práce.....	51
5.1	Stanovení metody práce - komparativní obsahová analýza	51
5.2	Formulace výzkumné otázky	51
5.3	Vzorkování – stanovení výzkumného vzorku.....	52
5.4	Kódování - stanovení indikátorů pro porovnání	52
5.5	Metoda analýzy – komparace. Srovnání českého, slovenského a polského knihovního zákona	53
5.6	Výsledky rozhovorů s PhDr. Vítem Richterem a RSDr. Zdeňkem Matušíkem.....	68
5.6.1	Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 1 - Předmět úpravy.....	68
5.6.2	Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 2 – Základní pojmy	68
5.6.3	Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 3 – Otázka zřizovatele.....	69
5.6.4	Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 4 – Systém knihoven.....	70
5.6.5	Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 5 – Národní knihovna	70
5.6.6	Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 6 – Specializované knihovny	70
5.6.7	Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 7 – Služby knihoven	72
5.6.8	Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 8 – Podpora a financování knihoven.....	73
5.6.9	Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 9 – Osobnost knihovníka	73
5.6.10	Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 10 – Revize a vyřazování fondu	74
5.6.11	Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 11 – Ochrana knihovního fondu	75
5.6.12	Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 12 – Problematika historického fondu	75
5.6.13	Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 13 – Sankce a přestupky	76
5.7	Odpovědi na výzkumné otázky	76
	Závěr	79
	Seznam použité literatury:.....	82
	Seznam tabulek	87
	Seznam obrázků	88
	Příloha č. 1	89
	Příloha č. 2	102

Předmluva

Tato diplomová práce analyzuje tři knihovní zákony, český, slovenský a polský zákon. Využila jsem řadu zdrojů, jak tištěných, tak elektronických. Čerpala jsem informace ze tří již zmíněných zákonů a souvisejících dokumentů, tj. prováděcích předpisů a doporučení ke knihovnímu zákonu. Snažila jsem se, aby použité zdroje a literatura byly aktuální a aby se vztahovaly k tématu. Hlavním cílem této diplomové práce bylo nalézt návrhy na zlepšení českého knihovního zákona

Proč jsem si vybrala toto téma? Hlavním důvodem byla skutečnost, že jsem psala úspěšnou seminární práci pro předmět Management knihoven. Proto jsem se rozhodla tento námět rozšířit v rámci mé diplomové práce. Těžké se zdálo pochopení polského knihovního zákona, kdy jsem byla nucena porozumět polskému jazyku, tj. zvláště jeho gramatice a odborné terminologii. Některé pojmy a věty v polštině jsem sama přeložila. Celé znění polského knihovního zákona jsem si nechala ale přeložit překladatelskou agenturou. Jelikož jsem pracovala i se slovenským knihovním zákonem, tak jsem přeložila i řadu slovenských knihovnických pojmů. V diplomové práci jsem začlenila řadu obrázků, schémat a tabulek. Ty mají sloužit pro přehled o jednotlivých problémech a pro lepší pochopení. Tabulky jsou obsaženy hojně v praktické výzkumné části, což se jeví být pro řešení praktického úkolu této kapitoly efektivnější.

Téma knihovní legislativy je stále aktuální a zůstává nosným pilířem pro praktické fungování knihovnických a informačních činností. Tato diplomová práce by měla podat ucelený obraz využitelný v budoucnu jako jakýsi vzor či příklad pro některé novely či nové knihovní zákony. Porovnání českého knihovního zákona se slovenským a polským zákonem se jeví jako významné, nejen pro tvorbu a inspiraci k další legislativě, ale také pro další bádání studentů, pedagogů, akademiků a vědců.

Práce je psána v českém jazyce. V případě zahraničních termínů, zejména názvů organizací uvádím název v českém jazyce, pokud jej bylo možné najít v českých referenčních pramenech.

1. Úvod

Tato diplomová práce, napsaná v rámci studia programu Informačních studií a knihovnictví na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, pojednává o legislativě v Česku, na Slovensku a v Polsku. Jednotlivé knihovní zákony jsou podrobně popsány a porovnány. Informace jsem čerpala z článků, monografií, legislativních dokumentů apod. Nechybělo množství elektronických zdrojů.

První kapitola se zabývá podrobněji českým knihovním zákonem a jeho dílčími okruhy: základní pojmy, systém knihoven, knihovnické a informační služby, různé knihovnické činnosti apod. Jsou také zmíněny i další dokumenty související s knihovním zákonem.

Další dvě kapitoly analyzují slovenský a polský knihovní zákon. Analýza zákonů je systemizována podle struktury zákonů, jednotlivých odstavců. Kromě textu samotných zákonů jsem vycházela i z poznatků z různých článků a monografií. Kromě zdrojů v českém jazyce, pomáhají k vysvětlení jednotlivých bodů i zdroje ve slovenském a polském jazyce.

Poslední praktická část porovnává výše uvedené tři knihovní zákony, tj. český, slovenský a polský knihovní zákony. Samotnému porovnání zákonů předchází definování metody komparativní obsahové analýzy a postupu práce při výzkumu. Nejprve jsou formulovány výzkumné otázky, po čemž následuje vzorkování, tj. stanovení zkoumaného vzorku. Poté jsou prostřednictvím kódování stanoveny indikátory, na jejichž základě jsou posléze porovnány český, slovenský a polský knihovní zákon – komparace je provedena naráz. Následuje kapitola, která informuje o výsledcích rozhovorů s V. Richtermem a Z. Matušíkem na témata knihovnické legislativy. Nakonec jsou v praktické části uvedeny odpovědi na výzkumné otázky spolu se stručným závěrečným shrnutím.

2. Knihovní a knihovnické zákony v České republice

2.1 Knihovní zákony z let 1919 a 1959

Roku 1919 byl ustanoven *Zákon č. 43/1919 Sb., o veřejných knihovnách obecních*. Tímto zákonem vznikla povinnost zřizovat veřejné knihovny ve všech obcích. O knihovním zákoně, který by ustanovoval obecní knihovny, se uvažovalo již za Rakouska-Uherska. Tehdy knihovní zákon však nebyl ještě realizován. Nová situace po vzniku 1. republiky vytvořila ale živnou půdu pro vznik tohoto zákona. Tehdy šlo hlavně o význam knihoven pro osvětu a kulturu. Přípravu knihovního zákona o obecních knihovnách iniciovali Zdeněk Tobolka a J. Živný. Jednalo se o tom, zdali by měl zákon definovat i knihovny vědecké a odborné. Nakonec se zákon omezil na obecní knihovny. Byl tedy připraven návrh zákona a vytvořeny podmínky pro jeho přijetí. Dne 22. července 1919 předložil Národnímu shromáždění nový zákon Max Pilát. Diskuse o novém zákoně se zúčastnili profesor J. Lukavský a básník S. K. Neumann. Diskuse o novém knihovním zákoně vedla k jeho přijetí. (Streit, 1999, s. 102-103)

Podle §1 bylo nařízeno obcím zřizovat veřejné knihovny. Ty pak měly poskytovat naučnou a zábavnou literaturu a dokumenty určené ke vzdělávání. (*Zákon č. 430/1919 Sb., §1*) Zároveň byly obce s národnostními menšinami povinny zřizovat zvláštní knihovny nebo zvláštní oddělení knihovny pro menšiny (*Zákon č. 430/1919 Sb., §2*). Úplná knihovna se měla skládat z půjčovny knih, čítárny časopisů a příruční knihovny (*Zákon č. 430/1919 Sb., §3*). Finanční náklady na zřizování a provozování knihovny byly v kompetenci obce a byly určovány podle počtu obyvatelstva, tj. ročně 30 h až 1Kč na jednoho obyvatele (*Zákon č. 430/1919 Sb., §5*). Zákon neopomíjel také skutečnost, když v obci již nějaká knihovna působila. Tehdy mohly nastat dvě varianty: 1) buď obec tuto knihovnu převzala; 2) nebo ji přenechala stávajícímu majiteli, který od obce dostával každý rok finance (*Zákon č. 430/1919 Sb., §6*). Zákon mimo jiné ustanovoval tzv. knihovní radu, která měla za úkol řídit knihovnu. Tato knihovní rada měla 4-8 členů, kteří nebyli za svoji činnosti finančně odměňováni a zůstávali ve funkci dva roky (*Zákon č. 430/1919 Sb., §7*). Zákon definoval práva a povinnosti knihovní rady. Jsou to: 1) jmenování knihovníka a pomocných sil; 2) vedení finančních věcí knihovny; 3) rozhodování o nákupu a vyřazování knihovních dokumentů; 4) ustanovení pravidel při půjčování a vrácení knihovních dokumentů; 5) povinnost podávat roční písemnou zprávu o činnosti knihovny (*Zákon č. 430/1919 Sb., §8*). Podle §10 mohlo několik obcí vytvořit

společnou speciální knihovnu (*Zákon č. 430/1919 Sb., §10*). Dozorem nad knihovnami bylo pověřeno ministerstvo školství a osvěty prostřednictvím tzv. knihovních instruktorů (*Zákon č. 430/1919 Sb., §11*).

Knihovní zákon z roku 1919 byl doplněn *Narižením vlády Republiky československé* ze dne 5. listopadu 1919. V knihovním zákoně je k tomuto prováděcímu nařízení mnoho odkazováno. Velice podrobně se tu definuje poslání veřejné knihovny, řeší se problematika menšinových knihoven, věnuje se tu prostor otázkám jako prostor knihoven a jejich vybavení. Nařízení se mimo jiné zabývá podmínkami půjčování knihovních dokumentů, finančními náklady na provoz knihoven a doplňováním knihovního fondu. Podrobně se analyzuje poměr obecních knihoven k jiným knihovnám. Jsou zde pasáže o knihovních radách a knihovníkovi a jeho kvalifikaci a podobně. (Burgetová, 2009)

Knihovní zákon z roku 1919 „... se stal na dlouhé období, ač ne dokonalým, přece jen významným příkladem pro další součásti společenského života v ČSR. Otevřel občanům možnost nalézt si v tehdejších knihovních fondech své knihy, oblíbené autory, setkávat se s výsledky literární tvorby, sledovat denní tisk a časopisy, navštěvovat hudební oddělení, přednášky, besedy, koncerty aj. Knihovny tak přispěly ke kulturnímu dění v obcích i ve městech“. (Streit, 1999, s. 103-104)

Zhruba po čtyřiceti letech platnosti knihovního zákona z roku 1919 si změny ve společnosti vyžádaly zákon nový. Nebylo to snadné a cesta k novému zákonu byla dlouhá a složitá. První tendence k novému zákonu se objevovaly již v roce 1945. Již tehdy se začalo hovořit o jednotné soustavě knihoven. Roku 1952 sice vyšla *Směrnice o spolupráci knihoven všech druhů, které v dohodě s ústředními orgány zavádějí jednotnou síť knihoven*, ale nejednalo se o zákon. A tak v létě roku 1958 započaly přípravy pro vznik nového knihovního zákona o jednotné soustavě knihoven. Byla ustanovena pracovní skupina pod vedením Václava Hauka a Františka Novotného. Již od začátku bylo jasné, že se bude zákon zabývat jednotnou soustavou knihoven. Bylo vytvořeno několik verzí knihovního zákona. (Streit, 1999, s. 250-251) Následovalo připomínkové řízení, jehož závěrem bylo, že „... zákon musí právně upravovat problematiku všech veřejných knihoven v ČSR“ (Streit, 1999, s. 251). Na jaře roku 1959 byl na základě návrhů a připomínek návrh dopracován a v červnu téhož roku byl zákon předložen kulturnímu výboru Národního shromáždění, který návrh schválil. Nakonec byl nový knihovní zákon dne 9. července 1959 schválen (Streit, 1999, s. 252).

V úvodním ustanovení zákona se stanovuje poslání knihoven a jejich význam při socialistické výchově a vzdělávání pracujících. Posláním knihovny dle tohoto zákona bylo také zvyšovat politickou, kulturní a odbornou úroveň občanů a přispívat k vědeckému pokroku. (*Zákon č. 53/1959 Sb., §1*) §2 obecně definuje pojem jednotná soustava knihoven. (*Zákon č. 53/1959 Sb., §2*). Následující paragraf stanovuje práva a povinnosti knihoven. Jsou to: 1) shromažďování knihovnických dokumentů; 2) poskytování pomoci čtenářům při výběru literatury; 3) půjčování knihovnických dokumentů a meziknihovní výpůjční služba; 4) doplňování knihovnického fondu; 5) přihlášení knihovny do evidence u příslušného okresního národního výboru a podobně (*Zákon č. 53/1959 Sb., §3*). V dalším paragrafu se uvádí Státní knihovna Československé republiky a její úkoly (*Zákon č. 53/1959 Sb., §4*). Následuje paragraf o síti knihoven, kterou tvoří zejména knihovny lidové, školní, vědecké, technické knihovny, knihovny akademií věd, zdravotnické knihovny a podobně (*Zákon č. 53/1959 Sb., §5*). V § 6 jsou uvedeny lidové knihovny jako základ jednotné soustavy a jejich úkoly (*Zákon č. 53/1959 Sb., §6*). Problematikou řízení a koordinace se zabývá §7-9 (*Zákon č. 53/1959 Sb., §7-9*). Kvalifikaci a poslání pracovníků knihoven analyzuje §10 (*Zákon č. 53/1959 Sb., §10*). V posledním paragrafu se rozebírá hmotné zajištění knihoven (*Zákon č. 53/1959 Sb., §11*).

Navzdory svému ideologickému charakteru byl zákon přínosný. Byl zdůrazněn význam veřejných knihoven a propojení knihoven v rámci jednotné soustavy. Kromě toho knihovní zákon z roku 1959 má jistá negativa: přílišnou svázanost, ideologii a mnoho prováděcích předpisů. Po politických a společenských změnách kolem roku 1989 si společnost vyžádala nový, moderní a funkční knihovní zákon. (Streit, 1999, s. 252)

Roku 2001 vešel v platnost nový *Zákon o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb*. Podrobněji o tomto zákoně pojednávají následující kapitoly. Jedná se o zákon o službách, na rozdíl od předchozích dvou, kdy první zákon z roku 1919 je zákon o veřejných obecních knihovnách a druhý zákon z roku 1959 je zákon o jednotné soustavě knihoven. Knihovní zákon z roku 2001 vyhovuje nové společenské situaci. S rozvojem internetu a společenskými změnami tento zákon postupně žádá novelizaci, o které se zatím jedná. (*Zákon č. 257/1959 Sb., §1*)

2.2 Vznik třetího Zákona ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb

Nová politická situace po roce 1989 si vyžádala také nové zákony a novely. Četným změnám neunikly ani české knihovny. A tak se kolem roku 2000 začalo jednat o novém knihovním zákoně. Již z názvu knihovního zákona nového milénia je jasné, že stěžejním bodem budou knihovnické a informační služby spolu s podmínkami jejich provozování. Klasické knihovní služby měly být obohaceny o funkci informační. (*Zákon č. 257/2001 Sb.*)

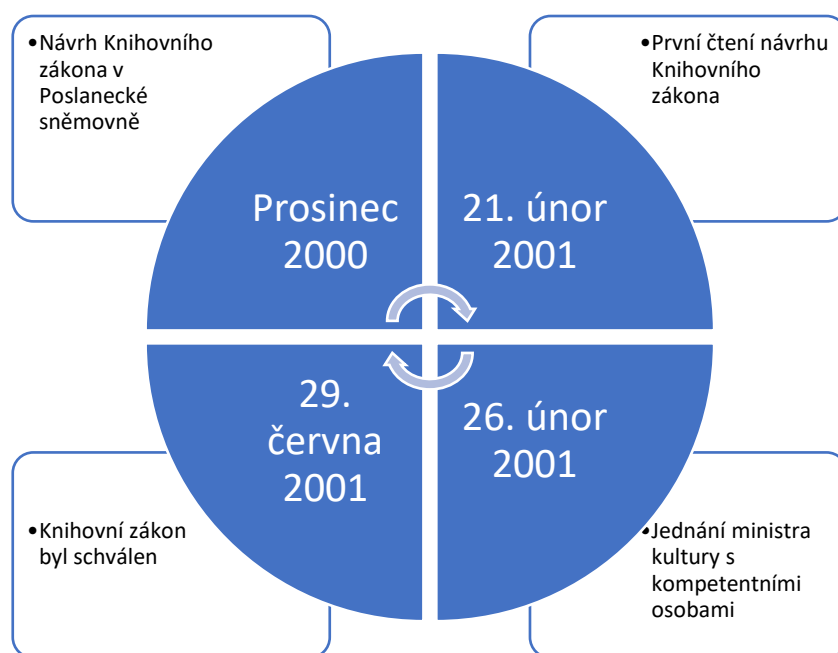
Zajímavým textem se vznikem nového českého knihovního zákona souvisejícím je stať V. Richtera a H. Hemoly (1997) na stránkách bulletinu *Svazu knihovníků a informačních pracovníků České republiky*. Jedná se vlastně o důvodovou zprávu zabývající se návrhem zásad zákona o veřejných knihovnách, kde se v úvodu hovoří o poslání knihovny. „*Veřejné knihovny jsou v rozvinutých demokraciích chápány jako jeden z významných nástrojů praktického uskutečňování základního lidského práva na rovný přístup k informacím, na jejich svobodnou výměnu, na získávání vědomostí a svobodné utváření názorů. Důležitou úlohu plní veřejné knihovny při práci s dětmi, mládeží, handicapovanými a dalšími sociálními skupinami. Činnost knihoven je veřejnou službou a knihovny jsou považovány za instituce veřejného zájmu.*“ (Richter, Hemola, 1997) Tato důvodová zpráva se mimo jiné zabývá vlivem ekonomických a společenských změn na knihovny, analyzuje stávající právní úpravu a odůvodňuje přijetí nového zákona. Návrh zásad zákona obsahuje následující zásady: 1) účel zákona; 2) veřejné knihovny; 3) knihovnicko-informační služby; 4) zřizovatelé knihoven; 5) knihovní rada a národní knihovní rada; 6) spolupráce knihoven; 7) regionální funkce; 8) financování knihoven; 9) státní dotace přidělované knihovnám; 10) pracovníci; 11) dozor a spory; 12) a další předpisy (Richter, Hemola, 1997).

Vzniku nového knihovního zákona, jakož i vládního návrhu předcházela řada událostí. Byla to zejména dvě zásadní jednání, která proběhla v letech 1998 a 1999. První významné jednání s přípravou nového knihovního zákona spojené bylo 2. *Zasedání výkonného výboru SKIP dne 9. – 10. 12. 1998*. Na tomto zasedání byla navázána spolupráce SKIPu, Národní knihovny ČR a Asociace knihoven ČR v oblasti knihovnické legislativy. Ustanovily se pracovní skupiny, jejichž cílem bylo zpracovávat legislativní otázky. (Richter, 1998) Druhé zasedání proběhlo 7. 6. 1999, kdy Ústřední knihovnická rada projednávala tři zákony: knihovnický, autorský a tiskový. Jednalo se o tom, že odbor literatury a knihoven ministerstva

kultury zakončil přípravu návrhu knihovního zákona, který byl předán legislativnímu a právnímu odboru ministerstva kultury (*Ústřední knihovnická rada projednávala...*, 1999).

Je nutné také zmínit dva důležité dokumenty významné při vzniku nového českého knihovního zákona. Kromě *Vládního návrhu zákona z roku 2000 o veřejných knihovnách a podmínkách jejich provozování* jsou to *Pozměňovací návrhy k vládnímu návrhu zákona o veřejných knihovnách a podmínkách jejich provozování* z roku 2001.

Zlomové pro nový knihovní zákon byly roky 2000 a 2001. Samotnému schválení knihovního zákona předcházela tři zásadní data, která jsou zobrazena na následujícím obrázku. Po těchto třech událostech se vznikem knihovního zákona souvisejích byl nakonec na přelomu června a července roku 2001 schválen zákon Parlamentem ČR jako *Zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon)*. Zákon nabyl účinnosti 1. ledna 2002. (Zemánková, 2001, s. 30-31)

Obrázek 1 Klíčová data vzniku knihovního zákona (Richter, 2001, s. 5-7)

Na závěr této kapitoly je na místě vyjádřit mínění V. Richtera vyplývající z rozhovoru pro Literární noviny z října roku 2002: „Čeho se konkrétně týká nový knihovní zákon? – Pro knihovny je vůbec důležité, že ten zákon existuje, protože tím stát nějakým způsobem deklaruje, že o ně má zájem. Jsou tam formulovány principy systému vzájemné spolupráce mezi knihovnami, stanovují se jím určité povinné služby pro knihovny a také se stanovuje, které služby musí být poskytovány zdarma.“ (Richter, 2002, s. 15)

2.3 Popis obsahu českého knihovního zákona z roku 2001

Následující kapitola se podrobněji zabývá popisem českého knihovního zákona z roku 2001, jež prozatím nebyl novelizován. Tato kapitola bude důležitá pro vlastní komparaci v praktické části. Na základě studia pramenů publikovaných k novému knihovnímu zákonu lze stanovit specifické tematické okruhy. Ve stručnosti se v této kapitole zmíníme o některých základních. Hluběji budou jednotlivé problémy diskutovány v praktické části. Výčet témat českého knihovního zákona je vykreslen v následující tabulce.

Tabulka 1 Klíčové oblasti položené v knihovním zákoně (Zákon č. 257/2001 Sb.)

Hlavní tematické okruhy knihovního zákona
Předmět úpravy
Základní pojmy
System knihoven
Knihovnické a informační služby
Evidence knihoven
Druhy knihoven
Meziknihovní služby
Podpora knihoven
Evidence a revize knihovního fondu
Vyřazování knihovních dokumentů
Ochrana knihovního fondu
Sankce

2.3.1 Předmět úpravy a základní pojmy

Základní problém třetího knihovního zákona, tj. předmět jeho úpravy – je systém knihoven, které poskytují veřejné knihovnické a informační služby a jejich podmínky. Z pohledu veřejných knihoven jej nelze považovat za náhradu zákona o jednotné soustavě knihoven. (Zemánková, 2001, s. 30-31) Český knihovní zákon je tedy koncipován jako zákon o službách.

V §2 jsou objasněny základní pojmy:

- Knihovna
- Knihovní dokument
- Knihovní fond
- Meziknihovní služby
- Historický fond
- Konzervační fond
- Specializovaný fond
- Regionální funkce
- Provozovatel knihovny. (Zákon č. 257/2001 Sb., §2)

Zde se pozastavíme nad pojmem regionální funkce. Co to regionální funkce vlastně jsou? „Jsou to funkce větší knihovny jako pomocníka knihoven menších.... Větší knihovna, dříve obvykle okresní nebo středisková, která disponuje i větším počtem knihovníků, poskytuje knihovnám v malých obcích pomoc, ať již v podobě výměnných souborů, rad, jak co udělat, pomoci při stěhování, vybavování novým nábytkem, revizí knihovních fondů, ale i při sepsání projektů do grantových řízení, sestavování statistik, uspořádání soutěže pro děti atd. (Zemánková, 2003, s. 14-15) Přesněji se regionální funkcí zabývá *Usnesení vlády České republiky ze dne 16. ledna 2002 č. 680 o Programu podpory zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven*. Tento dokument stanovuje základní cíle, způsoby a pravidla podpory regionálních funkcí a také standardy výkonu. Nestanovuje však výši dotace na podporu. Tento dokument je každoročně modifikován (Zemánková, 2002, s. 18-20). Další dokument, který poskytuje jednotný pohled na regionální funkce je *Metodický pokyn MK ČR z roku 2011*, který je neustále vylepšován. Tento dokument je aplikací dokumentů: *Program podpory regionálních funkcí knihoven* a *Narřízení vlády č. 288/2002 Sb.* (Vyčichlo, 2004, s. 72-78).

2.3.2 Systém knihoven

V §3 se hovoří o systému knihoven, který tvoří:

- Národní knihovna ČR, Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, Moravská zemská knihovna v Brně
- Krajské knihovny
- Základní knihovny
- Specializované knihovny (*Zákon č. 257/2001 Sb., §3*)

Co se týče systému knihoven, stežejní úlohu hraje Národní knihovna ČR, která je jakýmsi centrem systému knihoven a zároveň plní v rámci systému určité úkoly. Tyto úkoly jsou definovány v §9 o Národní knihovně. (Balík, 2004, s. 66-67)

2.3.3 Knihovnické a informační služby

§4 analyzuje knihovnické a informační služby. Podle České terminologické databáze knihovnictví a informační vědy jsou informační služby definovány jako: „*Služby poskytované knihovnami, informačními institucemi nebo jinými organizacemi, jejichž účelem je zprostředkování informací ve všech formách a oborech lidské činnosti.*“ (Švejda, 2003)

Mezi základní služby knihoven patří:

- Poskytování dokumentů z fondu knihovny nebo v rámci meziknihovnických služeb
- Poskytování ústních a písemných bibliografických, referenčních a faktografických informací a rešerší
- Pomoc při hledání informací z různých informačních zdrojů
- Přístup k internetu a přístup k placeným informacím na internetu
- Kulturní, výchovné a vzdělávací aktivity
- Publikační činnost
- Reprografické služby
- Poskytování dokumentů povahy rozmnoženin zvukových nebo audiovizuálních záznamů
- Zprostředkování rozmnoženin dokumentů prostřednictvím meziknihovnických reprografických služeb
- Poskytování dokumentů v rámci mezinárodních meziknihovnických služeb. (*Zákon č. 257/2001 Sb., §4*)

2.3.4 Evidence knihoven

§5 se zabývá evidencí knihoven prostřednictvím ministerstva. Charakterizuje se zde, co má obsahovat návrh na zápis do evidence knihoven. Pokud je provozovatelem právnická osoba, návrh má obsahovat název provozovatele, identifikační číslo, sídlo, předmět činnosti a právní formu. Jestliže je provozovatelem knihovny fyzická osoba, návrh obsahuje celé jméno a datum narození provozovatele, identifikační číslo a informace o trvalém pobytu. (*Zákon č. 257/2001 Sb., §5*)

Podle knihovního zákona z roku 2001 jsou tedy knihovny povinny zapsat se do evidence knihoven *Ministerstva kultury ČR*. Existuje několik primárních důvodů, proč se jako knihovna zapsat do této evidence:

- Pokud je knihovna v evidenci, může žádat o dotace ze státního rozpočtu, státních aktiv nebo Národního fondu
- Knihovny, které jsou v evidenci, mohou při svých revizích knihovního fondu využít výjimky vyplývající ze *Zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví*
- Evidované knihovny mohou využít funkci *Národní knihovny ČR* v rámci smluv s kolektivními správci autorských práv v souvislosti s úhradami odměn za využití díla (*Evidence knihoven – raději dříve než nikdy, 2002, s. 176-177*)

Zajímavou skutečností je stav evidence knihoven do roku 2002. Do této doby se přihlásilo cca 1588 knihoven, a to např. mnohé krajské, městské, soudní, archivní, galerijní, muzejní, firemní, nemocniční, školské, obecní, vědecké knihovny a další. (Čermáková, 2002)

2.3.5 Druhy knihoven

V §9 až §13 se analyzují druhy knihoven, upřesňuje se, jaký mají jednotlivé knihovny fond a jaké činnosti která knihovna vykonává. (*Zákon č. 257/2001 Sb., §9-§13*)

Nejdůležitější knihovnou v celém systému knihoven je nepochybně *Národní knihovna*. Obsahuje univerzální, specializovaný, konzervační a historický fond. Jejím úkolem jsou činnosti koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, standardizační, metodické a poradenské. (*Zákon č. 257/2001 Sb., §9, odst. 1-2*)

Mezi její úkoly mimo jiné patří:

- Tvorba souborného katalogu
- Tvorba národní bibliografie

- Je národní agenturou pro mezinárodní standardní číslování dokumentů
- Je národním centrem meziknihovních služeb v Česku a centrem mezinárodní výměny
- Je zástupcem knihoven při jednáních s kolektivními správci autorských práv
- Je celostátním koordinátorem regionálních funkcí. (*Zákon č. 257/2001 Sb., §9, odst. 2, písm. a-g*)

Další významné dvě knihovny v systému knihoven jsou **Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana** a **Moravská zemská knihovna v Brně**. Obě dvě mají univerzální, konzervační a historický fond. Moravská zemská knihovna je navíc obohacena o specializované fondy a má funkci krajské knihovny. (*Zákon č. 257/2001 Sb., §10*)

V systému knihoven hrají důležitou úlohu **krajské knihovny**, jež obsahují univerzální, specializovaný, konzervační a historický fond. Plní úkoly odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, metodické a poradenské. (*Zákon č. 257/2001 Sb., §11, odst. 1-2*)

Krajské knihovny mají další funkce:

- Spolupráce s Národní knihovnou při tvorbě národní bibliografie a souborného katalogu
- Tvorba a zpřístupnění regionálních informačních databází a jejich koordinace
- Je centrem meziknihovních služeb v kraji
- Spolupráce při zavádění nových technologií. (*Zákon č. 257/2001 Sb., §11, odst. 2, písm. a-d*)

Následují **knihovny základní**, jež se skládají z univerzálního a specializovaného fondu. Mají funkci informační, kulturní a vzdělávací. (*Zákon č. 257/2001 Sb., §12*)

Nelze opomenout **specializované knihovny**. Ty mají především specializovaný fond a plní funkce koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, metodické a poradenské. (*Zákon č. 257/2001 Sb., §13, odst. 1-2*)

Dalšími funkcemi specializovaných knihoven jsou:

- Spolupráce s Národní knihovnou při tvorbě národní bibliografie a souborného katalogu
- Tvorba a zpřístupnění oborových bibliografií a databází
- Spolupráce s Národní knihovnou v oblasti meziknihovních služeb
- Spolupráce s jinými knihovnami při zavádění nových technologií. (*Zákon č. 257/2001 Sb., §13, odst. 1-2, písm. a-d*)

2.3.6 Meziknihovní služby

V §14 jsou definovány meziknihovní služby. Podle §14 jsou knihovny povinny poskytnout jiné knihovně chybějící dokument, popř. mohou dokument zprostředkovat nebo poskytnout informace o tomto dokumentu. Meziknihovní služby probíhají bezplatně a je nutné vést jejich evidenci. (*Zákon č. 257/2001 Sb., §14, odst. 1-6*)

Co podle zákona meziknihovní služby vlastně znamenají? Jedná se o soubor informačních, výpůjčních a reprografických služeb uskutečňované mezi knihovnami. Jejich cílem je umožnit přístup ke knihovním dokumentům bez ohledu na místo jejich uložení. (Pospíšilová, 2002, s. 212-216) „*Jejich cílem je zajištění přístupu čtenářů k potřebné literatuře bez ohledu na místo jejich uložení. Služby jsou založeny na vzájemné spolupráci, která umožňuje kterékoliv knihovně požádat a půjčit pro vlastní čtenáře dokumenty z jiné knihovny, které nemá ve svém fondu, a naopak půjčovat ze svého fondu dokumenty jiným knihovnám*“ (Smetanová, Pilerová, 2016).

Meziknihovní služby mohou mít následující formy:

- Fyzické půjčení dokumentu
- Reprografické kopie
- Elektronické dodávání dokumentů
- Referenční služba (Smetanová, Pilerová, 2016)

Existují legislativní dokumenty důležité pro realizaci meziknihovních služeb:

- Zákon č. 257/2001 Sb.
- Vyhláška č. 88/2002 Sb.
- Metodické pokyny pro meziknihovní služby vypracované NK ČR (Pospíšilová, 2002, s. 212-216)

Primární perspektivu meziknihovních služeb vidíme v jejich otevřenosti, interaktivitě, rovnováze při poskytování meziknihovních služeb a zpřístupnění internetu. Svůj význam pro meziknihovní služby mají též digitální knihovny nebo online plnotextové databáze, ale také internetové projekty typu Google Scholar a Google BookSearch. (Coufalová, 2008)

2.3.7 Podpora knihoven

§15 analyzuje problematiku podpory knihoven, která probíhá prostřednictvím dotací ze státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu. (*Zákon č. 257/2001 Sb., §15, odst. 1*) Tyto dotace by měly být určeny na následující aktivity:

- Vědecké a výzkumné projekty
- Nové technologie
- Propojení knihovnických sítí
- Zpracování dokumentů do elektronické podoby
- Doplnění knihovního fondu
- Ochrana fondu
- Pomoc knihoven zdravotně postiženým občanům
- Kulturní, výchovné a vzdělávací projekty
- Regionální funkce
- Vzdělávání knihovníků
- Stavební práce pro knihovny
- Zabezpečovací a protipožární systémy (*Zákon č. 257/2001 Sb., §15, odst. 1*)

Existuje řada projektů a aktivit s financováním těchto činností souvisejících. Aktuálním programem je *Integrovaný regionální operační program 2014-2020*, kde jsou shrnuty dotační příležitosti pro knihovny za období v letech 2014-2020. Program se vztahuje na ochranu kulturního dědictví, rozvoj veřejné správy, vzdělávání a v neposlední řadě ke zvyšování kvality služeb vedoucích k sociální inkluzi. (Matějček, 2016)

Kromě tohoto programu je zajímavý projekt *Nadace knihoven*, která vznikla v rámci spolupráce státních vědeckých knihoven v Brně, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Kladně, Liberci, Olomouci, Ostravě, Plzni a Ústí nad Labem. Cílem této nadace bylo pomáhat při aktivitách knihoven a při rozvoji knihovnických činností. (Kádnerová, 2013)

2.3.8 Evidence a revize

§16 se zabývá evidencí a revizí knihovního fondu. (*Zákon č. 257/2001 Sb., §16*) Každá knihovna provádí revizi svého fondu podle počtu dokumentů, které obsahuje:

- Pokud fond obsahuje méně než 100 000 dokumentů, provádí se revize jednou za 5 let
- Pokud fond obsahuje 100 000 až 200 000 dokumentů, provádí se revize jednou za 10 let

- Pokud fond obsahuje 200 000 až 1 000 000 dokumentů, provádí se revize jednou za 15 let
- Pokud má knihovna více než 1 000 000 a méně než 3 000 000 dokumentů, provádí se revize každý rok v rozsahu 5% fondu
- Pokud fond knihovny přesahuje 3 000 000 dokumentů, provádí se revize každý rok v rozsahu 200 000 dokumentů (*Zákon č. 257/2001 Sb., §16*)

2.3.9 Vyřazování knihovních dokumentů

§17 informuje o vyřazování dokumentů, kdy lze vyřazovat dokumenty následujícím způsobem:

- Pokud se dokumenty nevztahují na zaměření knihovny
- Multiplikáty dokumentů
- Opatřebované, neúplné nebo poškozené dokumenty (*Zákon č. 257/2001 Sb., §17*)

Rozhodující při vyřazování dokumentů je skutečnost, že dokumenty jsou informačním pramenem. V tomto případě tyto dokumenty jsou využitelné pro jinou knihovnu a knihovna je povinna tento dokument nabídnout ke koupi jiné podobné knihovně. Jestliže jsou dokumenty natolik poškozené, že už nevykazují znaky informačních pramenů, není nutné je nabízet ke koupi. (Klusoň, 2012) „*Základním znakem knihovního dokumentu je tedy to, že je informačním pramenem. Naopak: věc, která není informačním pramenem, není ani knihovním dokumentem, neboť u ní chybí jeden ze zákonných znaků. Knihovní dokumenty zničené vodou (nebo jinou příčinou) tak, že přestaly být informačním pramenem, tedy vlastně nelze ani za knihovní dokumenty považovat – právě z důvodu, že již nejsou informačním pramenem*“ (Klusoň, 2012).

2.3.10 Ochrana knihovního fondu

§18 charakterizuje problematiku ochrany fondu, kdy je v tomto ohledu nutné zajistit:

- To, aby dokumenty byly umístěny ve vhodných podmínkách
- Chránit dokumenty před odcizením a poškozením a před nepříznivými vlivy prostředí
- Restaurování dokumentů (*Zákon č. 257/2001 Sb., §18*)

Pro nás je zde stěžejní podprogram VISK 7 – *Národní program ochrany a digitalizace dokumentů ohrožených degradací kyselého papíru – Kramerius*. Je důležitý zejména v oblasti péče o novodobé dokumenty. V rámci VISKu 7 jsou poskytovány dotace knihovnám pro účely knihovnické a informační činnosti. Dotace je poskytována do výše 70% nákladů a zbylých 30%

musí knihovna vynaložit sama. Hlavní cíl VISKu 7 je ochrana a zpřístupnění dokumentů tištěných na kyselém papíře. Vedle digitálního zpřístupnění je dalším cílem zlepšení fyzického stavu ohrožených dokumentů nebo preventivní odkyselení postižených dokumentů. Mimo jiné dalším úkolem VISKu 7 je konzervační a restaurační činnost. (Vandasová, 2017)

2.3.11 Sankce

Je třeba také krátce zmínit §19 o sankcích, který stanovuje výši sankcí při porušení povinností a specifikuje postupy při těchto sankcích. (*Zákon č. 257/2001 Sb., §19*)

Pokud ministerstvo kultury zjistí, že provozovatel knihovny porušil povinnost vyplývající z knihovního zákona, vyzve jej, aby tyto nedostatky odstranil. Jestliže nedojde k odstranění těchto nedostatků, může ministerstvo knihovně uložit pokutu až ve výši 5 000 Kč až 200 000 Kč. (*Zákon č. 257/2001 Sb., §19, odst. 1-2*)

Jestliže knihovna porušila povinnost při vyřazování dokumentů, může jí být uložena pokuta až ve výši 25 000 Kč až 500 000 Kč. (*Zákon č. 257/2001 Sb., §20*)

2.4 Další dokumenty související s knihovním zákonem

2.4.1 Vyhláška 88/2002 Sb. Ministerstva kultury k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb

Jedna z vyhlášek ke knihovnímu zákonu se vztahující „*stanoví náležitosti žádosti o zprostředkování knihovního dokumentu a určuje, kteří provozovatelé knihoven jsou povinni předávat žádosti o zprostředkování knihovního dokumentu v rámci meziknihovnické služby zahraničním knihovnám, popřípadě poskytnout provozovateli knihovny účastníci se mezinárodní meziknihovnické služby metodickou pomoc. Vyhláška dále stanoví podrobnosti o vedení evidence knihovního fondu a náležitosti zápisu o výsledku revize knihovního fondu.*“ (*Vyhláška 88/2002 Sb., 2002*)

Žádost o zprostředkování dokumentu knihovny obsahuje následující údaje:

- Název, autor, vydavatel, místo, pořadí, rok vydání, číslo knihovního dokumentu
- Název a adresa žádající knihovny, popř. telefon, fax, e-mail
- Název a adresa dožádané knihovny apod.

- Požadavky na zprostředkování dokumentu
- Lhůta vyřízení žádosti. (*Vyhláška 88/2002 Sb., 2002*)

Žádost o zprostředkování dokumentu knihovny v rámci mezinárodních meziknihovních služeb mají povinnost předávat následující provozovatelé:

- Národní knihovna České republiky
- Státní technická knihovna
- Knihovna Akademie věd ČR
- Moravská zemská knihovna v Brně
- Vědecká knihovna v Olomouci
- Národní lékařská knihovna

(*Vyhláška 88/2002 Sb., 2002*)

Směrnice detailně popisuje strukturu přírůstkového seznamu a seznamu úbytků. Přírůstkový seznam slouží k zaznamenání jednotlivých dokumentů knihovny. Výjimku pak tvoří skupinově zpracované materiály, které se do přírůstkového seznamu nezapisují. V případě seznamu úbytků můžeme záznam v tomto seznamu odkazovat na zvláštní seznam. (*Vyhláška 88/2002 Sb., 2002*)

Přírůstkový seznam obsahuje následující údaje:

- Datum
- Přírůstkové číslo
- Způsob nabytí dokumentu
- Autor, název, místo a rok vydání apod.

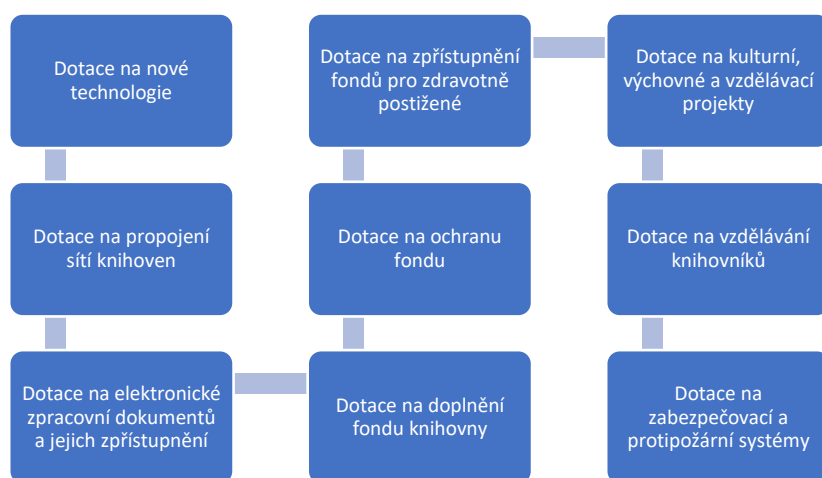
(*Vyhláška 88/2002 Sb., 2002*)

Seznam úbytků obsahuje následující údaje:

- Datum
- Pořadové číslo
- Přírůstkové číslo
- Autor, název, místo a rok vydání
- Důvod odpisu dokumentu (*Vyhláška 88/2002 Sb., 2002*)

2.4.2 Platné znění nařízení vlády č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven ve znění nařízení vlády č. 235/2005 Sb. a nařízení vlády č. 113/2013 Sb.

„Toto nařízení stanoví pravidla pro poskytování dotací provozovatelům knihoven ze státního rozpočtu na projekty.“ (Platné znění nařízení vlády č. 288/2002 Sb., 2002) Nařízení se netýká dotací na projekty v oblasti vědy nebo výstavbu a rekonstrukci knihovny (Platné znění nařízení vlády č. 288/2002 Sb., 2002).

Obrázek 2 - Druhy dotací v rámci nařízení č. 288/2002 Sb. (Platné znění nařízení vlády č. 288/2002 Sb., 2002)

2.4.3 Státní podpora č. SA.35529 (2012/N) – Česká republika – Digitalizace knihovnických fondů.

Cílem tohoto opatření „je podpora kultury a zachování kulturního dědictví. Tato změna stávajícího režimu podpory má za cíl podporovat digitalizaci knih a poskytování dalších služeb ve veřejných knihovnách.“ (Státní podpora č. SA.35529 (2012/N), 2012) Digitalizace se podle tohoto opatření týká vedle historických dokumentů také dokumentů novějších, a to zejména těch, které jsou chápány jako volné, tj. nespádají pod ochranu podle autorského práva. Autorskému právu nepodléhá dílo autora, pokud neuběhla lhůta 70 let od smrti autora (Autorský zákon, 2000). Další výjimkou je případ, kdy se dílo využívá pro financování komunitní činnosti knihoven nebo poskytování knihovnických služeb pro občany sociálně vyloučené. Celkem za rok rozpočet na toto opatření činí 10.000.000,- Kč, při čemž je důležité využít 70%

rozpočtových nákladů. Podpora je určena pro místní a regionální knihovny nebo místní samosprávné orgány (*Státní podpora č. SA.35529 (2012/N)*, 2012).

2.4.4 Stanovy a jednací řád Ústřední knihovnické rady České republiky

Nejprve je nutné vysvětlit, co je *Ústřední knihovnická rada*. Jedná se o poradní, iniciativní a koordinační orgán českého ministra kultury týkající se knihovnictví, knihoven a knihovnických a informačních služeb v České republice. Čestné a nezastupitelné členy, předsedu a místopředsedu rady jmenuje ministr kultury. Předseda je povinen veřejně reprezentovat zmíněnou radu a je odpovědný za činnost rady. Zánik členství může vzniknout vzdáním se funkce, odvoláním nebo úmrtím. (*Stanovy a jednací řád Ústřední knihovnické rady České republiky*, 2002)

3 Slovenský knihovní zákon z roku 2015

Celý název slovenského knihovního zákona zní: *Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 38/2014 Z. z.* Tento zákon navazuje na druhý československý knihovní zákon z roku 1959 a pozdější slovenský knihovní zákon z roku 2000. Důležitým poznatkem se jeví skutečnost, že zákon se netýká pouze knihoven, ale zahrnuje také muzea a galerie. (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach*)

Slovenský knihovní zákon z roku 2000 bylo nutné modifikovat. Bylo nutné komplexněji vymezit předmět, základní pojmy a terminologii. Nový zákon chtěl upřesnit otázky zřizování a zakládání knihoven, problematiku práv a povinností zřizovatelů knihoven. Mimo jiné byly doplněny nutné informace o systému knihoven a typech knihoven. Zákon upřesnil otázku vývozu a dovozu historických fondů. Byly znovu definované povinnosti *Ministerstva kultury*, zaveden státní dohled a upřesněny případné sankce. (Lopušánová, 2015)

Ohlédněme se k účelu a úloze předešlého knihovního zákona. Ten se omezoval pouze na státní, obecné a jiné knihovny spolu se svými službami. Starý zákon respektuje *Manifest Unesco* a další mezinárodní standardy. Neopomíjí se fakt závislosti knihoven na mezinárodní spolupráci. V rámci porovnání starého knihovního zákona jsou klíčovými úkoly knihoven: svobodný přístup k informacím, starost o knihovní fondy, knihovnické služby. Jsou tu již také zmiňovány informační technologie a internet. (Katuščák, 2001, s. 21)

3.1 Předmět úpravy a základní pojmy podle slovenského knihovního zákona

Zákon v první řadě stanovuje předmět úpravy. „*Tento zákon upravuje zriaďovanie a zakladanie knižníc, práva a povinnosti knižníc, práva a povinnosti zriaďovateľov knižníc, knižničný systém Slovenskej republiky, rozsah a vykonávanie odborných knižničných činností, vyhlasovanie, evidenciu, ochranu, sprístupňovanie, dovoz a vývoz historického knižničného dokumentu a historického knižničného fondu*“ (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §1*).

Slovenský knihovní zákon se vztahuje na dva základní subjekty: 1. knihovny poskytující knihovnicko-informační služby uživatelům; 2. vlastník historického fondu, vzácného rukopisu nebo starého tisku. Běžné knihovny, které poskytují služby, by měly být evidované v Seznamu

knihoven Slovenské republiky. U druhého subjektu se níže zmíněné dokumenty mohou považovat za jistý typ historického knihovního dokumentu či fondu. (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §1*).

V §2 se vymezují základní pojmy vztahující se k problematice slovenského knihovního zákona z roku 2015. Seznam těchto pojmů je vyobrazen níže. Definice zde rozebírat nebudeme, neboť to není cílem této kvalifikační práce. Je třeba dodat, že pojem knihovní dokument zákon vymezuje bez ohledu na formu, protože se vztahuje i na jeho digitální formu. Vznikly nové pojmy jako elektronický informační zdroj a elektronická sbírka. (Lopušánová, 2016, s. 1) Základní pojmy slovenského knihovního zákona jsou uvedeny níže:

- Knihovna
- Knihovní dokument
- Knihovní fond
- Elektronický informační zdroj
- Elektronická sbírka
- Slovacikální dokument
- Souborný katalog
- Historický knihovní dokument
- Specializovaný knihovní fond
- Konzervační fond
- Odborné knihovnické činnosti (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §2*)

S pojmy elektronický informační zdroj a elektronická sbírka úzce souvisí pojem elektronický dokument. Existence elektronických dokumentů si vyžaduje jejich zakotvení v zákoně. Legislativní rámec pro práci s elektronickými dokumenty tvoří tři základní konkrétní zákony: autorský zákon, tiskový zákon a zákon o povinném výtisku. (Matúšková, 2008, s. 14-18)

3.2 Zřizování knihovny. Práva a povinnosti zřizovatele

§3 slovenského knihovního zákona definuje problematiku zřizování a zakládání knihoven. Podle tohoto paragrafu může zřídit jako právnickou osobu ústřední orgán státní

správy, samosprávný kraj nebo obec, popř jiná právnická osoba. (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §3*)

Zde je na místě uvést další bod slovenského knihovního zákona, tj. práva a povinnosti zřizovatele nebo zakladatele knihovny, které jsou následující:

1. Práva zřizovatele nebo zakladatele knihovny
 - Může knihovnu zřídit, založit, zrušit nebo sloučit s jinou knihovnou
 - Stanovit podmínky zpřístupnění knihovny veřejnosti
 - Určit úkoly knihovny
2. Povinnosti zřizovatele nebo zakladatele knihovny
 - Vydá zřizovací listinu
 - Zřízení knihovny oznámí ministerstvu
 - Zabezpečí vhodné prostory
 - Zabezpečí technologické vybavení
 - Zabezpečí knihovnu finančně a personálně
 - Podporuje vzdělávání svých zaměstnanců
 - Podílí se na doplňování fondu
 - Spolupracuje s jinými knihovnami a institucemi
 - Nabídne vyřazené dokumenty jiným knihovnám
 - Podílí se na kontrole činnosti knihovny
 - Umožňuje státní odborný dohled a kontrolu (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §4*)

Nově je ve slovenském knihovním zákoně z roku 2015 stanovena povinnost státního odborného dohledu a kontroly. Novým právem je pak právo vytváření poboček na základě písemného souhlasu zřizovatele nebo zakladatele knihovny. (Lopušánová, 2016, s. 2) Hlavní je, že „*knižničný zákon se stal tzv. osobitným zákonem, na základě kterého môžu viesť zoznam osobných údajov aktívnych používateľov, ktoré ako prevádzkovatelia informačných systémov môžu spracovávať na účel zabezpečenia záväzkoprávneho vzťahu vypožičiavania dokumentov a poskytovania knižničnoinformačných služieb v súlade so zákonom č. 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov*“ (Lopušánová, 2016, s. 2).

3.3 Knihovní systém a druhy knihoven

Stejně jako v českém knihovním zákoně, také slovenský knihovní zákon uvádí systém knihoven. Od českého systému se však v mnohém liší. Slovenský knihovní systém může být rozdělen podle dvou hledisek: a) knihovny z hlediska svého zaměření a cíle; b) knihovna z hlediska působnosti. Následující tabulka vyobrazuje přehled jednotlivých knihoven v systému. (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §5*) Knihovnicko-informační systém jako celek je nástrojem státní politiky. Kromě toho knihovní systém v demokratické společnosti přebírá odpovědnost za dostupnost informací a tím práva na informace (Katuščák, 2001, s. 21).

Tabulka 2 Systém knihoven na Slovensku (*Zákon zo 6. mája o knižniciach, Čl. I, §5*)

KNHOVNY PODLE ZAMĚŘENÍ	KNHOVNY PODLE PŮSOBNOSTI
Národní knihovna	Celostátní
Vědecká knihovna	Regionální s krajskou působností
Akademická knihovna	Regionální
Veřejná knihovna	Městské nebo obecní
Školní knihovna	Institucionální
Speciální knihovna	

Slovenská národní knihovna vystupuje jako základní prvek knihovního systému, jejímž hlavním úkolem je budování a správa národního konzervačního knihovního fondu, a především její funkce jako autority. (Lopušánová, 2016, s. 3)

Hlavní úkoly Slovenské národní knihovny by měly být následující:

- Získávání a uchovávání konzervačního fondu
- Doplnování, evidence, zpracování, uchování, ochrana a zpřístupňování univerzálního knihovního fondu
- Doplnování, evidence, zpracování, uchování, ochrana a zpřístupňování slovacikálních dokumentů
- Funkce národní bibliografické agentury
- Funkce národní agentury pro mezinárodní standardní číslování

- Tvorba a zpřístupňování souborného katalogu
- Ústřední středisko pro vědu, výzkum a standardy
- Poskytování knihovnicko-informačních služeb
- Národní centrum meziknihovních výpůjčních služeb
- Centrum pro mezinárodní meziknihovní výpůjční služby
- Úkoly metodické, poradenské, koordinační, vzdělávací, statistické a analytické
- Pracoviště pro digitalizaci
- Pracoviště pro restaurátorské a konzervátorské činnosti
- Správa a ochrana nad historickým knihovním fondem
- Spolupracuje na návrhu na vyhlášení a zrušení vyhlášení historického knihovního fondu a evidenci vyhlášených a vyřazených historických knihovních dokumentů
- Zřizuje muzeum a veřejný archiv
- Podílí se na dokumentaci, výzkumu a podpoře slovenské kultury a literatury
- Publicistická činnost
- Kulturní a vzdělávací aktivity
- Spolupráce s jinými tuzemskými a zahraničními knihovnami
- Uzavírá hromadné licenční smlouvy za účelem rozšiřování informací
- Poskytuje odměny nositelům autorských práv
- Plní povinnosti týkající se osiřelých děl a jiných nedostupných děl (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §6*)

Ohledně **vědeckých knihoven** nelze opomenout jejich účel, tj. činnost knihovnicko-informačních služeb pro veřejnost se zaměřením na vědu, techniku, inovace, vzdělávání a další odborné informace. (Lopušánová, 2016, s. 3)

Klíčové funkce vědeckých knihoven jsou:

- Podpora vědy, techniky, výzkumu a inovací
- Vědecko-výzkumná činnost
- Koordinační, výzkumné, metodické, vzdělávací, poradenské a statistické středisko ve své oblasti
- Doplnování, evidence, zpracování, uchovávání, ochrana a zpřístupňování specializovaného knihovního fondu
- Knihovnicko-informační služby ve své oblasti

- Pracoviště meziknihovních výpůjčních služeb a mezinárodních meziknihovních výpůjčních služeb
- Budování a uchování konzervačního fondu
- Tvorba a zpřístupňování souborného katalogu
- Podílí s na tvorbě slovenské národní bibliografie
- Pracoviště pro restaurování, konzervování a digitalizaci apod.
- Možnost spravovat historický knihovní fond (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §7*)

Akademické knihovny mají význam pro univerzity, vysoké školy a fakulty. Mimo jiné mají i novou funkci, a to informační vzdělávání uživatelů. Nově plní funkci komunitních center a školních knihoven. (Lopušánová, 2016, s. 3)

Klíčové úlohy akademických knihoven jsou uvedeny níže:

- Vědecko-informační, bibliografické, koordinační, poradenské a vzdělávací středisko
- Doplnění, evidence, zpracování, uchování, ochrana a zpřístupňování fondu
- Uchování závěrečných a kvalifikačních prací
- Centrum pro evidenci publikační činnosti
- Centrum pro evidenci umělecké činnosti
- Knihovnicko-informační služby
- Spolupráce při tvorbě a zpřístupňování souborného katalogu
- Meziknihovní výpůjční služba
- Informační vzdělávání uživatelů (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §8*)

Mezi specifický druh knihoven patří nepochybně **veřejné knihovny**. Veřejná knihovna plní funkce definované s ohledem na národní podmínky v rámci knihovnického systému a zároveň s ohledem na mezinárodní dokumenty. (Lopušánová, 2016, s. 3)

Veřejné knihovny mohou být dvojího druhu:

- Obecní nebo městská knihovna
- Regionální knihovna (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Č. I., §9*)

Funkce obecní nebo městské knihovny jsou:

- Doplnění, evidence, zpracování, uchování, ochrana a zpřístupňování dokumentů
- Knihovnicko-informační služby

- Komunitní role knihoven, kulturní a vzdělávací aktivity (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I., §9*)

Regionální knihovna má plnit tyto funkce:

- Tvorba a zpřístupnění regionální bibliografické a faktografické databáze
- Tvorba a zpřístupnění regionální bibliografie
- Funkce komunitního centra
- Je pracovištěm pro digitalizaci
- Shromažďování statistických dat
- Metodická a poradenská pomoc ostatním knihovnám
- Doplnění fondu obecních knihoven
- Spolupracuje při tvorbě a zpřístupnění souborného katalogu
- Podílí se na meziknihovní výpůjční službě (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I., §9*)

Další důležitou skutečností, ze slovenského knihovního zákona vyplývající, je že samosprávný kraj určí regionální knihovnu, která funguje jako regionální knihovna s krajskou působností. (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I., §9*)

Podobně jako u polského knihovního zákona jsou i ve slovenském zákoně diskutovány **školní knihovny**. Školní knihovně je podle zákona umožněno plnit funkci obecní knihovny, čímž se vyřeší finanční a administrativní problémy, a to zvláště v malých obcích. (Lopušánová, 2016, s. 3)

Jako výše uvedené druhy knihoven i školní knihovny mají své úkoly:

- Zabezpečení výchovně-vzdělávacích potřeb žáků a pedagogů
- Doplnění, evidence, zpracování, uchovávání, ochrana a zpřístupňování specializovaného fondu
- Knihovnicko-informační služby žákům, pedagogům a dalším zaměstnancům školy
- Může plnit funkci obecní knihovny (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I., §10*)

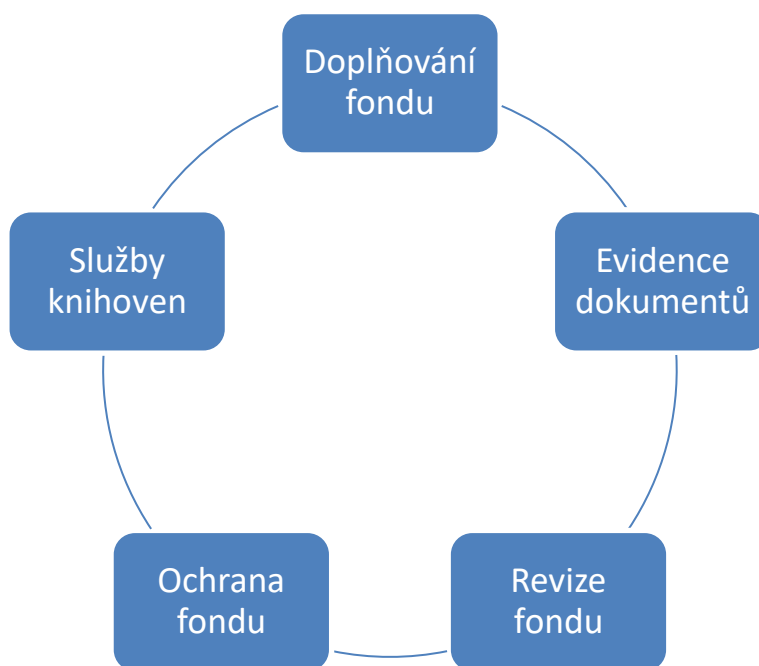
Nelze opomenout tzv. **speciální knihovny**. Slovenský knihovní zákon blíže definuje pouze Slovenskou knihovnu pro nevidomé Mateja Hrebendu v Levoči. To proto, že plní v rámci své specializace jedinečné celoslovenské funkce. (Lopušánová, 2015, s. 17)

Obecně mají speciální knihovny tyto úkoly:

- Doplnování, evidence, zpracování, uchování, ochrana a zpřístupňování specializovaného fondu
- Knihovnicko-informační služby
- Metodické a poradenské činnosti (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §11*)

3.4 Odborné knihovnické činnosti

Dalším důležitým okruhem slovenského knihovního zákona jsou tzv. odborné knihovnické činnosti. Tyto činnosti tvoří knihovnu. Bez těchto činností se knihovna nemůže obejít. Díky těmto činnostem je určeno, čím se knihovna odlišuje od jiných knihoven a co knihovna musí vykonávat, aby mohla být knihovnou na základě knihovního zákona. (Lopušánová, 2015, s. 3) Následující schéma podává přehled o těchto činnostech.

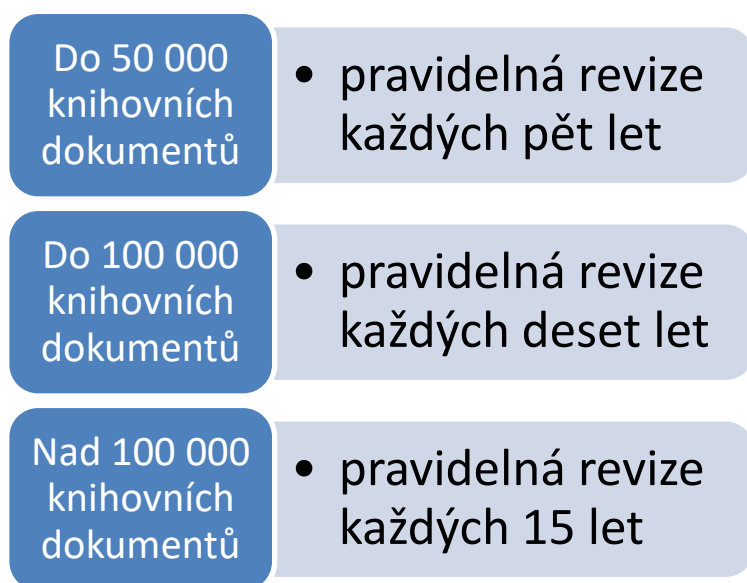
Obrázek 3 - Knihovní činnosti podle slovenského knihovního zákona (Lopušánová, 2015, s. 3)

Základním úkolem **doplňování knihovního fondu** je jeho doplňování, evidence, zpracování, uchování, ochrana, využívání a zpřístupňování. Doplnování fondu má probíhat v souladu se zaměřením knihovny, a to na principu nezávislosti a odbornosti. Zároveň tato odborná knihovnická činnost nesmí podléhat žádné ideologické, politické nebo náboženské cenzuře nebo komerčnímu nebo jinému vlivu. Pokud v obci převažují občané příslušející

národnostní menšině, je knihovna povinna přizpůsobit svůj fond této skutečnosti. (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I., §12*)

Co se týče problematiky **odborné evidence a zpracování knihovních dokumentů**, knihovna se musí řídit následujícími principy. Knihovna musí vést evidenci o dokumentech. Tuto evidenci vede knihovna podle svých potřeb a s využitím přírůstkového seznamu a seznamu úbytků. K evidenci slouží bibliografický záznam obsahující jmenný i věcný popis. (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I., §13*)

Důležitý je §14 o povinnosti knihovny provádět **revizi a vyřazování dokumentů**. Slovenský knihovní zákon uvádí informace o pravidelné a mimořádné revizi. Podrobnosti o pravidelné revizi jsou vykresleny na schématu níže. Na základě provedené revize se později uskuteční vyřazování nerelevantních dokumentů. Dokumenty vhodné pro vyřazení jsou zejména ty, které neodpovídají zaměření knihovny nebo multiplikáty či duplikáty, dále dokumenty poškozené nebo ztracené. Kromě toho je knihovna povinna vyřazené dokumenty nabídnout jiným knihovnám. (*Zákon zo 6. mája 2015, Čl. I, §14*)

Obrázek 4 - Pravidelná revize knihovního fondu podle slovenského knihovního zákona (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §14*)

Slovenský knihovní zákon definuje mimo jiné také otázku **ochrany knihovního fondu**. Týká se to zejména zabránění poškození nebo odcizení dokumentu. Knihovna je povinna vytvořit dobré podmínky pro uchování dokumentů a předcházet jejich znehodnocení. (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §15*)

Další paragraf uvádí **knihovnicko-informační služby**. „*Knižnično-informačné služby sú výkony odborných činností založených na využívaní knižničných fondov a elektronickej zbierky s cieľom uspokojovať informačné potreby, požiadavky a záujmy používateľov. Knižnično-informačné služby sa poskytujú v priestoroch knižníc alebo prostredníctvom internetu.*“ (Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §16) Na základe knihovního zákona je upřesněno zpřístupňování knihovních dokumentů, jak klasických, tak elektronických – buď bezplatně nebo za úplat. Zákon též pojednává o publikačních, kulturních, výchovně-vzdělávacích aj. aktivitách (Lopušánová, 2016, s. 3). Základní knihovnicko-informační služby podle slovenského knihovního zákona tedy jsou:

- Výpůjční služby
- Základní elektronické služby
- Poskytování ústních bibliografických, faktografických a referenčních informací
- Poskytování písemných bibliografických, faktografických, referenčních, rešeršních a reprografických služeb a informací
- Speciální elektronické služby
- Meziknihovní výpůjční služby a mezinárodní meziknihovní výpůjční služby
- Publikační činnost
- Výchovně-vzdělávací a kulturní činnosti (Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §16)

Paragraf 17 se věnuje **meziknihovním výpůjčním službám**, ať už vnitrostátním, tak mezinárodním. „*Medziknižničná výpožičná služba je knižnično-informačná služba, prostredníctvom ktorej knižnica pre svojho používateľ získava knižničný dokument alebo jeho časť z knižničného fondu inej knižnice na území Slovenskej republiky.*“ (Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §17) Od roku 1963 platila Vyhláška č. 51/1963 o MVS, jejíž platnost skončila po vzniku samostatné Slovenské republiky. Nastala tak zajímavá situace, kdy stará směrnice již neplatí a nová nebyla schválena. Tato situace se řešila na odborném *Semináři MVS dnes a zítra* v roce 2006. V článku Janovské se řeší také nástroje pro lokalizaci knihovny, do které se zasílá žádanka MVS. (Janovská, 2006). Nástroje pro lokalizaci knihovny jsou upřesněny níže:

- Portál Slovenské knihovny
- Souborný katalog periodik
- Souborný katalog fakultních knihoven UK

- Agrokatalog (Janovská, 2006)

Dalším významným parametrem jsou mezinárodní meziknihovní výpůjční služby. „*Medzinárodná medziknižničná výpožičná služba je knižnično-informačná služba, prostredníctvom ktorej knižnica pre svojho používateľa získava knižničný dokument alebo jeho časť z knižničného fondu inej knižnice mimo územia Slovenskej republiky.*“ (Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §17) Podle článku D. Janovské poskytují mezinárodní meziknihovní výpůjční služby následující knihovny:

- Univerzitní knihovna v Bratislavě
- SNK v Martině
- Ústřední knihovna Slovenské akademie věd
- Centrum vědecko-technických informací v Bratislavě (Janovská, 2006)

3.5 Zaměstnanec knihovny podle slovenského knihovního zákona

Významnou částí slovenského knihovního zákona je osobnost knihovníka, tj. odborného zaměstnance knihovny. Knihovník by měl mít vysokoškolské nebo středoškolské vzdělání spolu s odbornou způsobilostí. Odborná způsobilost je komplex vědomostí a znalostí o standardech, procesech a právních předpisech vztahujících se k činnosti knihoven. (Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §19)

3.6 Financování knihoven

Slovenský knihovní zákon se v §20 zabývá financováním knihoven, což je upraveno v rámci zvláštního předpisu. (Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §20) Mezi finanční zdroje knihoven řadíme:

- dotace ze státního rozpočtu
- příjmy za knihovnické služby
- dotace a granty od jiných osob
- příspěvky z rozpočtu obcí
- popř. jiné příjmy. (Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §20)

Způsob financování knihovny závisí na formě hospodaření knihovny. Financování knihoven je dobré zohledňovat a má být povinností. Rozpočet knihovny by měl být přizpůsoben situaci na trhu. (Lopušánová, 2015)

3.7 Problematika historického fondu

Slovenský knihovní zákon také podrobněji řeší problematiku historických knihovních fondů, a to zvláště s ohledem na muzea a galerie. (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §21-24*) Jelikož se v této kvalifikační práci zabýváme knihovnamí a knihovnictvím, tato ustanovení zmíníme pouze ve zkratce. Ustanovení o historickém fondu se zabývá těmito body:

- vyhlášení historického fondu nebo dokumentu
- ústřední evidence historického fondu
- práva a povinnosti vlastníka nebo správce historického fondu
- vývoz a dovoz historických dokumentů (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §21-24*)

Významný poznatek, týkající se historického fondu, je skutečnost, že trvalý vývoz vzácných a historických dokumentů je zakázaný z důvodu ochrany. Je tedy umožněn pouze dočasný vývoz těchto dokumentů. Ten je časově omezen pouze na dva roky. Kromě toho jsou určeny povinnosti podle zákona s tímto vývozem související. (Lopušánová, 2016, s. 4)

3.8 Další ustanovení

Na konci analýzy slovenského knihovního zákona je nutné uvést ještě další paragrafy, které se zabývají ústředními právy a seznamem knihoven, funkcí ministerstva, přestupky a jinými správními delikty, státním dohledem a kontrolou nad knihovnamí a dalšími ustanoveními. (*Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach, Čl. I, §18, §25-32*)

Pro tuto kvalifikační práci mají větší význam §27 a §28 o přestupcích a jiných správních deliktech. Ve slovenském knihovním zákoně jsou stanoveny sankce v případě porušení povinností vyplývající pro fyzickou nebo právnickou osobu. Podle závažnosti přestupků se může výše pokuty pohybovat v rozmezí od 700,- € až 50.000,- €. (Lopušánová, 2016, s.4)

4 Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach

Následující kapitola pojednává o polském knihovním zákoně ze 27. června roku 1997. Úplný název zákona zní: *Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach*. V polském knihovním zákoně jsou jednotlivé části zákona děleny na hlavy a články. Proto je nutné hned na začátku rozboru polského zákona poznamenat, že se zde nebude pracovat ani s paragrafy.

Roku 2001 vstoupila v Polsku v platnost tzv. malá novela knihovního zákona. Touto novelou byl ustanoven zákaz sloučení veřejných knihoven s jinými institucemi a školními a pedagogickými knihovnami. Toto je dáno dodatečným předpisem. (Kuźmińska, 2003, s. 35)

4.1 Obecné předpisy

Tato podkapitola má za úkol popsat jednotlivé články obsažené v Hlavě 1 polského knihovního zákona. V prvním článku se definuje rozsah působnosti knihoven. (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 1, Čl. 1*) Článek 2 se zabývá aplikováním předpisů jiných zákonů na polský knihovní zákon (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 1, Čl. 2*). V článku 3 je stanoveno že knihovny se svými fondy jsou národním majetkem a mají za úkol uchovávat národní dědictví (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 1, Čl. 3*).

V dalším článku jsou stanoveny úkoly knihoven, které jsou:

- Shromažďování, zpracování, uchování a ochrana dokumentů
- Služby pro uživatele a informační činnosti
- Činnosti dokumentační, vědecko-výzkumné, vydavatelské, vzdělávací, popularizační a metodicko-instruktážní (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 1, Čl. 4*)

Mezi další funkce knihoven by mohly podle Ciechorského patřit i činnosti dokumentační, intelektuální, vzdělávací, informační, estetické, zábavné a „zastupující“. (Ciechorski, 2012, s. 18)

Polský knihovní zákon se nezabývá pojmem knihovní dokument, ale operuje s výrazem knihovní materiál. Knihovním materiálem se rozumí dokument zachycující „výraz lidské myslí“, který je určen k šíření. Mohou jím být dokumenty grafické, zvukové, obrazové, audiovizuální a elektronické. (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 1, Čl. 5*) Z toho vyplývá, že polský

knihovní zákon definuje pojem knihovní materiál a tato definice je pro legislativu zásadní a neměnitelná (Ciechorski, 2012, s. 21).

V článku 6 je definován pojem národní knihovní fond, jehož součástí jsou zejména knihovní sbírky mající výjimečnou hodnotu a sbírky, které jsou významné pro národní dědictví. Národní knihovní fond spadá pod ochranu Rady pro národní knihovní fond při ministerstvu pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví. (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 1, Čl. 6*) Rada působí jako odborný a poradenský orgán a má za úkol:

- Posuzovat návrhy organizátorů jednotlivých knihoven při zařazování jejich sbírek do národního knihovního fondu
- Posuzovat informace o národním knihovním fondu
- Práce na pracovních plánech v rámci národního knihovního fondu (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 1, Čl. 6*)

Rada se skládá z 10 členů, které jmenuje na 4 roky ministr pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví. (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 1, Čl. 6*) Jmenuje tyto zástupce:

- Ředitele Národní knihovny, který zároveň plní funkci předsedy Rady
- Jednoho zástupce: ministra pro záležitosti osvěty, ministra pro záležitosti vědy, ministra pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví, Generálního ředitele Státních archivů, Národní knihovny, Jagellonské knihovny, Knihovny národního parku Ossolińských, Polské akademie věd a Národní knihovní rady (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 1, Čl. 6*)

Kritéria pro zařazování sbírek do národního knihovního fondu a seznam knihoven, jejichž sbírky již jsou zařazeny do národního knihovního fondu, určuje ministr pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví prostřednictvím příslušné vyhlášky. Ten mimo jiné také určuje organizaci fondu a pravidla pro ochranu tohoto fondu. (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 1, Čl. 6*)

Je dobré, že legislativní ustanovení o národních knihovních fondech jsou v zákoně ustanovena, neboť ještě před schválením polského knihovního zákona z roku 1997 tomu tak nebylo a o národních knihovních fondech se v minulosti jednalo pouze v rámci výkonného managementu. (Howorka, 1997, s. 2)

4.2 Národní knihovnická rada

Národní knihovnická rada působí v rámci ministerstva pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví. (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 2, Čl. 7*) Národní knihovnické radě jsou podřízeny tzv. Knihovní rady (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 3, Čl. 15*). Národní knihovnická rada by měla plnit následující úkoly:

- Posuzovat právní aktivity knihoven
- Koordinovat celonárodní záměry knihoven
- Stimulovat rozvoj polského knihovnictví
- Posuzovat aktivity směřující k rozvoji knihoven
- Hodnotit knihovnické činnosti a knihovnickou politiku
- Předložit posudek v případě sloučení knihovny s jinou institucí (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 2, Čl. 7*)

Podle Cziechorského by nebylo na škodu rozšířit úkoly Rady o následující:

- Identifikovat sociální potřeby v oblasti knihovnictví
- Zahájit výzkum v oblasti uspokojování sociálních potřeb
- Vydávat stanoviska k normativním akcím souvisejícím s činností knihoven
- Spolupracovat se státní správou za účelem lepšího fungování knihoven
- Definovat potřeby důležité při vytváření nových knihoven
- Udržovat seznam knihoven v systému, jež by mohl nahradit celoevropskou síť knihoven
- Spolupracovat s mezinárodními organizacemi
- Spolupracovat s knihovnickými organizacemi a informačními systémy
- Organizovat vědecké konference, semináře apod.
- Podporovat knihovny při jejich začleňování mezi vědecké knihovny
- Financovat knihovnické aktivity v souladu s cíli systému knihoven (Ciechorski, 2012, s. 28-29)

Mezi členy Rady jsou jmenováni: ředitelé Národní knihovny a Jagellonské knihovny, čtyři představitelé veřejných knihoven, čtyři představitelé školních, pedagogických a vědeckých knihoven, dva představitelé vědeckých center, tři zástupci knihovnických a tvůrčích středisek. Členové Rady si ze svých řad volí svého předsedu. Členy Rady určuje na dobu pěti let ministr pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví, který je může i

odvolat. Ministr již zmíněného resortu se úzce podílí na organizaci a způsobu činnosti Rady. (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 2, Čl. 7*)

B. Howorka zaujímá ale k existenci Národní knihovnické rady negativní stanovisko. Považuje ji za mrtvý orgán. Zároveň se vyjadřuje o tom, že Národní knihovnická rada se příliš podobá svému předchůdci, tj. Státní knihovnické radě. U obou orgánů jsou členové jmenováni ministrem pro kulturu a umění a také jejich úkoly jsou podobné. (Howorka, 1997, s. 2)

4.3 Organizace knihoven

Klíčovým termínem v Hlavě 3 o organizaci knihoven jsou tzv. „zřizovatelé“, jimiž jsou:

- Ministři a vedoucí hlavních úřadů
- Jednotky územní samosprávy
- Fyzické a právnické osoby
- Organizační složky, které nemají právní subjektivitu (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 3, Čl. 8*)

Zřizovatelé knihoven mají své povinnosti, které jsou:

- Zabezpečit prostory
- Zajistit prostředky na vybavení knihoven
- Zajistit provoz knihoven
- Umožňovat zaměstnancům se vzdělávat (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 3, Čl. 9*)

Jednotlivé knihovny jsou organizační složkou působící na základě dokumentu týkajícího se založení knihovny, ve kterém jsou uvedeny tyto údaje: název, sídlo, oblast a rozsah působnosti a možnosti financování. Kromě toho má knihovna i své stanovy, kde jsou vymezeny cíle a úkoly knihoven, informace o organizaci knihoven a název jednotky, které dohlíží nad činností knihovny. Dalším významným dokumentem je provozní řád, jež stanovuje úkoly, organizaci a rozsah činnosti knihoven. (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 3, Čl. 10-12*)

Může nastat skutečnost, že dojde ke sloučení, rozdělení nebo likvidaci knihovny. Tehdy je zřizovatel povinen tuto skutečnost sdělit 6 měsíců před datem vydání dokumentu o této situaci. Ke sloučení, rozdělení nebo likvidaci dochází pouze na základě posudku jednotky, která dohlíží nad činností knihovny. Toto pravidlo se však netýká školních a pedagogických

knihoven. Na druhé straně veřejné knihovny se mohou slučovat pouze tehdy, pokud se nadále plní její úkoly a pokud s tím souhlasí Národní knihovnická rada a ministerstvo pro záležitosti kultury a ochranu národního dědictví. (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 3, Čl. 13*)

Pokud jde o likvidaci knihoven podle Ciechorského by měly být dodržovány následující předpisy:

- Rozhodnutí o likvidaci knihovny by mělo být provedeno v souladu s platnými právními předpisy
- Povinná konzultace o záměru likvidace s krajskou veřejnou knihovnou
- Způsob a čas „distribuce“ dokumentů stanovuje zřizovatel na základě dohody s krajskou veřejnou knihovnou
- Doporučení, aby pro práci s „distribucí“ dokumentů byla jmenována speciální komise
- V případě likvidace pobočky knihovny by její dokumenty měly být poskytnuty domácí knihovně
- Pokud jsou dokumenty převedeny do jiné než veřejné knihovny, ale která působí ve stejné administrativní jednotce, je zřizovatel povinen zpřístupnit tyto dokumenty občanům této oblasti ve vhodném čase
- Pokud sbírky likvidované knihovny obsahují historický fond, pak je komise povinna konzultovat tuto problematiku s Národní knihovnou nebo nejbližší knihovnou
- Dokumenty, určené k přenosu do jiné knihovny, k prodeji nebo dokumenty na starém papíře, by měly být odepsány
- Z dokumentů na starém papíře by měla být odstraněna všechna označení knihovny
- Povinností zřizovatele je zajištění dokumentace likvidované knihovny a její předání místnímu archivu (Ciechorski, 2012, s. 60-61)

Co se týče knihovnických služeb, ty jsou poskytovány bezplatně. Jsou tu však následující výjimky, kdy jsou služby v knihovnách zpoplatněny:

- Informační, bibliografické, reprografické a meziknihovní služby
- Půjčování audiovizuálních dokumentů
- Kauce za půjčování dokumentů
- Při nečasné vrácení dokumentů
- V případě poškození, zničení nebo nevrácení dokumentů (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 3, Čl. 14*)

Hodnota poplatků za služby účtovaných uživatelům nesmí překročit cenu služby. Zákon pak stanovuje, jak je uvedeno výše, za jaké služby mohou být tyto poplatky účtovány. (Mazur, 2005, s. 7) Zvláštní pozornost je třeba věnovat otázce pronájmu audiovizuálních materiálů v knihovnách. Knihovna poskytující audiovizuální materiály za poplatek je povinna postupovat v souladu s autorským právem, tj. postarat se o úhradu odměny autorovi (Kuźmińska, 2003, s. 13)

4.4 Národní knihovna

Národní knihovna, stejně jako Národní knihovny jiných zemí, byla jmenována státem. Byla založena roku 1926 a její činnost začala roku 1930. Národní knihovna je jednou z nejvýznamnějších polských národních kulturních institucí. (Ciechorski, 2012, s. 83)

Národní knihovna plní funkci centrální knihovny v Polsku a má právní subjektivitu. Nad Národní knihovnou dohlíží ministr pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví. Mimo jiné Národní knihovna má své vlastní stanovy. (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 4, Čl. 16*)

Národní knihovna v Polsku má plnit následující úkoly:

- Knihovnické, bibliografické, vědecké, informační, konzervátorské, poradní, vydavatelské, výstavní činnosti
- Tvorba národní bibliografie
- Výzkum v oblasti knihovnictví
- Meritorní činnost knihoven
- Centrum pro střediska normalizovaných čísel publikací
- Metodická a unifikační činnost v oblasti knihovnictví
- Její součástí je Vědecká rada (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 4, Čl. 17*)

Mezi úkoly Národní knihovny v Polsku patří tzv. meritorní činnosti, které mají různé formy a ovlivňují profesní kulturu a rozvoj národního knihovnictví. (Ciechorski, 2012, s. 86) L. Klimeš definuje pojem meritorní jako „*týkající se věci samé, podstaty věci; podstatný, věcný*“ (Klimeš, 1994, s. 471).

Jelikož Národní knihovna působí jako centrum ISSN, lze zde na okraj zmínit pro zajímavost, pro které subjekty nejsou čísla ISSN vhodná:

- Pro elektronické webové stránky firem, institucí a organizací
- Místní portály
- Reklamní webové stránky
- Soukromé webové stránky
- Blogy
- Portály bez redakčního obsahu (Ciechorski, 2012, s. 90)

4.5 Veřejné knihovny

Pojmem veřejné knihovny rozumíme knihovny při jednotkách územní samosprávy a Národní knihovnu. Veřejná knihovna může působit samostatně nebo je součástí jiné instituce. (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 5, Čl. 18*) Podle B. Howorky, co se týče Hlavy 5 polského knihovního zákona, se jedná o dobré ustanovení (Howorka, 1997, s. 3).

Veřejné knihovny mají tyto cíle:

- Uspokojování osvětových, kulturních a informačních potřeb
- šíření vědomostí a kultury
- Veřejné knihovny mají za úkol zajistit čtenářům pohodlný přístup k informacím (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 5, Čl. 18-19*)

V rámci obce by měla působit alespoň jedna knihovna spolu s dalšími pobočkami. Každý okres a kraj zřizují vždy jednu okresní a krajskou veřejnou knihovnu. Knihovny místní správy jsou oprávněny spolupracovat s jinými knihovnami při poskytování knihovnických služeb. (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 5, Čl. 19*)

Ciechorski diskutuje problém spolupráce mezi knihovnami podle dvou hledisek:

- 1) Hledisko institucionální
 - Spolupráce komunálních a školních knihoven v rámci obce
 - Spolupráce veřejných knihoven základní úrovně
 - Spolupráce okresních knihoven s agendami krajských pedagogických knihoven
 - Spolupráce okresních knihoven v rámci kraje
 - Spolupráce veřejných a akademických knihoven
 - Nadregionální spolupráce knihoven jednoho typu (Ciechorski, 2012, s. 101)

2) Hledisko funkcionální

- Výměna informací a zkušeností
- Tvorba společných projektů
- Budování společných standardů
- Vytváření politických center (Ciechorski, 2012, s. 101-102)

Dále je třeba zmínit, jaké jsou úkoly krajské veřejné knihovny. Mezi úkoly krajské veřejné knihovny řadíme:

- Shromažďování, zpracování zpřístupňování dokumentů
- Jsou centrem knihovnických a bibliografických informací
- Jsou centrem meziknihovnických služeb
- Výzkum v oblasti spokojenosti uživatelů, stavu a organizace knihoven a z toho vyplývající snahy na zlepšení
- Instruktažní, metodické a školící pomoc pro knihovny
- Meritorní činnost¹ (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 5, Čl. 20*)

Dalším klíčovým pojmem je pojem Okresní veřejná knihovna. Její úkoly jsou podobné jako u Krajské veřejné knihovny, se kterou Okresní veřejná knihovna úzce spolupracuje. (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 5, Čl. 20a*) Okresní knihovna musí být nezávislou institucí, neboť pouze taková knihovna se může trvale podílet na oběhu informací (Biliński, 1999, s. 5).

4.6 Speciální knihovny v Polsku

Podle polského knihovního zákona je definována specifická skupina knihoven, kterou lze nazvat jako tzv. speciální knihovny. Mezi ně mohou patřit následující knihovny:

- Vědecké knihovny
- Školní a pedagogické knihovny
- Odborné a podnikové knihovny
- Knihovny pro speciální skupiny uživatelů (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 6-9*)

¹ Pojem „meritorní“ znamená podle Slovníku cizích slov: „*týkající se věci samé, podstaty věci; podstatný, věcný*“

Vědecké knihovny jsou určeny pro potřeby vědy a vzdělávání. Podle Ciechorského zákon ustanovuje kritéria, které knihovna musí splňovat, aby byla kvalifikována jako knihovna vědecká. Knihovna je povinna zpřístupňovat dokumenty a informační zdroje usnadňující vědecko-výzkumnou práci. Dále vědecká knihovna může provádět vědecko-výzkumnou činnost v oblasti knihovnictví a příbuzných oborů. (Ciechorski, 2012, s. 112)

Mezi vědecké knihovny řadíme:

- Národní knihovnu
- Knihovny vysokých škol
- Knihovny Polské akademie věd
- Knihovny vědecko-výzkumných jednotek
- Jiné knihovny (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 6, Čl. 21*)

Ministr pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví má za úkol určit způsob a režim zařazování knihoven mezi knihovny vědecké a vytvoří jejich seznam. (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 6, Čl. 21*)

Podle polského knihovního zákona je při každé škole zřizována knihovna. Základní funkcí **školních knihoven** je realizace výchovně-vzdělávacích programů, kulturní a informační vzdělávání žáků a pedagogů. Problematika školních knihoven je upravena podle zvláštních předpisů. (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 7, Čl.22*)

Podle A. Jankowské mají školní a pedagogické knihovny následující funkce:

- Dokumentační
- Intelektuální
- Vzdělávací
- Informační
- Estetickou
- Zábavnou (Jankowska, 2005, s. 3)

V Polsku existují mimo jiné podle zákona tzv. **odborné a podnikové knihovny**. Jejich hlavní funkcí je podporovat realizaci podnikových cílů a vzdělávání zaměstnanců. Dalšími cíli těchto knihoven je osvěta a kulturní činnost pro zaměstnance a jejich rodiny. (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 8, Čl. 23-24*) Mimo jiné tyto profesionální knihovny jsou základem knihovnicko-informačního systému. Nemusí však být provozovány na pracovišti (Howorka, 1997, s. 4).

Dále jsou v Polsku **knihovny pro speciální skupiny uživatelů**. Jednak sem patří Centrální knihovna pro nevidomé. Je třeba mezi tyto knihovny zařadit knihovny při léčebných centrech, knihovny při domovech sociální péče, při nápravných a výchovných zařízeních, při dětských domovech a při centrech spadajících pod Ministerstvo obrany. Způsob organizace knihovnických služeb a spolupráci jednotlivých knihoven určují příslušní ministři. (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 9, Čl. 25-25*) Tyto knihovny mají podobné úkoly a podobný status jako základní knihovny (Howorka, 1997, s. 4).

4.7 Síť knihoven

Podle polského knihovního zákona se pro účely jednotné knihovnicko-informační činnosti vytváří tzv. „síť knihoven“, jejichž součástí jsou veřejné knihovny. Do sítě knihoven mohou být zahrnuty i jiné knihovny – a to na žádost zřizovatele a se souhlasem příslušného ministerstva. (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 10, Čl. 27*)

Základním úkolem knihoven patřících do sítě knihoven je spolupráce v následujících oblastech:

- Shromažďování, zpracovávání, uchovávání a zpřístupňování dokumentů
- Zprostředkování bibliografických a dokumentačních informací
- Vědecko-výzkumná činnost a vzdělávání knihovníků
- Výměna knihovních dokumentů a informací (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 10, Čl. 27*)

Evidenci knihoven v síti knihoven spravuje Národní knihovna. Způsob evidence knihovních dokumentů určuje ministr pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví. (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 10, Čl. 27*)

B. Howorka uvažuje, zda tzv. síť knihoven není vlastně v polském knihovním zákoně zbytečná. Pozastavuje se nad skutečností, že problematika jednotnosti knihoven je pozůstatkem z minulosti. A proto uvažuje, zda by nebylo lepší Hlavu 10 o celonárodní síti knihoven ze zákona odstranit. (Howorka, 1997, s. 4)

4.8 Zaměstnanci knihoven

Hlava 11 polského knihovního zákona definuje pojem knihovníka. Jedná se o tzv. profesní skupinu knihovníků. Základní podmínkou pro práci knihovníka je, že knihovník musí

mít minimálně střední nebo střední odborné vzdělání. (*Ustawa o bibliotekach, Hlava 11, Čl. 29*)

Zde je na místě upřesnit kvalifikaci pracovníků v knihovně:

- Jako mladší knihovník může být zaměstnán zaměstnanec se středním vzděláním nebo středním odborným vzděláním
- Starší knihovník by měl mít dokončeno „post-sekundární“ knihovnické studium
- Vysokoškolské vzdělání je předpokladem pro pozici správce v knihovně
- Knihovníci jsou povinni neustále se vzdělávat (Kuźmińska, 2000, s. 42)

Dále je třeba brát u knihovníků v úvahu:

- Ukončené vysokoškolské vzdělání, školení, kvalifikační kurzy a jiné formy vzdělávání
- Doba praxe v zaměstnání
- Vědecké, pedagogické a profesní úspěchy (Ciechorski, 2012, s. 147)

5 Praktická část diplomové práce

Na začátku praktické části této kvalifikační práce je definována metoda práce, tj. komparativní obsahová analýza. Je formulována výzkumná otázka a určen vzorek. V další podkapitole jsou specifikovány indikátory pro komparativní obsahovou analýzu. Následuje porovnání českého knihovního zákona se zákonem slovenským a polským. Nakonec jsou vyvozeny odpovědi na výzkumné otázky.

5.1 Stanovení metody práce - komparativní obsahová analýza

V odborné literatuře lze dohledat několik definic metody obsahové analýzy. Podle publikace o kvalitativním výzkumu od J. Hendla je obsahová analýza definována jako „*analýza dokumentů a textů s cílem rozkrýt jejich vlastnosti s ohledem na položenou otázku*“. (Hendl, 2008, s. 388) V článku od M. D. White a E. E. Marsh obsahovou analýzu chápeme jako výzkumnou metodu, při které se vytváří platné závěry z analýzy textu (White, Marsh, 2006, s. 23).

Tabulka 3 Postup při obsahové analýze podle M. D. White a E. E. Marsh (White, Marsh, 2006, s. 34)

Formulace výzkumné otázky
Vzorkování
Kódování (indikátory)
Metoda analýzy – tj, komparativní obsahová analýza

5.2 Formulace výzkumné otázky

Pro výzkum byly stanoveny konkrétní výzkumné otázky. Jsou to otevřené otázky, které provázejí výzkum a ovlivňují výběr dat, která jsou shromážděna. (White, Marsh, 2006, s. 34)

Výzkumné otázky jsou následující:

Jaké jsou rozdíly mezi českým a slovenským knihovním zákonem?

Jaké jsou rozdíly mezi českým a polským knihovním zákonem?

Jaké z těchto rozdílů vyplývají návrhy na úpravu českého knihovního zákona?

5.3 Vzorkování – stanovení výzkumného vzorku

Dalším důležitým krokem při naší obsahové analýze je tzv. vzorkování, kdy je třeba stanovit vzorek – v tomto případě jednotlivé texty knihovních zákonů:

- 1) *Zákon ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon)*
- 2) *Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 38/2014 Z. z., 2015*
- 3) *Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach*

5.4 Kódování - stanovení indikátorů pro porovnání

Indikátor č. 1 – Předmět úpravy: tento bod ve stručnosti definuje základní ustanovení celého zákona. Všeobecně se zde stanovuje, čím se zákon zabývá a o jaký zákon se jedná.

Indikátor č. 2 - Základní pojmy: v tomto indikátoru jsou postupně definovány základní pojmy analýzy. Při výběru a formulaci inidikátorů byly vybírány konkrétní termíny z knihovnické terminologie.²

Indikátor č. 3 – Otázka zřizovatele: slovenský knihovní zákon se hlouběji zabývá právy a povinnostmi zřizovatele. V českém knihovním zákoně se tato otázka jistým způsobem objevuje v paragrafu o evidenci knihoven.

Indikátor č. 4 – Systém knihoven: jednotlivé knihovní zákony uvádí tzv. systém knihoven, který lze chápat jako organizovanou strukturu, která obsahuje vzájemně propojené prvky vyplývající z knihovnické praxe. Polský knihovní zákon definuje tzv. **sít' knihoven**, což lze chápat za jakousi alternativu k pojmu systém knihoven. Systém knihoven úzce souvisí s problematikou jednotlivých druhů knihoven.

Indikátor č. 5 – Národní knihovna: pojem Národní knihovna je elementární prvek každého knihovnického systému. Bývá zpravidla na špici hierarchie tohoto systému.

² Podle českého knihovního zákona

Indikátor č. 6 – Specializované knihovny: kromě základních a krajských knihoven jsou v jednotlivých zákonech definovány tyto zvláštní specifické knihovny.

Indikátor č. 7 – Služby knihoven: sleduje, zda a jak jsou popsány služby knihoven, které jsou povinny poskytovat.

Indikátor č. 8 – Podpora a financování knihoven: zákon uvádí pravidla při financování knihoven a jejich specifickou podporu.

Indikátor č. 9 – Osobnost knihovníka: zákon hovoří o knihovníkovi jako osobě, která by měla mít určité vzdělání, charakter, vědomosti a dovednosti.

Indikátor č. 10 – Revize a vyřazování fondu: v zákoně je stanoveno, jakým způsobem se má postupovat při vyřazování dokumentů. Je určeno co, jak a za jakých podmínek lze vyřadit.

Indikátor č. 11 – Ochrana knihovního fondu: vzhledem k tomuto indikátoru zákon stanovuje, jak má být dokument uchováván, aby nedošlo k jeho poškození.

Indikátor č. 12 – Problematika historického fondu: slovenský knihovní zákon blíže charakterizuje způsob práce s historickým fondem, popř. jeho vývoz a dovoz.

Indikátor č. 13 – Sankce a přestupky: knihovnám podle zákona mohou vzniknout situace, kdy se knihovna dopustí nějakého přestupku a na základě toho mohou být postihnuty sankcemi.

5.5 Metoda analýzy – komparace. Srovnání českého, slovenského a polského knihovního zákona

V následující kapitole se podrobněji porovnávají již zmíněné tři knihovní zákony, které byly zevrubně popsány v teoretické části a stanoveny jako výzkumný vzorek. Jak již bylo naznačeno, naše analýza je spojena s kódováním, tj. prací s indikátory. Při tomto porovnávání v rámci obsahové analýzy jsou čteně využity názorné tabulky. Komparace všech tří zákonů je provedena naráz.

Indikátor č. 1 – Předmět úpravy

Při komparaci českého, slovenského a polského zákona nelze opomenout porovnání týkající se předmětu úpravy. Jak již bylo zmíněno v teoretické části, český knihovní zákon definuje systém knihoven a jejich služby. Slovenský knihovní zákon se také zabývá knihovním

systemem a upravuje práva a povinnosti knihoven. Předmětem úpravy polského knihovního zákona jsou obecné zásady působnosti knihoven.

Tabulka 4 Předmět úpravy u jednotlivých zákonů

	ČESKO	SLOVENSKO	POLSKO
Předmět úpravy	Knihovní zákon	Knihovnický zákon	Zákon o knihovnách

Indikátor č. 2 – Základní pojmy

Co se týče základních pojmů v českém, slovenském a polském knihovním zákoně – je zde mnoho pojmů shodných. Slovenský i polský knihovní zákon ovšem obohacuje množinu základních pojmů o řadu termínů.

Tabulka 5 Společné a odlišné pojmy v knihovních zákonech

	ČESKO	SLOVENSKO	POLSKO
Knihovna = knižnica = biblioteka	X	X	X
Knihovní dokument = knižničný dokument = material biblioteczny	X	X	X
Knihovní fond = knižničný fond = narodowy zasób	X	X	X
Historický fond	X	X	X
Specializovaný fond	X	X	X
Konzervační fond	X	X	X
Souborný katalog = súborný katalog	X	X	
Meziknihovní služby ³	X	X	X
Regionální funkce ⁴	X	X	x

³ V českém knihovním zákoně ve výčtu základních pojmů v §2 není termín souborný katalog přímo definován. V textu českého knihovního zákona je však tento pojem hojně využíván

⁴ Ve slovenském a polském knihovním zákoně není tento pojem přímo definován

Provozovatel knihovny = organizator bibliotek	X	X	X
Elektronický informační zdroj		X	
Elektronická zbierka		X	
Národní dokumenty (bohemika, slovacika, polonika)	X	X	X
Odborné knižničné činnosti		X	
Národní dědictví = dziedzictwo narodowe			X
Soubory knihoven = zbiory bibliotek			X
Národní knihovnická rada = Krajowa Rada Biblioteczna			X

Slovenský zákon definuje dva spolu související pojmy, tj. elektronický informační zdroj a elektronická sbírka. Kupodivu český ani polský knihovní zákon se těmito dvěma pojmy nezabývá. V dnešní online době by si tyto pojmy zasloužily, aby jim v českém knihovním zákoně bylo věnováno trochu pozornosti.

Všechny tři zákony definují pojem provozovatel (zřizovatel) knihovny. V polském knihovním zákoně je tomuto subjektu věnována celá Hlava 3 o Organizaci knihoven. Mimo jiné v polském knihovním zákoně jsou stanoveny pojmy národní dědictví, soubory knihoven a Národní knihovnická rada, které v českém a slovenském knihovní zákoně nejsou definovány.

Porovnáváné zákony rozlišují historický fond a historický dokument. Slovenský knihovní zákon ovšem dále hlouběji analyzuje práci s historickým knihovním dokumentem v §21, §23 a §24. Problematice historického fondu je věnován samostatný indikátor.

Indikátor č. 3 – Otázka zřizovatele

Český i slovenský knihovní zákon se do jisté míry zabývají podmínkami zřizování knihoven. V českém knihovním zákoně je o této otázce zmínka v paragrafech 5-8. Slovenský knihovní zákon se této problematice věnuje v paragrafech 3 a 4 o zřizování a zakládání knihoven a právech a povinnostech zřizovatele knihovny. Základní rozdíl mezi oběma zákony je, že podle českého knihovního zákona může být zřizovatelem jak fyzická, tak i právnická osoba. Oproti tomu podle §3 slovenského knihovního zákona může zřídit knihovnu pouze právnická osoba – ať už je to ústřední orgán státní správy, samosprávný kraj nebo obec. Mimo jiné §5 český knihovní zákon uvádí základní podmínky při návrhu na zápis do evidence knihoven. Slovenský knihovní zákon se v §4 zaměřuje na práva a povinnosti zřizovatele knihovny.⁵

Na druhé straně polský knihovní zákon obsahuje Hlavu 3 o organizaci knihoven. Zde se zabývá zřizováním knihoven a povinnostmi zřizovatelů. Kromě toho je tu i článek týkající se dokumentu o založení knihovny a provozního řádu knihovny. V polském knihovním zákoně je i článek, který se hlouběji zabývá sloučením, rozdělením nebo likvidací knihoven.

Indikátor č. 4 – Systém knihoven

Český a slovenský knihovní zákony stanovují pojem systém knihoven, kdy se uvádí jednotlivé druhy knihoven. Oproti tomu polský knihovní zákon definuje pojem síť knihoven, což je vlastně synonymum k pojmu systém.

Zásadní rozdíl mezi třemi zákony vyplývající z tabulky níže je neexistence pojmu školní knihovny v českém knihovním zákoně. Kromě toho z tabulky vyplývá, že v polském knihovním zákoně se přímo nezmiňují základní knihovny. Jsou zde zmíněny pouze veřejné krajské a veřejné okresní knihovny.

⁵ Práva a povinnosti zřizovatele podle slovenského knihovního zákona jsou podrobněji popsány v teoretické kapitole o slovenském knihovním zákoně

Tabulka 6 Společné a odlišné prvky knihovního systému v Česku, na Slovensku a v Polsku

	Česko	Slovensko	Polsko
Národní knihovna = Národní knihovna = Biblioteka Narodowa	X	X	X
Krajské knihovny = regionálne knižnice nebo regionálne knižnice s krajskou působností = biblioteki publiczne (veřejné knihovny)	X	X	X
Základní knihovny = městské nebo obecné knižnice	X	X	
Specializované neboli speciální knihovny ⁶	X	X	X
Knihovny pro nevidomé ⁷	X	X	X
Školní knihovny		X	X

⁶ Speciálně knižnice jsou ve slovenském knihovním zákoně spojeny s pojmy vědecké a akademické knižnice. V českém knihovním zákoně se přímo vědecké a akademické knihovny neuvádí. V polském knihovním zákoně lze považovat za speciální knihovny např. vědecké knihovny, knihovny pro speciální skupiny uživatelů nebo odborné a podnikové knihovny apod.

⁷ Knihovny pro nevidomé jsou: 1. v Česku Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana; 2. na Slovensku Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebandu v Levoči (Slovenská knihovna pro nevidomé je uvedena v tabulce na konci textu slovenského knihovního zákona); 3. v Polsku Centrální knihovna pro nevidomé (polská knihovna pro nevidomé je uvedena v Hlavě 9, čl. 25)

Indikátor č. 5 – Národní knihovna

Národní knihovna je definována ve všech třech knihovních zákonech. V těchto zákonech jsou stanoveny jednotlivé úkoly, které se v mnoha ohledech liší. Na rozdíl od českého a slovenského knihovního zákona, které definují univerzální, konzervační, specializovaný a historický fond, se polský knihovní zákonem těmito fondy nezabývá. Mimo jiné v polském knihovním zákoně chybí pojmy jako souborný katalog, meziknihovní výpůjční služby a digitalizace. Jediným možným přínosem pro český knihovní zákon vyplývajícím z polského zákona by mohla být otázka tzv. meritorních činností – tj. činnosti týkající se podstaty věci.

Polský knihovní zákon se také nezabývá otázkami autorských práv. Český knihovní zákon tuto problematiku sice uvádí, ale slovenský knihovní zákon tuto problematiku analyzuje více do hloubky. Definuje uzavírání hromadných licenčních smluv a otázku osiřelých děl.

Slovenský knihovní zákon mezi úkoly Národní knihovny řadí také otázky spojené s historickým fondem, což je hlouběji popisováno v indikátoru o historických dokumentech níže.

Tabulka 7 Úkoly Národní knihovny podle českého, slovenského a polského knihovního zákona

	Česko	Slovensko	Polsko
Obsahuje univerzální knihovní fond	X	X	
Uchovává konzervační fond	X	X	
Zahrnuje specializovaný knihovní fond	X	X	
Uchovává historický fond ⁸	X	X	
Vykonává koordinační, analytické, metodické a poradenské aktivity	X	X	X

⁸ Ve slovenském knihovním zákoně se přesněji definuje správa a ochrana historického knihovního fondu v §6 odst. n), o), p) q)

Koordinuje vzdělávací a kulturní činnosti	X	X	X
Publicistická činnost	X	X	X
Tvoří a zpřístupňuje souborný katalog	X	X	
Je centrem národního bibliografického systému	X	X	X
Je národní agenturou pro mezinárodní standardní číslování	X	X	X
Je centrem meziknihovních výpůjčních služeb	X	X	
Je centrem mezinárodních meziknihovních výpůjčních služeb	X	X	
Je zástupcem knihoven při jednáních ohledně autorských práv ⁹	X	X	
Uchovává slovacikální dokumenty, popř. bohemika a polonika	X	X	X
Vykonává výzkumné aktivity	X	X	X

⁹ Slovenský knihovní zákon podrobněji definuje autorskoprávní problematiku v §6 odst. w) x) y) zz) aa)

Poskytuje knihovnicko-informační služby ¹⁰	X	X	X
Je pracovištěm pro digitalizaci ¹¹		X	
Koordinuje regionální funkce	X	X	
Uzavírá hromadné licenční smlouvy		X	
Zabývá se problematikou osiřelých děl apod.		X	
Meritorní činnosti			X
Restaurátorské a konzervátorské činnosti		X	X
Zřizování muzea a archivu		X	
Spolupráce na činnostech spojených s vyhlášením historického knihovního fondu		X	

Indikátor č. 6 – Specializované knihovny

Je nutné pojmu specializované knihovny věnovat vlastní indikátor. A to především proto, že český knihovní zákon definuje specializované knihovny obecně a nepodává podrobný výčet jednotlivých druhů speciálních knihoven, jako je to ve slovenském a v polském knihovním zákoně.

¹⁰ V českém knihovním zákoně jsou veřejné knihovnické-informační služby přesněji definovány v §4 a ve slovenském knihovním zákoně v §16

¹¹ V českém knihovním zákoně problematika digitalizace není definována

Ve slovenském a polském zákoně jsou uvedeny vědecké knihovny, které v českém knihovním zákoně nejsou. Kromě toho slovenský zákon uvádí ještě tzv. akademické knihovny.

V polském knihovním zákoně jsou zajímavé tzv. odborné a podnikové knihovny. A jsou tu také knihovny pro speciální skupiny uživatelů.

Slovenský i polský knihovní zákon definují mimo jiné také školní knihovny.

Tabulka 8 Druhy specializovaných knihoven v českém, slovenském a polském knihovním zákoně

	Česko	Slovensko	Polsko
Specializované knihovny obecně	X	X	
Vědecké knihovny		X	X
Akademické knihovny		X	
Školní knihovny		X	X
Odborné a podnikové knihovny			X
Knihovny pro speciální skupiny uživatelů ¹²			X

Indikátor č. 7 – Služby knihoven

Služby definované v českém, slovenském a polském knihovním zákoně se příliš neliší. Zásadní v tomto bodě bude problematika základních a speciálních elektronických služeb stanovených ve slovenském knihovním zákoně. Český knihovní zákon sice uvádí jako jakési synonymum službu zabezpečení přístupu k bezplatným a placeným informacím na internetu, ale slovenský knihovní zákon tento bod rozšiřuje o elektronické dodávání dokumentů, elektronické referenční a rešeršní služby a instruktáže pro uživatele na pochopení

¹² Jedná se např. o Centrální knihovnu pro nevidomé, knihovny při léčebných centrech, při domovech sociální péče, při nápravných a výchovných zařízeních, při dětských domovech apod.

elektronických služeb a podobně. V polském knihovním zákoně o elektronických službách a přístupu k internetu není žádná zmínka.

Tabulka 9 Rozdíly ve vymezení služeb v českém, slovenském a polském knihovním zákoně (některé služby v zákonech nejsou nebo jsou definovány jinak)

	ČESKO	SLOVENSKO	POLSKO
Zpřístupňování dokumentů	X	X	X
Přístup k internetu	X	X	
Poskytování ústních a písemných bibliografických, faktografických a referenčních informací ¹³	X	X	
Publikační činnost	X	X	X
Kulturní, výchovné a vzdělávací činnosti	X	X	X
Meziknihovní služby	X	X	X
Zprostředkování informací ze státní správy a samosprávy	X		
Základní a speciální elektronické služby ¹⁴		X	
Vědecko-badatelské činnosti	X	X	X
Instruktivně-metodické činnosti	X	X	X

¹³ V polském knihovním zákoně nejsou tyto služby přímo uvedeny

¹⁴ Např. přístup k online katalogu, elektronické dodávání dokumentů, elektronické referenční a rešeršní služby, instruktáže pro uživatele k elektronickým službám

Dokumentační činnosti ¹⁵			X
Popularizační činnosti ¹⁶			X

Indikátor č. 8 – Podpora a financování knihoven

V českém knihovním zákoně problematika financování knihoven je definována v §15. Český zákon se zaměřuje spíše na podporu knihoven ohledně různých vědeckých, výzkumných, kulturních a vzdělávacích projektů, zavádění nových technologií a s tím související propojování sítí, zpřístupnění elektronických informačních zdrojů, doplňování, ochrany a zpřístupnění fondu, projekty zaměřující se na znevýhodněné uživatele knihovny, popř. výstavby nebo rekonstrukce knihoven. Slovenský knihovní zákon přímo vyjmenovává zdroje financování, které jsou v českém knihovním zákoně skryty na začátku §15. V polském knihovním zákoně je oddíl zabývající financováním knihoven zrušen.

Tabulka 10 Rozdílné zdroje financování knihoven v Česku a na Slovensku

	Česko	Slovensko
Dotace ze státního rozpočtu	X	X
Prostředky z Národního fondu	X	
Příjmy za některé služby	X	X
Dotace a granty od jiných osob		X
Rozpočet obcí na nákup fondů		X

¹⁵ Dokumentační činnosti jsou definovány pouze v polském knihovním zákoně

¹⁶ Popularizační činnosti jsou definovány pouze v polském knihovním zákoně

Indikátor č. 9 – Osobnost knihovníka

Slovenský a polský knihovní zákon definují pojem osobnost knihovníka. V českém knihovním zákoně tomuto subjektu není věnována náležitá pozornost – v českém knihovním zákoně je tento pojem vynechán. Slovenský knihovní zákon se tímto bodem zabývá v §19 o odborném zaměstnanci knihovny. Oproti tomu polský zákon uvádí pojem zaměstnanci knihoven v Hlavě 11.

Tabulka 11 Požadavky kladené na odborného zaměstnance knihovny na Slovensku a v Polsku

	Slovensko	Polsko
Střední nebo střední odborné vzdělání (popř. vysokoškolské vzdělání)	X	X
Odborná způsobilost ¹⁷ : <ul style="list-style-type: none">- Teoretické vědomosti- Znalost odborných standardů a procesů- Znalost právních předpisů vzhledem ke knihovnictví	X	

Indikátor č. 10 – Revize a vyřazování fondu

U českého a slovenského knihovního zákona je stanovena povinnost knihoven provádět revizi fondu. Český knihovní zákon mimo jiné stanovuje povinnost vést evidenci fondu. V rámci revize musí podle českého zákona provozovatel sepsat zápis o výsledku revize. Český zákon rovněž odkazuje na zvláštní právní předpis při revizi knihovního fondu. Rozsah a podmínky při revizi fondu jsou u obou zákonů různé. Slovenský zákon rozlišuje revizi pravidelnou a mimořádnou. Dalším bodem, s revizí související, je vyřazování dokumentů, zejména charakteristika dokumentů vhodných na vyřazení. Polský knihovní zákon s revizí přímo nezabývá, a proto není uveden v následující tabulce.

¹⁷ Odborná způsobilost zaměstnance knihovny v polském knihovním zákoně přímo definována není

Tabulka 12 Rozdíly při uskutečňování revize v Česku a na Slovensku¹⁸

Revize fondu podle českého knihovního zákona	<ul style="list-style-type: none"> - Do 100 000 dokumentů každých 5 let - Nad 100 000 dokumentů každých 10 let - Nad 200 000 dokumentů každých 15 let - Od 1 000 000 do 3 000 000 dokumentů postupná revize každý rok část fondu - Nad 3 000 000 dokumentů revize v rozsahu minimálně 200 000 dokumentů ročně
Revize fondu podle slovenského knihovního zákona	<p>a) Pravidelná revize</p> <ul style="list-style-type: none"> - Do 50 000 dokumentů každých 5 let - Do 100 000 dokumentů každých 10 let - Nad 100 000 dokumentů každých 15 let <p>b) Mimořádná revize</p>

Tabulka 13 Porovnání přístupu k vyřazování dokumentů v Česku a na Slovensku

	Česko	Slovensko
Dokumenty neodpovídající zaměření knihovny	X	X
Multiplikáty	X	X
Poškozené dokumenty	X	X
Opotřebované nebo neúplné dokumenty	X	
Ztracené dokumenty		X

Indikátor č. 11 – Ochrana knihovního fondu

Důležitým ukazatelem u českého a slovenského zákona je problematika ochrany fondu. U obou zákonů jsou povinnosti knihoven v tomto ohledu v podstatě totožné, kromě otázky

¹⁸ Hodnoty uvedené v tabulce jsou v zásadě stejné. Slovenský zákon uvádí nevýznamně jiné počty.

předcházení znehodnocení historického fondu, kdy jsou v obou zákonech tyto situace specifikovány jinými slovy.

Tabulka 14 Povinnosti knihovny v rámci ochrany fondu v českém a polském knihovním zákoně

	Česko	Slovensko
Ochrana před poškozením a odcizením	X	X
Vytvoření optimálních podmínek pro dokumenty	X	X
Restaurování dokumentů, popř. přenos na jiná média	X	
Odborné ošetření historických fondů		X

Indikátor č. 12 – Problematika historického fondu

Pojem historický fond je v českém knihovním zákoně pouze definován jako základní pojem spolu s vložením tohoto pojmu do některých paragrafů tohoto zákona v případě vhodné souvislosti, např. z hlediska funkcí jednotlivých druhů knihoven. Ve slovenském knihovním zákoně je historický fond rozebírán zevrubněji. Pojem historický fond se ve slovenském knihovním zákoně analyzuje systematictěji pravděpodobně proto, že slovenský zákon hovoří vedle knihoven také o galeriích a muzeích. Český knihovní zákon hlouběji pojem historického fondu nerozebírá, neboť je to zákon o veřejných knihovnických a informačních službách. Podrobnější výklad o historickém fondu lze spíše získat ze *Zákona č. 499/2001 Sb. O archivnictví a spisové službě* a ze *Zákona č. 122/2000 Sb. O ochraně sbírek muzejní povahy*.

Tabulka 15 Klíčové body v rámci historického fondu, které řeší slovenský zákon

Vyhlašování historického dokumentu
Práva a povinnosti vlastníka historického dokumentu
Vývoz a dovoz historického dokumentu

Indikátor č. 13 – Sankce a přestupky

U českého a slovenského zákona je stanoveno, kdy je spáchán přestupek, tedy kdy provozovatel knihovny porušil své povinnosti. Při posuzování přestupků ministerstvo bere v úvahu jejich závažnost a rozsah, a to je stejné u obou zákonů. Stejná je také skutečnost, že pokutu lze uložit do jednoho roku ode dne, kdy se ministerstvo o deliktu dozvědělo. Zároveň u obou zákonů je totožný fakt splatnosti pokuty do 30 dní od rozhodnutí. Oba knihovní zákony se shodují také v tom, že pokuty jsou příjmem do státního rozpočtu. Polský knihovní zákon žádné ustanovení o sankcích a přestupcích přímo neuvádí.

Tabulka 16 Pokuty podle českého a slovenského knihovního zákona

	ČESKO	SLOVENSKO
Základní pokuta při porušení povinností a neodstranění nedostatků, tj. 5 000 – 200 000 Kč	X	
Pokuta při porušení povinností při vyřazování dokumentů, tj. 25 000 – 500 000 Kč	X	
Pokuta – pokud knihovna poruší povinnosti v souvislosti s historickým dokumentem, může být pokuta do 2 000 eur		X
Pokuta – pokud knihovna činí v rozporu s §24, jež definuje vývoz a dovoz historického dokumentu, může být pokuta do 50 000 eur		X

5.6 Výsledky rozhovorů s PhDr. Vítem Richterem a RSDr. Zdeňkem Matušíkem

Následující kapitola informuje o výsledcích rozhovorů s PhDr. Vítem Richterem a RSDr. Zdeňkem Matušíkem. Jsou to vlastně takové podněty k zamyšlení, které by mohly vést v rámci novely k obohacení současného knihovního zákona.

5.6.1 Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 1 - Předmět úpravy

Z. Matušík v rozhovoru ze dne 5. 5. 2017 rozlišuje pojmy knihovní a knihovnický zákon. O českém zákoně hovoří jako o knihovním zákoně. A naopak slovenský zákon považuje za knihovnický zákon. Kromě toho polský zákon je považován za zákon o knihovnách, což je podle Z. Matušíka nejlepší alternativa. V tom spočívá hlavní rozdíl v bodu předmětu úpravy mezi českým, slovenským a polským knihovním zákonem. Podle Z. Matušíka by byl nejlepší zákon o knihovnách.

5.6.2 Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 2 – Základní pojmy

Co se týče elektronických informačních zdrojů V. Richter v rozhovoru dne 2. 5. 2017 zaujímá následující stanovisko. V novele knihovního zákona by nějaké zvláštní ustanovení být nemělo. Uvažuje se ale o jistých definicích elektronického informačního zdroje. Pravděpodobně toto bude nějakým způsobem definováno, neboť ministerstvo chtělo problematiku elektronických informačních zdrojů nějakým způsobem specifikovat. Na druhé straně je tu ustanovení, že tyto zdroje jsou knihovny povinny chránit, protože způsob ochrany tradičních papírových dokumentů je jiný než elektronických informačních zdrojů. Mimo jiné se uvažuje o dvou možnostech elektronických informačních zdrojů:

- 1) Jednak to může být zdroj naší knihovny, který byl např. naskenovaný. Tam hraje úlohu, jestli na to knihovna má nebo nemá autorská práva.
- 2) Dnes spousta elektronických informačních zdrojů vůbec knihovna nemusí vlastnit, ale pořizuje si je jako službu. Když si tuto službu zaplatíme, tak ji máme a když ne, tak ji nemáme.

Dalším diskutovaným problémem jsou tzn. E-depozita. Jedná se vlastně o povinný výtisk elektronických zdrojů, např. e-knihy, e-časopisy apod. Znamená to tedy, že povinný výtisk

nebudou mít jenom klasické tištěné dokumenty, ale budou ho mít též elektronické dokumenty. Tomu se pak říká e-depozitum, tzn. že Národní knihovna by měla provozovat databáze, kde by byly uloženy všechny elektronické dokumenty, které kdy vyšly na území České republiky. Některé zdroje budou volně přístupné a některé, které jsou komerčního charakteru se budou muset platit. A proto do budoucna by to měl být pro knihovny velmi zajímavý a silný zdroj. Tato legislativa zatím ale neexistuje a Národní knihovna systematicky neshromažďuje tuto produkci, ať už mluvíme o e-knihách nebo e-periodikách.

5.6.3 Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 3 – Otázka zřizovatele

Téma o zřizovateli knihoven jsme diskutovali s V. Richterem 17. 9. 2018. V. Richter se k tomuto tématu vyjádřil (když se hovořilo o organizaci knihoven podle polského knihovního zákona), že polský knihovní zákon nezná. Ale v každém případě, když se díváme na český zákon, tak tam ty povinnosti stanovené nejsou. Je tam něco obecně ke knihovnám. Hlavně český knihovní zákon je postaven tak, že je to dobrovolná záležitost. Neplatí to, že by se nařizovalo nějaké obci, aby zřídila nebo provozovala knihovnu. Zřizovatel knihovny se registruje na Ministerstvu kultury s tím, že se zavazuje Ministerstvu splnit povinnosti, které jsou stanoveny zákonem. Pokud jde o faktickou situaci, tak mezi českým a slovenským zákonem není zvláštní velký rozdíl. Buď se zřizovatel (provozovatel) o knihovnu stará nebo ne. V budoucnu pravděpodobně nějaké sankce budou, ale ty se budou týkat běžného knihovního provozu.

K tomuto tématu se vyjádřil i Z. Matušík 21. 9. 2018. Ten se domnívá, že současná úprava nepředstavuje nějaký problém. Předpokládá, že během nějaké doby, až pomínou starosti kolem autorského práva u nás a na evropské úrovni, tak se nějaké otázky knihovního zákona začnou znovu projednávat. Když se ohlédneme ke slovenskému knihovnímu zákonu, kde jsou některé body upraveny obsáhleji, tak když šlo o to, že by se nějaké body promítly v českém zákoně, tak to tam větší úlohu nehrálo. Ovšem diskutuje se o tom, že by se do toho zákona dostalo nějaké ustanovení o „depozitní knihovně“ – a to protože by se jednalo o nějakou racionalizaci fungování knihoven a o distribuci fondu nebo jednotlivých dokumentů. Bylo by proto zapotřebí získat zákonnou oporu.

5.6.4 Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 4 – Systém knihoven

Dne 2. 5. 2017 byla z hlediska systému knihoven vedena s V. Richterm debata o systému knihoven. V. Richter podporuje ideu, že systém knihoven zůstane v knihovním zákoně tak, jak je a nic se měnit nebude. V případě nějakých změn by to byl razantní zásah do pojetí toho zákona. A hlavně nikdo rozumně nezdůvodnil, k čemu by to bylo dobré. Když by tam byly vyjmenovány nějaké jiné knihovny, např. vysokoškolské, školní atd., tak v textu toho paragrafu by mělo být něco o té vysokoškolské knihovně. Dnes by se vysokoškolské knihovny zcela určitě bránily, aby jim někdo něco nařizoval nebo zakazoval. V zákoně jsou některá nařízení a zákazy, které platí pro všechny knihovny, ale nemá smysl dávat něco zvláštního do zákona. Proto v tomto ohledu se nic nezmění.

V dalším rozhovoru s V. Richterm ze dne 17. 9. 2018 vyplynulo, že nejen Národní knihovna ale i další knihovny, jako jsou krajské, specializované nebo základní, mají v zákoně vyjmenovány elementární funkce. Podrobnější výčet funkcí jednotlivých knihoven poskytuje zřizovací listina, kterou lze kdykoliv modifikovat v případě potřeby, což se zákonem není zase tak snadné a možné. Je proto mnohem lepší z důvodu možných novel vypsat v zákoně ty nejzákladnější funkce a podrobněji se dalšími méně důležitými funkcemi zabývat ve statutu. Hlavní je pak to, že tyto knihovny mají poskytovat veřejné knihovnické informační služby.

5.6.5 Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 5 – Národní knihovna

Diskuse 17. 9. 2018 s V. Richterm probíhala mimo jiné na téma Národní knihovny. V. Richter poznamenal, že v současném knihovním zákoně její nejobecnější funkce definovány jsou. Chystá se novela knihovního zákona, která bude rozebírat funkce Národní knihovny ve smyslu zpřístupňování a archivování digitálních dokumentů. To se změní. To bude nová věc. Ale jinak to zůstane beze změny. Není žádný důvod něco měnit, protože Národní knihovna, kromě funkcí uvedených v zákoně, plní ještě celou řadu jiných funkcí a ty jsou velmi podrobně popsány ve zřizovací listině.

5.6.6 Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 6 – Specializované knihovny

K problematice specializovaných knihoven se V. Richter vyjádřil dne 17. 9. 2018 následovně. Množina jednotlivých specializovaných knihoven v českém knihovním zákoně

není. Tehdy, když se zákon připravoval, tak to byl zákon Ministerstva kultury, které nechtělo vyjmenovávat jednotlivé typy knihoven, protože by to byla prázdná deklarace. Jelikož je to zákon dobrovolný, nemůže současně ukládat některé věci, jako třeba specializovaným knihovnám, které jsou úplně v jiných resortech. Proto tam nejsou vysokoškolské knihovny, protože kdyby tam byly, tak by tam muselo být řečeno, co ta vysokoškolská knihovna má dělat. Vysoké školy jsou dnes úplně samostatné, tj. nejsou závislé na státě. Vše závisí potom na té škole. Proto bylo hodně obtížné specifikovat ty funkce. Našli bychom i jiné knihovny, např. ve zdravotnictví. Při tvorbě knihovního zákona bylo původně zamýšleno, aby zde byly vyjmenovány základní typy specializovaných knihoven, např. vysokoškolské knihovny, knihovny výzkumných ústavů, zdravotnické knihovny, vězeňské knihovny apod. Ministerstvo to ale odmítlo. Dnes tam je pouze hierarchie: základní a krajské knihovny a pak tu jsou specializované knihovny a ty jsou chápány jako velké specializované knihovny jako jsou např. Národní technická knihovna, Národní lékařská knihovna atd. A jsou tu také knihovny zřizované Ministerstvem kultury, tzn. Národní knihovna, Moravská zemská knihovna, Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana. Specializované knihovny, jak jsou definovány ve slovenském a polském knihovním zákoně, v českém zákoně nejsou uvedeny. Chystá se novela a debatuje se o tom, jestli by se to tam v nějaké podobě nedalo, ale to by znamenalo ten zákon vlastně předělat. Podle V. Richtera se ukázalo, že to žádný větší význam nemá. Nejprve vysokoškolské knihovny chtěly, aby v zákoně byly uvedeny. Byly o to velké boje a vysokoškolské knihovny o to moc stály mít paragraf týkající se vysokoškolských knihoven. Ministerstvo kultury to však odmítlo, stejně jako všechny ostatní typy. Nyní když se chystá novela a vysokoškolské knihovny byly dotázány, jestli by považovaly za užitečné, aby byly v zákoně uvedeny, tak se vyjádřily, že to nemá význam.

V rámci rozhovorů s V. Richterem a Z. Matušíkem z května roku 2017 se hovořilo také o školních knihovnách. Z. Matušík hovořil o tom, že toto souvisí s tím pojetím, protože převážná většina školních knihoven funguje mimo evidenci na Ministerstvu kultury. Podle Z. Matušíka by tento bod mohl být zmíněn v novele knihovního zákona a mohly by z toho vyplynout doporučení, ať už pro nový nebo novelizovaný zákon. K problematice školních knihoven se vyjádřil i V. Richter. V. Richter se domnívá, že náš knihovní zákon je zákon o veřejných knihovnických a informačních službách a z toho důvodu tam školní knihovny vůbec nejsou. Náš knihovní zákon se na školní knihovny vůbec nevztahuje a také na to dnes není žádný předpis, který by se na to vztahoval. Oproti tomu, když se podíváme na školský zákon, tak slovo knihovna tam nenajdeme. V rámci připravované novely se navrhuje, aby se tam školní knihovny vrátily. V. Richter se však domnívá, že pojem školní knihovna v novelizovaném

knihovním zákoně nebude, protože to koliduje s duchem tohoto zákona a protože školní knihovny nejsou veřejné knihovny. Změnu týkající se školních knihoven by muselo chtít Ministerstvo školství. Momentálně však ze strany Ministerstva školství žádný požadavek není a pravděpodobně o to ani nebude zájem. V okamžiku, kdyby ten zákon tuto změnu přijal, tak by s tím knihovny musely něco dělat. Z toho lze vyvodit závěr, že knihovní zákon se na školní knihovny nevztahuje. V. Richter také mluví o tom, že byly před časem snahy vytvořit metodický pokyn pro školní knihovny. Díky podpoře Ministerstva školství nakonec nějaké doporučení pro školní knihovny existuje, ale nemá to žádnou legislativu a závisí na školách, zdali toto doporučení budou respektovat.

5.6.7 Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 7 – Služby knihoven

V průběhu rozhovoru 17. 9. 2018 jsme s V. Richterm diskutovali o základních a speciálních elektronických službách. Pode V. Richtera je slovenský knihovní zákon nový, a proto tam pojem elektronické služby je uveden. Když se pracovalo v 90. letech na českém knihovním zákoně, tak elektronické služby téměř neexistovaly. Teď když se připravuje novela, a plánuje se, že tento bod bude v zákoně zahrnut. V současné době v části českého zákona o placených a neplacených službách je odstavec, který se týká zpřístupnění elektronických zdrojů. Tam je řečeno, že pokud za ně knihovna platí, tak mohou být nějaké poplatky, ale jinak tam pojem elektronické dokumenty není. V budoucnu se ale počítá s tím, že tam elektronické služby budou.

K pojmu elektronické služby se také dne 21. 9. 2018 vyjádřil Z. Matušík. Domnívá se, že spíše než z hlediska zpřístupňování se jeví problém spíše ohledně správy elektronických zdrojů. A to především proto, že elektronické zdroje jsou nejenom přístupy do databází, ale i digitalizované fondy různých knihoven. S postupem času se ukazuje, že takovýto program není vždy udržitelný v čase. Z. Matušík se vyjádřil, že by tento bod měl být v zákoně nějakým způsobem ošetřen. Mimo jiné konstatuje, že podstatná část knihoven má přístup k internetu na základě nějakých dotací a pro registrované uživatele je potom přístup k internetu zdarma. V minulosti sice byly tendence k placenému internetu v knihovnách, ale v současné době již je jasné, že chtít platit za internet už je opravdu problémové. V dnešní době se předpokládá, že většina lidí má doma vlastní počítač s internetem. A když přístup k internetu nemají, tak se jedná o občany se sociálními problémy. U těch se pak předpokládá, že když využijí internet v rámci knihovny, tak by pro ně bylo problematické ještě za něj knihovně platit.

5.6.8 Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 8 – Podpora a financování knihoven

K otázce financování v knihovnách se vyjádřili V. Richter a Z. Matušík. V. Richter v průběhu rozhovoru ze dne 17. 9. 2018 říká, že ve slovenském knihovním zákoně nejsou stanoveny konkrétní částky. Zcela jiná je situace ve školství. Ve školském zákoně je stanovena povinnost financovat. Ministerstvo školství vždy dá nějaké ukazatele, kdy je např. řečeno, že na jednoho žáka se dává tolik a tolik peněz, tzn. že jsou nastaveny nějaké parametry, a proto je to vlastně povinnost a škola ty finance musí dostat. Parametry tohoto typu v českém knihovním zákoně nejsou. V českém knihovním zákoně je ustanovení, že se má něco financovat, ale není tam ta konkrétní částka a v tom okamžiku je to záležitost jenom toho vyjednávání, ale není stanoveno kolik. Kdyby třeba bylo řečeno, že na jednoho obyvatele musí město dát krajské knihovně minimálně tolik a tolik, tak by to bylo závazné. V českém knihovním zákoně se předpokládá, že ten kdo tu knihovnu provozuje nebo zřizuje, také knihovnu zajišťuje finančně. Mimo jiné v českém zákoně je paragraf týkající se možnosti získat státní dotace, tj. že knihovna může čerpat finance ze státního rozpočtu na různé projekty, vzdělávací a kulturní akce, publikační činnost apod. Také existuje na Ministerstvu kultury program VISK a jiné programy, na které knihovny dostávají nějaké dodatečné peníze a v tomto rámci se knihovny odvolávají na tento paragraf, kdy mají nárok na dotace.

Také Z. Matušík se dne 21. 9. 2018 vyjádřil k problematice financování knihoven. Potvrzuje, že činnost knihoven je financována z rozpočtu obce. Dále také potvrzuje povinnosti krajských knihoven související s financováním knihoven. Mimo jiné konstatuje, že v této oblasti nejsou nějaké závažnější problémy. Na druhé straně jsou tu ve smyslu rozvoje tzv. granty. Ministerstvo vypisuje, v rámci VISKu týkajícího se rozvoje veřejných a informačních služeb, témata, která se pro různá období jeví jako nosná pro další rozvoj knihoven. Byly to např. projekty související s vybavováním knihoven výpočetní technikou, získávání přístupu k elektronickým zdrojům apod. Z toho vyplývají závěry, že Ministerstvo formuluje témata a vypisuje dotační tituly a na tomto základě jsou poskytovány dodatečné prostředky pro financování knihoven.

5.6.9 Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 9 – Osobnost knihovníka

Dne 2. 5. 2017 proběhl rozhovor s V. Richterem mimo jiné na téma osobnost knihovníka. V rámci novely českého knihovního zákona by tam k tomuto bodu nějaké ustanovení být mělo. Knihovnik je člověk, která má mít nějakou kvalifikaci, která je tam nějakým způsobem na

obecné úrovni vyjmenována. Více tam asi nebude. Ministerstvo kultury v zásadě souhlasí s tímto návrhem textu. Bude se ale prověřovat, jestli to není v kolizi se zákoníkem práce. A proto je možné, že tam bude nějaká mírná úprava. Za současné situace tam více nejde dát. Jedná se o paragraf, který říká, že v knihovně by měl být někdo, kdo je nějakým způsobem kvalifikovaný. Tímto se chce povzbudit zájem z důvodu, že v mnohých knihovnách pracují lidé, kteří žádnou knihovnickou kvalifikaci nemají.

K tomuto problému se vyjádřil i Z. Matušík dne 5. 5. 2017. Podle něj je to otázka, v jaké míře tento návrh projde. Významná ale je skutečnost, že to je dávný sen knihovníků u nás.

5.6.10 Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 10 – Revize a vyřazování fondu

K revizi a vyřazování knihovních dokumentů se vyjádřil 21. 9. 2018 především Z. Matušík. Podle něj v tomto ohledu nějaké problémy byly, ale zejména co se týká elektronických dokumentů. Byly tam nějaké drobné formulační problémy kolem analogových dokumentů. Ale hlavně se cítí uje potřeba toho, aby byly skutečně náležitě ošetřeny elektronické fondy – ať už ty, které se získají nebo ty které vzniknou v knihovně digitalizací analogického fondu. Tento problém vůbec není podružný. Řada knihoven (zejména krajské), které jsou příjemci povinného výtisku, jak monografií tak periodik, tak by byly rády, kdyby měly jednodušší vyřazování z fondů. Pro vydavatele periodického tisku to jsou přece jenom náklady, když noviny nebo časopisy mají distribuovat někomu, kdo za ně neplatí a potom je dávají na hromadu a ani je pořádně nezpracují. A potom je vyřazují, protože mají zájem jenom o periodika z toho svého kraje. Bylo by potom možná lepší, kdyby tyto výtisky nedostávaly a dostávaly by pouze „krajský povinný výtisk“. Toto souvisí se skutečností, že krajské knihovny mají jednu ze svých základních činností zpracovávat bibliografii kraje. A tak nepochybně bibliografie toho krajského tisku se stává součástí bibliografických soupisů. Bylo by proto dobré, aby toto bylo v zákoně specifičtěji napsáno a na základě toho může být tzv. krajský povinný výtisk – nejenom monografií, ale i periodik. To by se týkalo jenom krajských dokumentů a za ta ústřední periodika by museli platit.

5.6.11 Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 11 – Ochrana knihovního fondu

Dne 2. 5. 2017 proběhl rozhovor s V. Richterem, který se vyslovil k otázce ochrany knihovního fondu. Tato otázka se spíše vztahuje k autorskému právu. Podle V. Richtera autorské právo řeší autorský zákon, tzn. že knihovny budou své služby poskytovat tak, jak je to v autorském zákoně. A proto to nemá vlastně žádnou vazbu na knihovní zákon. Mimo jiné knihovní zákon nemůže být v rozporu s autorským zákonem. A pokud jde o ochranu knihovního fondu, tak v knihovním zákoně jsou jistá všeobecná ustanovení, že knihovny jsou povinny dokumenty chránit. Není tam ale specifikováno jak. A knihovna se také musí chovat k veškerému majetku v rámci nějakých pravidel. Avšak v připravované novele by se v tomto ohledu nemělo nic zvláštního dít.

5.6.12 Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 12 – Problematika historického fondu

O historickém fondu jsme debatovali s V. Richterem dne 2. 5. 2017. Diskutuje se o tom, že by se časová hranice historického dokumentu měla zvýšit. Neboť nyní je ta časová hranice omezena rokem 1860 – takže je rozumné tuto hranici posunout. A proto se nyní debatuje o tom, jestli to má být nějaké konkrétní datum anebo jestli se má říci obecně, že všechno, co je starší 100 let, je chráněno, tzn. že by se každý rok ta hranice posouvala. Ministerstvo se kloní k tomu, aby to bylo určité datum, protože to je z mnoha důvodů čitelnější v případě, když by došlo k nějakým sporům. Pravděpodobně se tato hranice posune k roku 1900. Ještě je problém se zahraniční literaturou, protože úlohou českých knihoven je chránit to, co vyšlo na území státu. A zatímco jde o zahraniční literaturu, tak ta je jednak méně využívaná a druhá věc je, že by vlastně měla být chráněna v jiném státě. Toto je jakýsi obecný celosvětový princip, tj. ty knihovny na území určitého státu si chrání svoji produkci. Mimo jiné je tu také otázka zpřístupnění pomocí meziknihovní výpůjční služby. V rámci novely bude v zákoně pravděpodobně nějaké ustanovení, že se to nevztahuje na zahraniční literaturu. Ve slovenském knihovním zákoně je problém historického fondu pojat úplně jinak. V Česku se tomu bráníme. Když si představíme, kolika knihoven by se to týkalo, tak by to byl administrativně velmi náročný problém. Mimo jiné je v České republice Zákon o sbírkách muzejní povahy. V Česku máme na jedné straně knihovní zákon a na druhé straně tu je Zákon o sbírkách muzejní povahy. Sbírkový zákon je vlastně o tom, že se má budovat celostátní evidence muzejních sbírek. Muzea, když tuto skutečnost nahlásí, tak potom používají zvláštní ochranu. Sbírková se musí popsat apod. a muzea pak mají nárok na dotace. Také některé knihovny mohou své sbírky (když

je chtějí více chránit) nahlásit do celostátní evidence muzejních sbírek. Takto to je např. v Národní knihovně ČR, která má některé části historického fondu nahlášeny jako sbírku muzejní povahy. Z toho lze vyvodit závěr, že když knihovna chce něco chránit zvlášť nad rámec, tak může využít Zákon o sbírkách muzejní povahy.

5.6.13 Výsledky rozhovorů - Indikátor č. 13 – Sankce a přestupky

Podle V. Richtera na základě rozhovoru ze dne 17. 9. 2018 se sankce týkají revize fondů a některé body se týkají meziknihovních výpůjčních služeb. Ustanovení o sankcích sice v zákoně existuje, ale nikdo za celou dobu existence knihovního zákona nebyl sankcionován. Tato skutečnost nejspíš souvisí s tím, že v zákoně nejsou nastaveny žádné kontroly a Ministerstvo tedy žádné kontroly neprovádí. Pokud by byly podle zákona ustanoveny kontroly, pak na tomto základě mohly být uloženy nějaké sankce. Na druhé straně je známo, že Ministerstvo kultury v Národní knihovně dělá občas kontroly zrevidovaných svazků. V zákoně je nastaveno, že knihovna určité velikosti musí každý rok zrevidovat určitý počet svazků. Národní knihovna musí podle zákona rozložit revizi na více let. Menší knihovny mohou revizi dělat např. jednou za pět let.

5.7 Odpovědi na výzkumné otázky

Na konci komparativní studie by neměly chybět odpovědi na výzkumné otázky a závěrečné shrnutí. Polský knihovní zákon, stejně jako slovenský knihovní zákon, definují osobnost knihovníka, školní a specializované knihovny. Domnívám se proto, že v případném budoucím českém knihovním zákoně by se více mělo pojednávat o školních a specializovaných knihovnách a osobnosti knihovníka. Kromě toho by v důsledku rozvoje internetu český knihovní zákon měl věnovat více pozornosti problematice elektronických dokumentů a zdrojů a s tím spojených otázek.

Níže je uveden přehled odpovědí na výzkumné otázky a podán předobraz k dalším doporučením pro český knihovní zákon.

ODPOVĚĎ NA PRVNÍ VÝZKUMNOU OTÁZKU: Jaké jsou rozdíly mezi českým a slovenským knihovním zákonem? – Za nejvýznamnější pro doplnění českého knihovního zákona považují následující:

- Pojmy elektronický informační zdroj a elektronická sbírka uvedené ve slovenském knihovním zákoně by si zasloužily více pozornosti i v českém knihovním zákoně.
- Co se týče úkolů Národní knihovny, tak slovenský knihovní zákon se mimo jiné zabývá problematikou osiřelých děl, na základě zákona uzavírá hromadné licenční smlouvy, a je pracovištěm pro digitalizaci. Tento bod by měl být doplněn i v českém knihovním zákoně
- Podle slovenského knihovního zákona jsou definovány tzv. základní a speciální elektronické služby, které by v českém knihovním zákoně neměly chybět.
- Slovenský knihovní zákon precizně uvádí financování knihoven na rozdíl od českého knihovního zákona, kde je definována pouze problematika podpory knihoven na různé projekty. To by mohlo být v českém knihovním zákoně doplněno.
- Slovenský knihovní zákon hlouběji definuje práci s historickým fondem, který český zákon příliš nerozebírá.

1) ODPOVĚĎ NA DRUHOU VÝZKUMNOU OTÁZKU: Jaké jsou rozdíly mezi českým a polským knihovním zákonem? – Za nejvýznamnější pro doplnění českého knihovního zákona považují následující:

- V polském knihovním zákoně jsou ve výčtu služeb knihoven uvedeny tzv. dokumentační a popularizační činnosti. A ty by mohly být doplněny do českého knihovního zákona
- Úkoly Národní knihovny podle polského zákona jsou obohaceny o tzv. meritorní činnosti, které by mohly být i v českém knihovním zákoně
- V polském knihovním zákoně jsou i pojmy, které by mohly být i v českém knihovním zákoně, tj. národní dědictví, soubory knihoven, Národní knihovnická rada
- Polský knihovní zákon uvádí podrobněji jednotlivé „specializované knihovny“ – vědecké knihovny, odborné a podnikové knihovny, knihovny pro speciální skupiny uživatelů a již zmíněné školní a pedagogické knihovny. V českém knihovním zákoně se o specializovaných knihovnách hovoří pouze obecně. Není zde výčet jejich druhů. A proto by mohly být specializované knihovny též doplněny do českého zákona.
- Polský knihovní zákon podrobněji definuje otázku organizaci knihoven a záleží na tom, do jaké míry by byla z toho hlediska nutná změna v českém knihovním zákoně.

2) *ODPOVĚĎ NA TŘETÍ VÝZKUMNOU OTÁZKU: Jaké z těchto rozdílů vyplývají návrhy na úpravu českého knihovního zákona?*

- Novelizovaný český knihovní zákon by měl blíže definovat pojmy elektronický informační zdroj a elektronická sbírka a pojmy související, jak je uvedeno ve slovenském knihovním zákoně.
- Nabízí se doplnění pojmu školních knihoven do budoucího českého knihovního zákona.
- Další bod, který by mohl být v budoucnosti doplněn do českého knihovního zákona je pojem osobnosti knihovníka, který je definován ve slovenském i polském knihovním zákoně.

Závěr

Předchozí stránky pojednávají o třech evropských knihovních zákonech – českém, slovenském a polském. V teoretické práci se pouze popisuje obsah a dílčí problémy jednotlivých zákonů. Jedná se o téma přínosné a aktuální, neboť se chystá v rámci českého knihovnictví nová nevyhnutelná novela.

V praktické části je využita metoda komparativní analýzy. Nejprve je specifikována metoda a posléze stanoveny indikátory potřebné k analýze. Následuje analýza českého, slovenského a polského knihovního zákona pomocí indikátorů. Nechybí ani kapitola nabízející podněty vzniklé na základě rozhovorů s V. Richterem a Z. Matušíkem. Na konci praktické části jsou formulovány odpovědi na výzkumné otázky a závěry

Závěrem je na místě se zastavit nad otázkou, jaký je ideální knihovní zákon. V rozhovorech s V. Richterem a Z. Matušíkem, které proběhly 16. března a 2. a 5. května roku 2017 a 17. a 21. 9. roku 2018, jsme se snažili přijít na to, jaký je ideální knihovní zákon. Podle Z. Matušíka je český zákon plně dostačující a dá se s ním efektivně a účelně pracovat. Nesmíme zapomenout, že se jedná o zákon správního práva. V praxi evropských zemí jsou dvě oblasti, tj. zákony týkající se administrativně-právních otázek knihoven a zákony upravující chápání knihovnické profese. Je třeba také rozlišovat mezi pojmy knihovní zákon a případný knihovnický zákon. V. Richter se k otázce ideálního knihovního zákona vyjadřuje, že současný knihovní zákon plně vyhovuje dnešní situaci. Je ale nutné se snažit něco změnit, a to právě prostřednictvím připravované novely. Základním nedostatkem tohoto zákona je ale chybné definice poslání knihovny, což podle ministerstva kultury patří do koncepce nebo strategie knihoven. Důležitým faktorem zůstává, že v České republice je tradicí mít knihovní zákon. Některé země tento zákon nemají.

Český knihovní zákon má své silné a slabé stránky, které jsou rozebrány v následující tabulce:

Tabulka 17 Silné a slabé stránky českého knihovního zákona

Silné stránky:	Slabé stránky:
- Znění zákona plně odpovídá požadavkům současné společenské situace	- V zákoně není specifikováno poslání knihoven - Není zcela objasněno financování knihoven, popř. meziknihovních výpůjčních služeb

<ul style="list-style-type: none"> - Velmi pěkně zpracovaná problematika týkající se knihovnicko-informačních služeb - Vhodná analýza jednotlivých druhů knihoven - Důležitá zmínka o Knihovně a tiskárně pro nevidomé K. E. Macana 	<ul style="list-style-type: none"> - Chybí definice pojmu knihovnický pracovník - Chybí společný mechanismus knihoven
--	---

Novela. Je chystána novela českého knihovního zákona.¹⁹ Kompetentní osobností novelou se zabývající je PhDr. Vít Richter, který poskytl rozhovory v rámci této kvalifikační práce. Již se pracuje na návrhu novely, o čemž jsme s V. Richterem 16. 3. a 2. 5. 2017 a 17. 9. 2018 diskutovali. Kdy bude novela zveřejněna, se prozatím neví. Nejprve se musí projednat návrh na novelu, který je zatím ve stadiu přípravy. Novela by měla obsahovat řadu významných prvků, které v knihovním zákoně z roku 2001 chybí. A proto bude zákon novelizován. Nové významné prvky v novelizovaném knihovním zákoně jsou mimo jiné mnohdy obsaženy ve slovenském a v polském knihovních zákonech.

Jaké jsou body, které se řeší v rámci připravované novely českého knihovního zákona?

- Posun časová hranice u historických dokumentů
- Financování regionálních funkcí
- Nové definice souborného katalogu a centrálního portálu knihoven
- Jedná se o novém pojetí systému knihoven²⁰
- Specifikují se povinné bezplatné služby a další placené služby
- Definiuje se pojem odborný zaměstnanec knihovny²¹
- Mluví se o doplnění pravidel týkajících se správy fondu
- Bude doplněna problematika vyřazování knihovních dokumentů a otázka ochrany knihovního fondu

¹⁹ Příprava novely knihovního zákona byla projednávána na Seminárii účastníků SK ČR 28. listopadu 2016 při Národní knihovně ČR. Důležitou osobou při jednání byl Vít Richter. Byla vytvořena pracovní skupina, shromážděny náměty, zpracován první návrh z prosince 2016, který byl diskutován. V lednu 2017 byl návrh předán Městské knihovně ČR. V červnu 2017 byl vládní návrh.

²⁰ V novelizovaném českém knihovním zákoně by měl být systém knihoven obohaten o pojmy veřejné knihovny, vědecké, muzejní a jiné specializované knihovny a vysokoškolské a školní knihovny

²¹ Zejména se jedná o službách spojených s prameny v elektronické podobě, s přístupem k internetu a zejména se řeší otázka tzv. vzdáleného přístupu

Podle rozhovoru ze dne 2. května 2017 V. Richter navrhuje dále doplnit budoucí novelizovaný knihovní zákon o následující příležitosti:

- Vzdělávání knihovnických pracovníků
- Vzdělávací aktivity pro širší veřejnost
- Technické vybavení knihoven
- Přístup k vysokorychlostnímu internetu
- Přístup k elektronickým zdrojům
- E-půjčování e-knih
- Problematika e-depozit
- Přístup k výsledkům digitalizace
- Podporování digitální gramotnosti

Byly popsány tři výše uvedené zákony a posléze byly porovnány prostřednictvím komparativní analýzy. Z mé analýzy vyplynulo, že je možné se v některých bodech slovenského a polského zákona inspirovat. Pokud jde o porovnání s návrhy V. Richtera a Z. Matušíka pak se jedná o:

- Historický dokument, fond
- Odborný zaměstnanec a jeho vzdělání
- Specializované knihovny včetně školních v rámci systému knihoven
- Ochrana knihovního fondu
- Elektronické zdroje a služby

Dalšími návrhy V. Richtera se nelze z polské a slovenské praxe inspirovat a pokud by pro něj čeští tvůrci novely chtěly najít vzor, museli by hledat v jiných zemích.

Seznam použité literatury:

1. BALÍK, Vojtěch. Zodpovědnost Národní knihovny ČR vůči systému knihoven podle knihovního zákona. In: *Knihovny současnosti 2004*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2004. 65-71. ISSN 1805-6962. ISBN 80-86249-30-1. Dostupné také z: <http://www.sdruk.cz/sdruk/publikacni-cinnost/clanek/knihovny-soucasnosti-2004-sbornik>.
2. BILIŃSKI, L. Komu potrzebna jest dziś biblioteka powiatowa? *Poradnik Bibliotekarza*. 1999, č. 11, s. 3-5. ISSN 0032-4752.
3. BURGETOVÁ, Jarmila. K 90. výročí prvního knihovnického zákona. *Knihovna plus* [online], 2009, 5(2) [cit. 2018-10-21]. ISSN 1801-5948. Dostupné z: <http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus92/burget.htm>.
4. CIECHORSKI, Jan. *Ustawa o bibliotekach - komentarz*. Warszawa: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, 2012. ISBN 978-83-61464-93-8.
5. COUFALOVÁ, Jindřiška. Perspektivy meziknihovních služeb. *Knihovnický zpravodaj Vysočina* [online], 2008, 8(1) [cit. 2017-02-18]. ISSN 1213-8231. Dostupné z: <http://kzv.kkvysociny.cz/Default.aspx?id=952>
6. ČERMÁKOVÁ, Blanka. Současný stav evidence knihoven na Ministerstvu kultury ČR. *Čtenář*, 2002, 54(12), s. 347. ISSN 0011-2321.
7. ČESKO. *Autorský zákon: [mezinárodní úmluvy o autorském právu, ochrana výkonných umělců, výrobci zvukových záznamů a rozhlasových organizací, podmínky výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, neperiodické publikace, periodický tisk, Státní fond kultury České republiky, Státní fond České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie, provozování rozhlasového a televizního vysílání, ochrana hospodářské soutěže, regulace reklamy: texty s názvy paragrafů a věcným rejstříkem]: právní stav ke dni ...* Česko. Praha: C.H. Beck, [2006]- . Texty zákonů.
8. ČESKO. Platné znění nařízení vlády č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven ve znění nařízení vlády č. 235/2005 Sb. a nařízení vlády č. 113/2013 Sb. [online]. Dostupné také z: https://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/knihovni-zakon-257-2001-sb.-a-navazne-provadedci-prepisy/01_index.htm#pro
9. ČESKO. Vládní návrh zákona ze dne... 2000, o veřejných knihovnách a podmínkách jejich provozování (knihovní zákon). [online]. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=3&t=782>
10. ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In: *Informace (Knihovna Akademie věd ČR)*. 2002, s. 5-16. ISSN 1210-8502. Dostupné také z: http://www.lib.cas.cz/informace/Info_2_02.htm
11. Evidence knihoven: raději dříve než nikdy. *Čtenář*, 2002, 54(6), s. 176-177. ISSN 0011-2321.

- 12.HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. 437 stran. ISBN 978-80-262-0982-9.
- 13.HOWORKA, B. Ustawa o bibliotekach – próba analzy. *Poradnik Bibliotekarza*, 1997, č. 11, s. 1-7. ISSN 0032-4752.
- 14.JANKOWSKA, A. Biblioteki pedagogiczne – ewolucja do czego? *Poradnik Bibliotekarza*, 2005, č. 11, s. 3-6. ISSN 0032-4752.
- 15.JANOVSKÁ, Darina. Medziknižničné výpožičné služby na Slovensku dnes a zajtra. *Ikaros* [online], 2006, 10(9) [cit. 2017-04-29]. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://www.ikaros.cz/node/3583>.
- 16.KÁDNEROVÁ, Jiřina. Nadace knihoven. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*, 2013, 23(2), s. 40-41. ISSN 0862-9366. Dostupné také z: https://www.svkhk.cz/SVKHK/u-nas-pdf_archiv/20130224.pdf.
- 17.KALKUS, Stanislav. *Srovnávací knihovnictví: učební text*. Praha: Univerzita Karlova (Praha). Filozofická fakulta, 1998.
- 18.KAREŠ, Ivo. Meziknihovní výpůjční služby: šance na změnu = Interlibrary loan: chance to changes. *Knihovny současnosti [20] 14: sborník z 22. konference, konané ve dnech 9. až 11. září 2014 v areálu Univerzity Palackého v Olomouci*. Ostrava: Sdružení knihoven ČR, 2014. s. 173-179. ISBN 978-80-86249-71-1. Dostupné také z: <http://www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/ks2014/Sbornik2014.pdf>.
- 19.KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 5., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994. 855 s. Odborné slovníky. ISBN 80-04-26059-4.
- 20.KLUSOŇ, Jiří. Jak postupovat při vyřazování zničených dokumentů z konzervačního fondu. *Čtenář*, 2012, 64(1), s. 13-14. ISSN 0011-2321. Dostupné také z: <https://ctenar.svkkk.cz/clanky/2012-roc-64/1-2012.htm>.
- 21.KUŽMIŇSKA, K. Prawo biblioteczne. *Poradnik Bibliotekarza*. 2003, č. 9, s. 35. ISSN 0032-4752.
- 22.KUŽMIŇSKA, K. Oplaty za wypożyczenie kaset wideo. *Poradnik Bibliotekarza*. 2000, č. 4, s. 18. ISSN 0032-4752.
- 23.LOPUŠANOVÁ, Monika. Nový knižničný zákon - náš zákon. *IT lib*, 2015, 19(3), s. 15-18. ISSN 1335-793X. Dostupné také z: http://itlib.cvtisr.sk/buxus/docs/15_Novy%20kniznicny.pdf.
- 24.LOPUŠANOVÁ, Monika. Nový slovenský knižničný zákon. *Knihovna: knihovnická revue*, 2016, 27(1), s. 74-92. ISSN 1801-3252. Dostupné také z: <http://knihovnarevue.nkp.cz/archiv/2016-1/knihovny-a-informace/novy-slovensky-kniznicny-zakon>.
- 25.MATĚJČEK, Vladimír. Dotační příležitosti pro knihovny v Integrovaném regionálním operačním programu 2014 - 2020 (IROP). *Ikaros: elektronický časopis o informační*

společnosti [online], 2016, 20(4) [cit. 2018-10-21]. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <https://ikaros.cz/dotacni-prilezitosti-pro-knihovny-v-integrovanem-regionalnim-operacnim-programu-2014-2020>.

26.MATÚŠKOVÁ, Jana. Elektronické dokumenty a súvisiace zmeny v legislatíve. *IT lib*, 2008, 12(4), s. 14-18. ISSN 1335-793X. Dostupné také z: http://itlib.cvtisr.sk/archiv/2008/4/elektronicke-dokumenty-a-suvisiace-zmeny-v-legislative.html?page_id=1232

27.POLSKO. Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach. [online]. Dostupné také z: <http://www.bn.org.pl/download/document/1358353959.pdf>

28.POSPÍŠILOVÁ, Jindřiška. Meziknihovní služby. *Knihovny současnosti 2002*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2002. ISBN 80-86249-18-2. Dostupné také z: <http://www.sdruk.cz/sdruk/publikacni-cinnost/clanek/knihovny-soucasnosti-2002-sbornik>.

29.RICHTER, Vít. 2. zasedání výkonného výboru SKIP dne 9. – 10. 12. 1998. *SKIP*, 1998 [online]. Dostupné také z: http://wwwold.nkp.cz/o_knihovnach/konsorcia/skip/2_zas_skip.htm

30.RICHTER, Vít. Knihovní zákon bude!?. *Bulletin SKIP*, 2001, 10(1), s. 5-7. ISSN 1210-0927. Dostupné také z: http://wwwold.nkp.cz/o_knihovnach/konsorcia/skip/Bull01_17.htm#ti.

31.RICHTER, Vít, HEMOLA, Hanuš. *Návrh zásad zákona o veřejných knihovnách*. *SKIP*, 1997 [online]. Dostupné také z: http://wwwold.nkp.cz/o_knihovnach/konsorcia/skip/zakon1.html

32.RICHTER, Vít. S Ministerstvem kultury spory nevedeme: rozhovor s Vitem Richterem, předsedou Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR. *Literární noviny*, 2002, 13(41), s. 15. ISSN 1210-0021. Dostupné také z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitNIII/13.2002/41>.

33.SLOVENSKO. Zákon zo 6. mája 2015 o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 38/2014 Z. z. In: *Zbierka zákonov*. 2015 čiastka 39, č. 126/2015. [online]. [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.zbierka.sk/sk/predpisy/126-2015-z-z-p-36133.pdf>

34.SMETANOVÁ, Dana a PILLEROVÁ, Vladana. Meziknihovní výpůjční služby. *Čtenář: měsíčník pro knihovny*, 2016, 68(9), s. 312-313. ISSN 0011-2321. Dostupné také z: <http://ctenar.svkkk.cz/clanky/2016-roc-68/9-2016/z-knihovnickych-statistik-meziknihovni-vypujeni-sluzby-161-2297.htm>.

35.Stanovy a jednací řád Ústřední knihovnické rady České republiky. [online]. Dostupné také z: <http://www.ukr.knihovna.cz/stanovy/>

36. Státní podpora č. Státní podpora č. SA.35529 (2012/N) – Česká republika Digitalizace knihovních fondů [online]. Dostupné také z: http://ipk.nkp.cz/docs/246172_1421786_125_2.pdf
37. STREIT, Vincenc. K 80. výročí vzniku zákona č. 430/1919 Sb. o obecních knihovnách. *Čtenář*, 1999, **51**(4), s. 102-104. ISSN 0011-2321.
38. STREIT, Vincenc. Zákon o jednotné soustavě knihoven: K 40. výročí knihovnického zákona č. 53/1959 Sb. *Čtenář*, 1999, **51**(9), s. 250-252. ISSN 0011-2321.
39. ŠVEJDA, Jan. Informační služby. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2017-06-24]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001807&local_base=KTD
40. Téma: Knihovnické zákony. Rozhovor s Vitem RICHTEREM, Praha, nar. 1949. 16. 3. 2017, 2. 5. 2017, 17. 9. 2018.
41. Téma: Knihovnické zákony. Rozhovor se Zdeňkem MATUŠÍKEM, Praha, nar. 1950. 5. 5. 2017, 21. 9. 2018.
42. Ústřední knihovnická rada projednávala. *Knihovní obzor* [online], 1999, 3. Dostupné také z: <https://www.vkol.cz/cs/dokumenty/knihovni-obzor/ko-1999-3/clanek/ustredni-knihovnicka-rada-projednavala----/>
43. VANDASOVÁ, Anna. Digitalizace, konzervace, restaurace aneb Jak chránit novodobé fondy. *U nás: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje*, 2017, **27**(1), s. 13-14. ISSN 0862-9366. Dostupné také z: https://www.svkhk.cz/SVKHK/u-nas-pdf_archiv/20170109.pdf.
44. VYČICHLO, Jaroslav. Regionální funkce knihoven a knihovní zákon. In: *Knihovny současnosti 2004*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2004. 72-78. ISBN 80-86249-30-1. Dostupné také z: <http://www.sdruk.cz/sdruk/publikacni-cinnost/clanek/knihovny-soucasnosti-2004-sbornik>.
45. Vyhláška Ministerstva kultury ze dne 21. února 2002 k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). *Sbírka zákonů České republiky*, 2002, **88**, s. 1843-1844. Dostupné také z: <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb02088&cd=76&typ=r>.
46. WHITE, Marilyn Domas a Emily E. MARSH. Content Analysis: A Flexible Methodology. *Library Trends* [online]. 2006, **55**(1), 22-45 [cit. 2015-10-19]. ISSN 00242594. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&an=22314642&scope=site>.
47. Zákon ze dne 9. 7. 1959 o jednotné soustavě knihoven (knihovnický zákon): vládní návrh. Praha: [s.n.], 1959. 13 s.
48. Zákon č. 430/1919 Sb., o veřejných knihovnách obecních [online]. [cit. 2010-06-10]. Dostupný z: http://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/tisky/t1233_00.htm

49.ZEMÁNKOVÁ, Ladislava. Knihovní zákon v praxi: aneb, jak se vypořádat s paragrafy. *U nás*, 2002, 12(2), s. 18-20. ISSN 0862-9366. Dostupné také z: <http://unas.svkhk.cz>.

50.ZEMÁNKOVÁ, Ladislava. Knihy se dočkaly nového zákona. *Moderní obec*, 2001, 7(10), s. 30-31. ISSN 1211-0507. Dostupné také z: <http://moderniobec.cz/knihy-se-dockaly-noveho-zakona>.

51.ZEMÁNKOVÁ, Ladislava. Regionální funkce - služby pro knihovny obcí, tedy pro občany. *U nás*, 2003, 13(2), s. 14-15. ISSN 0862-9366. Dostupné také z: <http://unas.svkhk.cz>.

52.ZEMÁNKOVÁ, Ladislava. Vliv stavu legislativy na činnost a postavení knihoven. *Knihovny současnosti '97*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 1997. s. 162-174. ISSN 1805-6962. ISBN 80-238-1169-X. Dostupné také z: <http://www.sdruk.cz/sdruk/publikacni-cinnost/clanek/knihovny-soucasnosti-1997-sbornik>.

Seznam tabulek

Tabulka 1 Klíčové oblasti položené v knihovním zákoně (Zákon č. 257/2001 Sb.)	16
Tabulka 2 Systém knihoven na Slovensku (Zákon zo 6. mája o knižniciach, Čl. I, §5).....	31
Tabulka 3 Postup při obsahové analýze podle M. D. White a E. E. Marsh (White, Marsh, 2006, s. 34)	51
Tabulka 7 Předmět úpravy u jednotlivých zákonů	54
Tabulka 8 Společné a odlišné pojmy v knihovních zákonech.....	54
Tabulka 9 Společné a odlišné prvky knihovního systému v Česku, na Slovensku a v Polsku.....	57
Tabulka 10 Úkoly Národní knihovny podle českého, slovenského a polského knihovního zákona.....	58
Tabulka 11 Druhy specializovaných knihoven v českém, slovenském a polském knihovním zákoně ...	61
Tabulka 14 Rozdíly ve vymezení služeb v českém, slovenském a polském knihovním zákoně (některé služby v zákonech nejsou nebo jsou definovány jinak).....	62
Tabulka 16 Rozdílné zdroje financování knihoven v Česku a na Slovensku	63
Tabulka 17 Požadavky kladené na odborného zaměstnance knihovny na Slovensku a v Polsku.....	64
Tabulka 18 Rozdíly při uskutečňování revize v Česku a na Slovensku	65
Tabulka 19 Porovnání přístupu k vyřazování dokumentů v Česku a na Slovensku.....	65
Tabulka 20 Povinnosti knihovny v rámci ochrany fondu v českém a polském knihovním zákoně.....	66
Tabulka 23 Klíčové body v rámci historického fondu, které řeší slovenský zákon	66
Tabulka 24 Pokuty podle českého a slovenského knihovního zákona.....	67
Tabulka 29 Silné a slabé stránky českého knihovního zákona	79

Seznam obrázků

Obrázek 1 Klíčová data vzniku knihovního zákona (Richter, 2001, s. 5-7).....	15
Obrázek 3 - Druhy dotací v rámci nařízení č. 288/2002 Sb. (Platné znění nařízení vlády č. 288/2002 Sb., 2002).....	26

Příloha č. 1

ZÁKON ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon)

Pozn.: znění knihovního zákona se zapracováním všech novel přijatých do dubna 2012

257/2001 Sb.

ZÁKON

ze dne 29. června 2001

o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb
(knihovní zákon)

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

§ 1

Předmět úpravy

(1) Tento zákon upravuje systém knihoven poskytujících veřejné knihovnické a informační služby a podmínky jejich provozování.

(2) Tento zákon se nevztahuje na knihovny provozované na základě živnostenského oprávnění.

§ 2

Vymezení základních pojmů

V tomto zákoně se rozumí

- a) knihovnou zařízením, v němž jsou způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu poskytovány veřejné knihovnické a informační služby vymezené tímto zákonem, a které je zapsáno v evidenci knihoven,
- b) knihovním dokumentem informační pramen evidovaný jako samostatná jednotka knihovního fondu knihovny,
- c) knihovním fondem organizovaný, soustavně doplňovaný, zpracováváný, ochraňovaný a uchovávaný soubor knihovních dokumentů,
- d) meziknihovními službami soubor výpůjčních, informačních a reprografických služeb, které mezi sebou uskutečňují knihovny s cílem zpřístupnit svým uživatelům knihovní dokumenty bez ohledu na místo jejich uložení,
- e) historickým fondem knihovní fond sestávající z knihovních dokumentů, které vznikly do roku 1860 nebo mají v daném oboru pro svou jedinečnost historickou hodnotu, popřípadě jiný knihovní fond mající zvláštní historickou a kulturní hodnotu, pokud byl takto vymezen ve statutu knihovny nebo v

jiném právním předpisu,

f) konzervačním fondem knihovní fond sestávající z knihovních dokumentů, které knihovna získala jako příjemce povinného výtisku podle zvláštního právního předpisu,1)

g) specializovaným fondem knihovní fond sestávající z knihovních dokumentů určitého, zpravidla oborového zaměření,

h) regionálními funkcemi funkce, v jejichž rámci krajská knihovna a další jí pověřené knihovny poskytují základním knihovnám v kraji především poradenské, vzdělávací a koordinační služby, budují výměnné fondy a zapůjčují výměnné soubory knihovních dokumentů a vykonávají další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji knihoven a jejich veřejných knihovnických a informačních služeb,

i) provozovatelem knihovny fyzická nebo právnická osoba, která svým jménem v knihovně poskytuje veřejné knihovnické a informační služby.

§ 3

System knihoven

(1) System knihoven tvoří

a) Národní knihovna České republiky (dále jen "Národní knihovna"), Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, Moravská zemská knihovna v Brně, zřízené Ministerstvem kultury (dále jen "ministerstvo"),

b) krajské knihovny, zřízené příslušným orgánem kraje,

c) základní knihovny, zřízené příslušným orgánem obce,

d) specializované knihovny.

(2) Knihovny uvedené v odstavci 1 písm. c) a d) mohou být zřizovány i jinými subjekty neuvedenými v odstavci 1.

§ 4

Veřejné knihovnické a informační služby

(1) Veřejné knihovnické a informační služby spočívají

a) ve zpřístupňování knihovních dokumentů z knihovního fondu knihovny nebo prostřednictvím meziknihovních služeb z knihovního fondu jiné knihovny,

b) v poskytování ústních bibliografických, referenčních a faktografických informací a rešerší,

c) ve zprostředkování informací z vnějších informačních zdrojů, zejména informací ze státní správy a samosprávy,

d) v umožnění přístupu k informacím na internetu, ke kterým má knihovna bezplatný přístup.

(2) Veřejné knihovnické a informační služby, uvedené v odstavci 1, je provozovatel knihovny povinen poskytovat bezplatně, s výjimkou

a) zpřístupňování knihovnických dokumentů z knihovnického fondu knihovny, které mají povahu rozmnoženin zvukového či zvukově obrazového záznamu,2)

b) zpřístupňování knihovnických dokumentů z knihovnických fondů jiných knihoven zprostředkováním jejich rozmnoženin v rámci meziknihovnických reprografických služeb,

c) zpřístupňování knihovnických dokumentů z knihovnických fondů knihoven v rámci mezinárodních meziknihovnických služeb.

(3) Provozovatel knihovny může poskytovat další služby spočívající zejména

a) v umožnění přístupu k placeným informacím na internetu,

b) v kulturní, výchovné a vzdělávací činnosti,

c) ve vydávání tematických publikací,

d) v poskytování reprografických služeb,

e) v poskytování písemných bibliografických, referenčních a faktografických informací a rešerší.

(4) Provozovatel knihovny je oprávněn požadovat za poskytování knihovnických a informačních služeb, uvedených v odstavci 2 písm. a) až c), a dalších služeb úhradu skutečně vynaložených nákladů.

(5) Provozovatel knihovny je oprávněn požadovat úhradu nákladů vynaložených na administrativní úkony spojené s evidencí uživatelů knihovny.

(6) Provozovatel knihovny je povinen zajistit rovný přístup všem k veřejným knihovnickým a informačním službám a dalším službám poskytovaným knihovnou.

(7) Provozovatel knihovny vydá knihovnický řád, v němž stanoví podrobnosti poskytování knihovnických a informačních služeb.

Evidence knihoven

§ 5

(1) Ministerstvo vede evidenci knihoven, která je veřejnosti přístupným informačním systémem.

(2) Návrh na zápis do evidence knihoven (dále jen "návrh") podává provozovatel knihovny.

(3) Návrh obsahuje

a) název nebo obchodní firmu provozovatele, jeho identifikační číslo osoby, sídlo, předmět činnosti a právní formu, je-li provozovatelem knihovny právnická osoba,

b) jméno, příjmení a datum narození provozovatele, jeho identifikační číslo osoby, bylo-li přiděleno, a místo jeho trvalého pobytu, je-li provozovatelem knihovny fyzická osoba,

c) adresu, název a druh knihovny (§ 9 až 13), popřípadě její specializaci.

(4) K návrhu se připojí knihovní řád.

(5) Je-li provozovatelem knihovny právnická osoba, která se zapisuje do veřejného seznamu podle zvláštního právního předpisu,³⁾ je provozovatel povinen k žádosti přiložit rovněž výpis z tohoto veřejného seznamu, který nesmí být starší 60 dnů. Je-li provozovatelem knihovny příspěvková organizace,⁴⁾ nebo provozuje-li stát nebo územní samosprávný celek knihovnu prostřednictvím své organizační složky, je provozovatel povinen k žádosti přiložit zřizovací listinu, popřípadě statut příspěvkové organizace nebo organizační složky.

(6) Není-li návrh úplný, vyzve ministerstvo provozovatele, aby návrh doplnil do 15 dnů ode dne doručení výzvy, a upozorní ho, že nebude-li tato lhůta dodržena, ministerstvo návrh odloží.

§ 6

(1) Poskytuje-li zařízení způsobem zaručujícím rovný přístup všem veřejné knihovnické a informační služby vymezené tímto zákonem, ministerstvo je zapíše do evidence knihoven. Osvědčení o provedeném zápisu ministerstvo vydá jejímu provozovateli do 15 dnů ode dne doručení úplného návrhu.

(2) Neposkytuje-li zařízení způsobem zaručujícím rovný přístup všem veřejné knihovnické a informační služby vymezené tímto zákonem, ministerstvo návrh zamítne.

§ 7

(1) Provozovatel knihovny je povinen písemně oznámit ministerstvu každou změnu údajů evidovaných v evidenci knihoven, a to nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy ke změně došlo.

(2) Ministerstvo provede změnu zápisu v evidenci knihoven do 30 dnů od doručení oznámení a o této změně do 30 dnů ode dne doručení oznámení vydá osvědčení.

§ 8

(1) Ministerstvo z vlastního nebo jiného podnětu rozhodnutím zruší zápis v evidenci knihoven, pokud knihovna přestane splňovat znaky knihovny podle § 2 písm. a).

(2) Ministerstvo rozhodnutím zruší zápis v evidenci knihoven rovněž na základě oznámení provozovatele o ukončení provozování knihovny.

(3) V rozhodnutí podle odstavců 1 a 2 ministerstvo stanoví datum, k němuž se zápis do evidence knihoven ruší.

Druhy knihoven

§ 9

Národní knihovna

(1) Národní knihovna je knihovnou s univerzálním knihovním fondem doplněným specializovanými fondy. Národní knihovna trvale uchovává konzervační fond a historický fond.

(2) Národní knihovna je centrem systému knihoven. V systému knihoven vykonává koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, standardizační, metodické a poradenské činnosti, v jejichž rámci zejména

- a) formou souborného katalogu zpracovává evidenci knihovních dokumentů v knihovních fondech knihoven na území České republiky, kterou zpřístupňuje knihovnám,
- b) zpracovává národní bibliografii a zabezpečuje koordinaci národního bibliografického systému,
- c) plní funkci národní agentury pro mezinárodní standardní číslování knih a hudebnin,
- d) plní funkci národního centra meziknihovních služeb České republiky,
- e) plní funkci národního centra mezinárodní výměny oficiálních publikací,⁵⁾
- f) zastupuje knihovny systému knihoven při jednání s kolektivními správci autorských práv ve věci úhrady odměn za užití předmětů ochrany podle zvláštního právního předpisu ⁶⁾ a provádí úhradu odměn za jejich půjčování,
- g) zabezpečuje celostátní koordinaci regionálních funkcí a vyhodnocuje jejich plnění.

§ 10

Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana a Moravská zemská knihovna v Brně

(1) Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana je knihovnou s univerzálním knihovním fondem; trvale uchovává konzervační fond a historický fond.

(2) Moravská zemská knihovna v Brně je knihovnou s univerzálním knihovním fondem, případně doplněným specializovanými fondy; trvale uchovává konzervační fond a historický fond. Plní funkci krajské knihovny v Jihomoravském kraji.

§ 11

Krajská knihovna

(1) Krajská knihovna je knihovnou s univerzálním knihovním fondem, případně doplněným specializovanými fondy. Krajská knihovna trvale uchovává konzervační fond a historický fond.

(2) Krajská knihovna je součástí systému knihoven vykonávající koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, metodické a poradenské činnosti, v jejichž rámci též

- a) spolupracuje s Národní knihovnou při zpracování národní bibliografie a při zpracování souborného katalogu,
- b) zpracovává a zpřístupňuje regionální informační databáze a zabezpečuje koordinaci krajského bibliografického systému,
- c) je krajským centrem meziknihovních služeb,

d) spolupracuje s knihovnami v kraji při zavádění nových technologií v oblasti zajištění veřejných knihovnických a informačních služeb.

(3) Krajská knihovna plní a koordinuje plnění regionálních funkcí vybraných základních knihoven v kraji. Smlouva o přenesení regionálních funkcí na vybrané základní knihovny musí mít písemnou formu. Plnění regionálních funkcí a jeho koordinaci zajišťuje kraj z peněžních prostředků svého rozpočtu.

(4) Plní-li krajská knihovna v místě svého sídla i funkci základní knihovny, podílí se na zajištění této funkce obec.

§ 12

Základní knihovna

(1) Základní knihovna je knihovnou s univerzálním knihovním fondem nebo se specializovaným knihovním fondem.

(2) Základní knihovna je součástí systému knihoven vykonávající informační, kulturní a vzdělávací činnosti.

§ 13

Specializovaná knihovna

(1) Specializovaná knihovna je knihovnou se specializovaným knihovním fondem.

(2) Specializovaná knihovna je součástí systému knihoven vykonávající koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, metodické a poradenské činnosti, v jejichž rámci zejména

a) spolupracuje s Národní knihovnou při zpracování národní bibliografie a při zpracování souborného katalogu,

b) zpracovává a zpřístupňuje tematické a oborové bibliografie a databáze,

c) ve spolupráci s Národní knihovnou plní funkci centra meziknihovních služeb v oblasti své specializace,

d) spolupracuje s knihovnami v oblasti své specializace při zavádění nových technologií v oblasti zajištění veřejných knihovnických a informačních služeb.

§ 14

Meziknihovní služby

(1) Pokud v knihovním fondu knihovny není knihovní dokument, jehož zpřístupnění si její uživatel vyžádal, má provozovatel této knihovny (dále jen "žádající knihovna") povinnost v rámci meziknihovních služeb požádat provozovatele jiné knihovny o zprostředkování tohoto knihovního dokumentu, popřípadě o poskytnutí informace o něm (dále jen "dožádaná knihovna").

(2) Dožádaná knihovna je povinna žádající knihovně pro jejího uživatele knihovní dokument ze svého

knihovního fondu zprostředkovat tak, že požadovaný knihovní dokument žádající knihovně zapůjčí nebo jí poskytne jeho kopii, popřípadě jí poskytne informace, kde se požadovaný knihovní dokument nalézá.

(3) Pokud je žádost o zprostředkování knihovního dokumentu vyřízena jeho zapůjčením, je žádající knihovna povinna vrátit zapůjčený knihovní dokument dožádané knihovně v dohodnuté lhůtě a odpovídajícím stavu. Po dobu výpůjčky knihovního dokumentu nese odpovědnost za jeho poškození nebo ztrátu.

(4) Meziknihovní výpůjční a informační služby je knihovna povinna poskytovat bezplatně. Za poskytnutí kopie knihovního dokumentu v rámci meziknihovních reprografických služeb může dožádaná knihovna požadovat úhradu vynaložených nákladů. Provozovatelé knihoven mohou požadovat úhradu nákladů na dopravu knihovního dokumentu.

(5) Provozovatel knihovny je povinen vést evidenci meziknihovních služeb, které poskytl.

(6) Náležitosti žádosti o zprostředkování knihovního dokumentu stanoví prováděcí právní předpis. Prováděcí právní předpis určí, kteří provozovatelé knihoven jsou povinni předávat žádosti o zprostředkování knihovního dokumentu v rámci meziknihovní služby zahraničním knihovnám, popřípadě poskytnout provozovateli knihovny účastníci se mezinárodní meziknihovní služby metodickou pomoc.

§ 15

Podpora knihoven

(1) Provozovateli knihovny mohou být z peněžních prostředků státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu poskytnuty podle zvláštního zákona 7) účelově určené dotace zejména na

- a) projekty vědy a výzkumu,
- b) zavádění nových technologií v oblasti zajištění veřejných knihovnických a informačních služeb,
- c) podporu propojení knihoven v síti,
- d) zpracování informačních pramenů do elektronické podoby a jejich zpřístupnění,
- e) doplnění knihovního fondu,
- f) ochranu knihovního fondu před nepříznivými vlivy prostředí,
- g) zpřístupnění knihovních fondů pro občany se zdravotním postižením,
- h) projekty v oblasti kulturní, výchovné a vzdělávací činnosti,
- i) zajištění výkonu regionálních funkcí,
- j) zabezpečení dalšího odborného vzdělávání pracovníků knihoven,
- k) výstavbu nebo rekonstrukci objektu knihovny,

1) vybavení objektu knihovny zabezpečovacími a protipožárními systémy.

(2) Pro stanovení prioritních oblastí poskytování dotací si ministerstvo vyžádá stanovisko Ústřední knihovnické rady, kterou ministerstvo zřídí, vydá její stanovky a jednací řád.

(3) Vláda nařízením stanoví pravidla poskytování dotací podle odstavce 1, zejména za jakých podmínek, v jaké výši a v jakých lhůtách jsou dotace poskytovány.

§ 16

Evidence a revize knihovního fondu

(1) Provozovatel knihovny musí vést evidenci knihovního fondu. Evidence knihovního fondu musí umožňovat kontrolu jednotlivých záznamů a zaručovat jejich nezaměnitelnost.

(2) K ověření souladu evidenčních záznamů o jednotlivých knihovních dokumentech se skutečným stavem je provozovatel knihovny povinen provádět revize knihovního fondu, a to

a) jednou za 5 let, pokud její knihovní fond nepřesahuje 100 000 knihovních dokumentů,

b) jednou za 10 let, pokud její knihovní fond přesahuje 100 000 knihovních dokumentů a nepřesahuje 200 000 knihovních dokumentů,

c) jednou za 15 let, pokud její knihovní fond přesahuje 200 000 knihovních dokumentů a nepřesahuje 1 000 000 knihovních dokumentů.

(3) Přesahuje-li knihovní fond knihovny 1 000 000 knihovních dokumentů a nepřesahuje-li 3 000 000 knihovních dokumentů, je provozovatel knihovny povinen provádět jeho revizi postupně, a to tak, že každý rok provede revizi části knihovního fondu nejméně v rozsahu 5 % z celkového počtu knihovních dokumentů v knihovním fondu.

(4) Přesahuje-li knihovní fond knihovny 3 000 000 knihovních dokumentů, je provozovatel knihovny povinen provádět jeho revizi v rozsahu stanoveném plánem revizí schváleným zřizovatelem knihovny minimálně v rozsahu 200 000 knihovních dokumentů ročně.

(5) Provozovatel knihovny je povinen zajistit sepsání zápisu o výsledku revize knihovního fondu.

(6) Na postup při revizi knihovního fondu podle tohoto zákona se nevztahuje zvláštní právní předpis.8)

(7) Podrobnosti o vedení evidence knihovního fondu a náležitosti zápisu o výsledku revize knihovního fondu stanoví prováděcí právní předpis.

§ 17

Vyřazování knihovních dokumentů

(1) Z knihovního fondu knihovny lze vyřazovat pouze

a) knihovní dokumenty, které neodpovídají zaměření knihovního fondu knihovny a jejím úkolům,

b) multiplikáty knihovních dokumentů,

c) knihovní dokumenty opotřebované, neúplné nebo poškozené tak, že přestaly být informačním pramenem.

(2) Knihovní dokumenty z konzervačního fondu a z historického fondu lze vyřazovat pouze se souhlasem ministerstva.

(3) Provozovatel knihovny je povinen nabídnout ke koupi knihovní dokumenty vyřazené podle

a) odstavce 1 písm. a) a b) provozovateli jiné knihovny téhož druhu, a pokud takový provozovatel odmítne, provozovateli knihovny, která je součástí školy, 9)

b) odstavce 2 Národní knihovně.

Pokud nebyly takto odkoupeny, provozovatel nabídne vyřazené knihovní dokumenty ke koupi jinému zájemci. Pokud nebyly ani takto odkoupeny, může je darovat nebo zlikvidovat.

(4) Podle odstavců 1 až 3 se nepostupuje při vyřazování knihovních dokumentů chráněných podle zvláštního právního předpisu.10)

(5) Při rušení knihovny je její provozovatel povinen postupovat podle odstavců 2 až 4.

§ 18

Ochrana knihovního fondu

Provozovatel knihovny je povinen zajistit

a) umístění knihovního fondu v podmínkách vhodných pro poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb,

b) ochranu knihovního fondu před odcizením a poškozením, zejména ochránit jej před nepříznivými vlivy prostředí,

c) restaurování knihovních dokumentů, popř. jejich převedení na jiný druh nosiče, je-li to třeba k jejich trvalému uchování.

Sankce

§ 19

(1) Zjistí-li ministerstvo, že provozovatel knihovny porušil povinnost podle § 7 odst. 1, § 14 odst. 5, § 16 odst. 1 až 4 nebo některou z povinností podle § 18, uloží mu, aby zjištěné nedostatky odstranil a stanoví mu k tomu přiměřenou lhůtu.

(2) Pokud provozovatel knihovny v této lhůtě zjištěné nedostatky neodstraní, uloží mu ministerstvo pokutu ve výši od 5 000 Kč do 200 000 Kč.

§ 20

Ministerstvo uloží pokutu ve výši od 25 000 Kč do 500 000 Kč provozovateli knihovny, pokud porušil povinnost podle § 14 odst. 2 nebo 3, postup při vyřazování knihovnických dokumentů podle § 17 odst. 2 nebo 3 anebo povinnost podle § 17 odst. 5.

§ 21

- (1) Při stanovení výše pokuty se přihlíží k rozsahu a závažnosti protiprávního jednání a následkům porušení povinnosti.
- (2) Řízení o uložení pokuty lze zahájit nejpozději do 1 roku ode dne, kdy se ministerstvo o porušení povinnosti dozvědělo, nejdéle však do 3 let od porušení povinnosti, a jde-li o pokračující porušování téže povinnosti, nejpozději do 3 let od doby, kdy porušování povinnosti ještě trvalo.
- (3) Pokutu lze uložit nejpozději do 5 let ode dne, kdy k porušení povinnosti došlo nebo kdy porušování této povinnosti skončilo.
- (4) Pokuta je splatná do 30 dnů ode dne, kdy rozhodnutí o jejím uložení nabylo právní moci. Pokuty vybírá a vymáhá ministerstvo.
- (5) Pokuty jsou příjmem státního rozpočtu.
- (6) Proti rozhodnutí o uložení pokuty je přípustný opravný prostředek u soudu.

§ 22

Zmocňovací ustanovení

Ministerstvo vydá vyhlášku k provedení § 14 a 16.

Společná, přechodná a závěrečná ustanovení

§ 23

Na rozhodování a vydávání osvědčení podle tohoto zákona se vztahuje správní řád, nestanoví-li tento zákon jinak.

§ 23a

(1) Pro výkon působnosti podle tohoto zákona využívá ministerstvo ze základního registru obyvatel tyto referenční údaje:

- a) příjmení,
- b) jméno, popřípadě jména,
- c) adresa místa pobytu,
- d) datum, místo a okres narození; u subjektu údajů, který se narodil v cizině, datum, místo a stát, kde se narodil,
- e) datum, místo a okres úmrtí; jde-li o úmrtí subjektu údajů mimo území České republiky, datum úmrtí, místo a stát, na jehož území k úmrtí došlo; je-li vydáno rozhodnutí soudu o prohlášení za

mrtvého, den, který je v rozhodnutí uveden jako den smrti nebo den, který nepřežil, a datum nabytí právní moci tohoto rozhodnutí,

f) státní občanství, popřípadě více státních občanství.

(2) Pro výkon působnosti podle tohoto zákona využívá ministerstvo z informačního systému evidence obyvatel tyto údaje:

a) jméno, popřípadě jména, příjmení, rodné příjmení,

b) datum narození,

c) pohlaví,

d) místo a okres narození, v případě narození v cizině místo a stát,

e) rodné číslo,

f) státní občanství, popřípadě více státních občanství,

g) adresa místa trvalého pobytu, včetně předchozích adres místa trvalého pobytu, případně též adresa, na kterou mají být doručovány písemnosti podle zvláštního právního předpisu,

h) počátek trvalého pobytu, popřípadě datum zrušení údaje o místě trvalého pobytu nebo datum ukončení trvalého pobytu na území České republiky,

i) zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům, jméno, popřípadě jména, příjmení a rodné číslo opatrovníka, nebylo-li mu přiděleno, datum, místo a okres jeho narození a u opatrovníka, který se narodil v cizině, místo a stát, kde se narodil,

j) jméno, popřípadě jména, příjmení a rodné číslo otce, matky, popřípadě jiného zákonného zástupce,

k) datum, místo a okres úmrtí; jde-li o úmrtí občana mimo území České republiky, datum úmrtí, místo a stát, na jehož území k úmrtí došlo,

l) den, který byl v rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého uveden jako den smrti, popřípadě jako den, který nepřežil.

(3) Pro výkon působnosti podle tohoto zákona využívá ministerstvo z informačního systému cizinců tyto údaje:

a) jméno, popřípadě jména, příjmení,

b) datum narození,

c) rodné číslo,

d) pohlaví,

e) místo a stát, kde se cizinec narodil; v případě, že se cizinec narodil na území České republiky, místo

a okres narození,

f) státní občanství, popřípadě více státních občanství,

g) druh a adresa místa pobytu na území České republiky,

h) počátek pobytu, popřípadě datum ukončení pobytu,

i) zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům,

j) jméno, popřípadě jména, příjmení otce, matky, popřípadě jiného zákonného zástupce,

k) datum, místo a okres úmrtí; jde-li o úmrtí mimo území České republiky, stát, na jehož území k úmrtí došlo, popřípadě datum úmrtí,

l) den, který byl v rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého uveden jako den smrti, popřípadě jako den, který nepřežil.

(4) Z údajů podle odstavců 1 až 3 lze v konkrétním případě použít vždy jen takové údaje, které jsou nezbytné ke splnění daného úkolu. Údaje, které jsou vedeny jako referenční údaje v základním registru obyvatel, se využijí z informačního systému evidence obyvatel nebo informačního systému cizinců, pouze pokud jsou ve tvaru předcházejícím současný stav.

§ 24

(1) Knihovny, které ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona poskytují veřejné knihovnické a informační služby s rovným přístupem všech k těmto službám, se považují za knihovny podle tohoto zákona nejdéle po dobu 12 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

(2) Knihovny, které nesplňují povinnost stanovenou v § 4 odst. 1 písm. d) mohou být zapsány do evidence knihoven podle § 5. Nesplní-li knihovna uvedenou povinnost nejpozději do 31. prosince 2007, ministerstvo její zápis v evidenci knihoven zruší.

§ 25

Zrušovací ustanovení

Zrušuje se zákon č. 53/1959 Sb., o jednotné soustavě knihoven (knihovnický zákon).

§ 26

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2002.

Klaus v. r.

Havel v. r.

Zeman v. r.

- 1) Zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích. Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění zákona č. 302/2000 Sb.
- 2) § 38 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).
- 3) Například § 27 a násl. obchodního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, § 5 zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů, § 5 zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (zákon o nadacích a nadačních fondech).
- 4) § 54 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, nebo § 27 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
- 5) Vyhláška č. 12/1965 Sb., o Úmluvě o výměně oficiálních publikací a vládních dokumentů mezi státy a Úmluvě o mezinárodní výměně publikací.
- 6) Zákon č. 121/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- 7) Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.
- 8) Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.
- 9) § 45 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění zákona č. 138/1995 Sb.
- 10) Například zákon č. 97/1974 Sb., o archivnictví, ve znění zákona č. 343/1992 Sb., a zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů.

Příloha č. 2

ZÁKON zo 6. mája 2015 o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. [206/2009 Z.z.](#) o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. [372/1990 Zb.](#) o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. [38/2014 Z.z.](#)

Národná rada Slovenskej republiky sa uzniesla na tomto zákone:

Čl.I

§ 1

Predmet úpravy

(1) Tento zákon upravuje zriaďovanie a zakladanie knižníc, práva a povinnosti knižníc, práva a povinnosti zriaďovateľov knižníc a zakladateľov knižníc, knižničný systém Slovenskej republiky (ďalej len "knižničný systém"), rozsah a vykonávanie odborných knižničných činností, vyhlasovanie, evidenciu, ochranu, sprístupňovanie, dovoz a vývoz historického knižničného dokumentu a historického knižničného fondu.

(2) Tento zákon sa vzťahuje na

a) knižnice, ktoré poskytujú knižnično-informačné služby používateľom a sú evidované v Zozname knižníc Slovenskej republiky (ďalej len "zoznam knižníc"),

b) vlastníka alebo správcu historického knižničného dokumentu a historického knižničného fondu alebo vzácneho rukopisu, starej a vzácnej tlače a významného slovacikálného dokumentu bez časového ohraničenia, ktoré okrem archívnych dokumentov upravených osobitným predpisom¹⁾ možno pre ich jedinečnú hodnotu vyhlásiť za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond.

§ 2

Vymedzenie základných pojmov

(1) Knižnica je kultúrna, informačná a vzdelávacia inštitúcia, ktorá dopĺňa, odborne eviduje, spracováva, uchováva, ochraňuje, využíva a sprístupňuje svoj knižničný fond, poskytuje knižnično-informačné služby, napomáha uspokojovať kultúrne, informačné, vedeckovýskumné a vzdelávacie potreby používateľov a podporuje ich celoživotné vzdelávanie, informačnú gramotnosť, tvorivý osobný rozvoj a jazykovú rozmanitosť.

(2) Knižničný dokument je samostatne odborne evidovaná, spracovaná, uchovávaná, ochraňovaná a sprístupňovaná jednotka knižničného fondu bez ohľadu na jeho obsah a formu. Knižničným dokumentom je aj samostatný digitálny dokument, ktorým je elektronická kniha alebo elektronická periodická publikácia, ktorý zdigitalizovala knižnica alebo tento dokument získala v digitálnej forme prostredníctvom trvalého prístupového práva.

(3) Knižničný fond je súbor všetkých knižničných dokumentov, účelovo vybraných, sústavne doplňovaných, uchovávaných, ochraňovaných a sprístupňovaných používateľovi.

- (4) Elektronický informačný zdroj je súbor elektronicky uchovávaných bibliografických záznamov alebo obsahov elektronických dokumentov vrátane ich úplných textov, obrázkov a zvukov so spoločným používateľským rozhraním a softvérom na vyhľadávanie a manipuláciu s údajmi. Sprístupňovanie elektronického informačného zdroja sa realizuje prostredníctvom internetu.
- (5) Elektronická zbierka je súbor zdrojov v elektronickej podobe, napríklad digitálne dokumenty, elektronické informačné zdroje, počítačové súbory a elektronické katalógy.
- (6) Slovacikálny dokument je knižničný dokument, ktorý sa podľa autorstva, jazyka, miesta vydania alebo obsahu týka Slovenska alebo Slovákov.
- (7) Súborný katalóg knižníc je katalóg združujúci bibliografické a lokalizačné záznamy o knižničných dokumentoch, ktoré sa nachádzajú v knižničných fondoch viacerých knižníc.
- (8) Historický knižničný dokument je samostatný dokument a historický knižničný fond je súbor dokumentov vyhlásených Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky (ďalej len "ministerstvo") za historický knižničný dokument alebo za historický knižničný fond podľa § 21 okrem archívnych dokumentov upravených osobitným predpisom.¹⁾ Historický knižničný dokument a historický knižničný fond nemusí byť súčasťou knižničného fondu.
- (9) Špecializovaný knižničný fond je knižničný fond knižničných dokumentov určitého zamerania z hľadiska obsahu, formy, druhu, pôvodu alebo využitia.
- (10) Konzervačný fond je súbor všetkých knižničných dokumentov získaných a trvalo uchovávaných knižnicou, ako právnickou osobou určenou podľa osobitného predpisu,²⁾ ktoré knižnica trvalo uchováva pre budúce generácie ako súčasť národného kultúrneho dedičstva.
- (11) Odborné knižničné činnosti sú doplňovanie knižničného fondu, odborná evidencia a spracovanie knižničných dokumentov, revízia knižničného fondu, vyradovanie knižničného fondu, organizácia, uchovávanie a ochrana knižničného fondu a poskytovanie knižnično-informačných služieb.

§ 3

Zriaďovanie knižnice a zakladanie knižnice

- (1) Knižnicu ako právnickú osobu podľa osobitného predpisu³⁾ môže zriadiť
- ústredný orgán štátnej správy,
 - samosprávny kraj,
 - obec.
- (2) Knižnicu ako právnickú osobu podľa osobitného predpisu⁴⁾ môže založiť alebo zriadiť iná právnická osoba.
- (3) Právnická osoba môže zriadiť knižnicu aj ako svoj organizačný útvar.
- (4) Slovenskú národnú knižnicu, vedeckú knižnicu a regionálnu knižnicu možno zriadiť len ako právnickú osobu.

§ 4

Práva a povinnosti zriaďovateľa knižnice alebo zakladateľa knižnice

(1) Zriaďovateľ knižnice alebo zakladateľ knižnice je oprávnený

- a) zriadiť alebo založiť, zrušiť alebo zlúčiť knižnicu s inou knižnicou vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti,
- b) požiadať príslušnú knižnicu s metodickou pôsobnosťou o odborné usmernenie; zoznam knižníc s celoštátnou metodickou pôsobnosťou je uvedený v prílohe č. 1,
- c) určiť rozsah a podmienky sprístupnenia knižnice verejnosti, ak ide o akademickú knižnicu, školskú knižnicu a špeciálnu knižnicu,
- d) poveriť knižnicu plnením úloh patriacich do vecnej pôsobnosti knižnice.

(2) Zriaďovateľ knižnice alebo zakladateľ knižnice je povinný

- a) vydať zriaďovaciu listinu, zakladateľskú listinu alebo štatút knižnice, v ktorých určí zameranie, špecializáciu a pôsobnosť knižnice; v jej názve musí byť slovo knižnica,
- b) oznámiť ministerstvu zriadenie alebo založenie knižnice na tlačive, ktorého vzor je uvedený v prílohe č. 2, najneskôr do 60 dní od vzniku týchto skutočností a písomne oznámiť ministerstvu zlúčenie vedeckej knižnice alebo regionálnej knižnice a zrušenie knižnice najneskôr do 60 dní od vzniku týchto skutočností,
- c) zabezpečiť vhodné priestory a interiérové vybavenie pre knižnicu primerané veľkosti jej knižničného fondu, rozsahu poskytovaných knižnično-informačných služieb, zameraniu a špecializácii knižnice,
- d) zabezpečiť moderné technické vybavenie a podmienky na zavádzanie nových technológií a knižnično-informačných služieb,
- e) zabezpečiť činnosť knižnice finančne a personálne,
- f) podporovať ďalšie vzdelávanie zamestnancov knižnice,
- g) zabezpečiť systematické dopĺňovanie, odbornú evidenciu, spracovanie, uchovávanie, ochranu, využívanie a sprístupňovanie knižničného fondu,
- h) podporovať spoluprácu knižníc a utvárať predpoklady na integráciu knižníc do medzinárodných knižničných a informačných systémov a sietí,
- i) ponúknuť vyradené knižničné dokumenty alebo knižničný fond knižnice, ktorá sa zrušila, iným knižniciam; prednostné právo na získanie vyradených knižničných dokumentov majú knižnice, ktoré ako právnické osoby určené podľa osobitného predpisu²⁾ uchovávajú konzervačný fond,
- j) vykonávať kontrolu činnosti knižnice,
- k) umožňovať výkon štátneho odborného dohľadu a kontroly a poskytovať potrebnú súčinnosť.

(3) Zriaďovateľ vedeckej knižnice podľa § 3 ods. 1 písm. a) a § 3 ods. 2 a zriaďovateľ regionálnej knižnice podľa § 3 ods. 1 písm. b) je povinný vyžiadať si pred zrušením knižnice alebo zlúčením knižnice s inou knižnicou záväzné stanovisko ministerstva. Rozhodnutie o zrušení knižnice alebo rozhodnutie o zlúčení knižnice vydané v rozpore so stanoviskom ministerstva alebo bez jeho vyžiadania je neplatné.

Knižničný systém

§ 5

(1) Knižničný systém tvoria knižnice, ktorých zameranie, pôsobnosť a úlohy sú dané zložením a špecializáciou knižničného fondu a rozsahom poskytovaných knižnično-informačných služieb, a to v členení

- a) národná knižnica,
- b) vedecká knižnica,
- c) akademická knižnica,
- d) verejná knižnica,
- e) školská knižnica,
- f) špeciálna knižnica.

(2) Knižnice z hľadiska pôsobnosti sú

- a) celoštátne,
- b) regionálne s krajskou pôsobnosťou,
- c) regionálne,
- d) mestské alebo obecné,
- e) inštitucionálne.

(3) Podľa zamerania a špecializácie knižnica buduje univerzálny knižničný fond alebo špecializovaný knižničný fond.

(4) Okrem úloh podľa § 6 až 11 môže knižnica vykonávať aj ďalšie činnosti, ktoré jej určí zriaďovateľ knižnice alebo zakladateľ knižnice v rozsahu svojej pôsobnosti v zriaďovacej listine, zakladateľskej listine alebo v štatúte.

§ 6

Slovenská národná knižnica

(1) Slovenská národná knižnica so sídlom v Martine je národnou knižnicou, ktorej zriaďovateľom je ministerstvo.

(2) Slovenská národná knižnica

a) získava a trvale uchováva konzervačný fond Slovenskej republiky ako právnická osoba určená podľa osobitného predpisu,²⁾

b) dopĺňa, odborne eviduje, spracováva, uchováva, ochraňuje a sprístupňuje univerzálny knižničný fond,

c) dopĺňa, odborne eviduje, spracováva, uchováva, ochraňuje a sprístupňuje domáce a zahraničné slovacikálne dokumenty a zahraničné dokumenty,

- d) je národnou bibliografickou agentúrou, zabezpečuje bibliografickú registráciu slovacikálnych dokumentov, koordináciu národného bibliografického systému a budovanie slovenskej národnej bibliografie,
- e) je národnou agentúrou pre medzinárodné štandardné číslovanie dokumentov a medzinárodnú identifikáciu dokumentov,⁵⁾
- f) tvorí, udržiava a sprístupňuje súborný katalóg knižníc Slovenskej republiky - časť monografie,
- g) je ústredným vedeckovýskumným a štandardizačným pracoviskom knižničného systému,
- h) poskytuje knižnično-informačné služby používateľom,
- i) je národným ústredím medziknižničnej výpožičnej služby,
- j) je pracoviskom medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby,
- k) plní metodické, poradenské, koordinačné, vzdelávacie, štatistické a analytické úlohy celoštátneho charakteru pre knižničný systém v odborných knižničných činnostiach,
- l) je špecializovaným pracoviskom na digitalizáciu dokumentov písomného kultúrneho dedičstva a uchovávanie a sprístupňovanie ich digitálnych foriem,
- m) je špecializovaným konzervačným a reštaurátorským pracoviskom pre písomné kultúrne dedičstvo,
- n) spravuje a ochraňuje historický knižničný dokument a historický knižničný fond,
- o) vyjadruje sa k návrhu na vyhlásenie a zrušenie vyhlásenia historického knižničného dokumentu a historického knižničného fondu a určuje jeho hodnotu,
- p) predkladá návrhy na vyhlásenie a zrušenie vyhlásenia historického knižničného dokumentu a historického knižničného fondu,
- q) vedie Ústrednú evidenciu vyhlásených a vyradených historických knižničných dokumentov a historických knižničných fondov (ďalej len "ústredná evidencia"),
- r) zriaďuje ako svoj organizačný útvar múzeum,⁶⁾
- s) je pracoviskom biografickej dokumentácie, výskumu a podpory slovenskej kultúry a literatúry a zriaďuje verejný archív,⁷⁾
- t) vydáva periodické publikácie a neperiodické publikácie,
- u) organizuje výstavy a zabezpečuje vzdelávacie a kultúrne podujatia,
- v) spolupracuje s inými knižnicami knižničného systému a s knižnicami v zahraničí,
- w) uzatvára s príslušnou organizáciou kolektívnej správy hromadnú licenčnú zmluvu na rozširovanie predmetov ochrany vypožičiavaním realizovaným prostredníctvom knižničného systému,
- x) prostredníctvom príslušnej organizácie kolektívnej správy uhradza odmeny nositeľom práv za rozširovanie predmetov ochrany vypožičiavaním v rozsahu udelenej licencie,

- y) môže uzavrieť s príslušnou organizáciou kolektívnej správy hromadnú licenčnú zmluvu alebo dohodu o primeranej odmene na použitie predmetov ochrany inak ako vypožičiavaním prostredníctvom knižničného systému,
- z) prostredníctvom príslušnej organizácie kolektívnej správy uhradza odmeny alebo primerané odmeny nositeľom práv za použitie predmetov ochrany inak ako vypožičiavaním v rozsahu hromadnej licenčnej zmluvy alebo dohody o primeranej odmene, ak boli uzatvorené podľa písmena y),
- aa) plní povinnosti vo vzťahu k osirelým dielam a obchodne nedostupným dielam podľa osobitného predpisu,⁸⁾
- ab) plní ďalšie úlohy súvisiace s činnosťou knižnice.

§ 7

Vedecká knižnica

- (1) Vedecká knižnica je právnická osoba, ktorej zriaďovateľom je ústredný orgán štátnej správy alebo právnická osoba podľa osobitného predpisu.⁹⁾
- (2) Vedecká knižnica v rámci svojho zamerania a špecializácie
 - a) informačne zabezpečuje vedu, techniku, výskum a inovácie ako súčasť infraštruktúry výskumu a vývoja,
 - b) vykonáva vedecko-výskumnú činnosť a podieľa sa na vedecko-výskumných projektoch,
 - c) môže byť koordinačným, výskumným, metodickým, vzdelávacím, poradenským a štatistickým pracoviskom knižničného systému vo vymedzených oblastiach,
 - d) dopĺňa, odborne eviduje, spracováva, uchováva, ochraňuje a sprístupňuje domáce a zahraničné knižničné dokumenty z vedných odborov, buduje a uchováva špecializovaný knižničný fond,
 - e) poskytuje knižnično-informačné služby používateľom zamerané na rozvoj vedy, techniky, výskumu, inovácií, kultúry a vzdelávania,
 - f) je pracoviskom medziknižničnej výpožičnej služby a pracoviskom medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby,
 - g) buduje a uchováva konzervačný fond, ak je právnickou osobou určenou podľa osobitného predpisu,²⁾
 - h) tvorí, udržiava a sprístupňuje súborné katalógy knižníc,
 - i) sa zúčastňuje na tvorbe slovenskej národnej bibliografie,
 - j) môže byť pracoviskom reštaurovania, konzervovania, ochranného kopírovania a digitalizácie knižničných dokumentov,
 - k) môže byť pracoviskom pre správu a ochranu historického knižničného dokumentu a historického knižničného fondu,
 - l) plní ďalšie úlohy súvisiace s činnosťou knižnice.

§ 8

Akademická knižnica

(1) Akademická knižnica je knižnica vysokej školy¹⁰⁾ a fakulty, ktorá v rámci svojho zamerania a špecializácie

- a) je vedecko-informačným, bibliografickým, koordinačným, poradenským a vzdelávacím pracoviskom,
- b) dopĺňa, odborne eviduje, spracováva, uchováva, ochraňuje a sprístupňuje špecializovaný knižničný fond,
- c) uchováva a bibliograficky registruje záverečné práce a kvalifikačné práce,
- d) je pracoviskom evidencie publikačnej činnosti podľa osobitného predpisu,¹¹⁾
- e) je pracoviskom evidencie umeleckej činnosti podľa osobitného predpisu,¹²⁾
- f) poskytuje knižnično-informačné služby pedagogickým zamestnancom, vedeckým zamestnancom, študentom a za podmienok a v rozsahu určenom zriaďovateľom knižnice aj iným používateľom,
- g) zúčastňuje sa na tvorbe, udržiavaní a sprístupňovaní súborných katalógov knižníc,
- h) je pracoviskom medziknižničnej výpožičnej služby,
- i) zabezpečuje informačné vzdelávanie používateľov,
- j) plní ďalšie úlohy súvisiace s činnosťou knižnice.

(2) Akademická knižnica môže plniť aj úlohy špecializovanej vedeckej knižnice.

§ 9

Verejná knižnica

(1) Verejná knižnica je

- a) obecná knižnica alebo mestská knižnica,
- b) regionálna knižnica.

(2) Obecná knižnica a mestská knižnica

- a) dopĺňa, odborne eviduje, spracováva, uchováva, ochraňuje a sprístupňuje univerzálny knižničný fond vrátane knižničných dokumentov miestneho významu,
- b) poskytuje knižnično-informačné služby používateľom,
- c) organizuje a uskutočňuje komunitné, kultúrno-spoločenské a vzdelávacie aktivity,
- d) môže plniť funkciu školskej knižnice v rozsahu a za podmienok určených zriaďovateľom knižnice,
- e) plní ďalšie úlohy súvisiace s činnosťou knižnice.

(3) Obec zabezpečuje knižnično-informačné služby zriadením obecnej knižnice alebo mestskej knižnice ako právnickej osoby, prostredníctvom organizačného útvaru právnickej osoby zriadenej obcou, prostredníctvom organizačnej zložky obecného úradu alebo prostredníctvom inej knižnice.

(4) Samosprávny kraj zriaďuje regionálnu knižnicu ako právnickú osobu, ktorá pôsobí na území viacerých obcí, a vo svojom sídle plní aj funkciu mestskej knižnice.

(5) Regionálna knižnica okrem úloh podľa odseku 2

a) utvára a sprístupňuje regionálne bibliografické a faktografické databázy vrátane úplných textov regionálnych dokumentov,

b) odborne spracúva a sprístupňuje súbežnú regionálnu bibliografiu a plní úlohy spojené s koordináciou bibliografickej činnosti v regióne,

c) môže plniť funkciu komunitného centra,

d) je pracoviskom pre digitalizáciu regionálnych knižničných dokumentov,

e) zhromažďuje a spracováva štatistické ukazovatele za verejné knižnice regiónu samosprávneho kraja,

f) poskytuje metodickú pomoc a poradenské služby obecným knižniciam, mestským knižniciam, školským knižniciam, špeciálnym knižniciam a ich zriaďovateľom alebo zakladateľom v regióne a upozorňuje ich na nedostatky v poskytovaní knižnično-informačných služieb,

g) zabezpečuje na základe zmluvných vzťahov dopĺňovanie knižničných fondov obecných knižníc,

h) sa zúčastňuje na tvorbe, udržiavaní a sprístupňovaní súborných katalógov knižníc,

i) je pracoviskom medziknižničnej výpožičnej služby.

(6) Regionálna knižnica môže po dohode s obcami zabezpečovať knižnično-informačné služby používateľom prostredníctvom mobilnej knižnice.

(7) Samosprávny kraj určí vybranú regionálnu knižnicu, ktorá okrem úloh uvedených v odsekoch 2 a 5 plní funkciu regionálnej knižnice s krajskou pôsobnosťou, ktorá

a) koordinuje, metodicky a poradensky usmerňuje ostatné regionálne knižnice v samosprávnom kraji a upozorňuje ich na nedostatky v poskytovaní knižnično-informačných služieb,

b) zabezpečuje úlohy spojené s bibliografickou registráciou a koordináciou bibliografickej činnosti v samosprávnom kraji,

c) zabezpečuje úlohy spojené s dokumentovaním stavu a rozvojom knižnično-informačných služieb verejných knižníc v samosprávnom kraji,

d) zhromažďuje a spracováva štatistické ukazovatele za verejné knižnice samosprávneho kraja.

§ 10

Školská knižnica

(1) Školská knižnica je organizačný útvar základnej školy, gymnázia, strednej odbornej školy, konzervatória alebo školy pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a slúži na informačné a dokumentačné zabezpečenie výchovy a vzdelávania a výchovno-vzdelávacích potrieb.

(2) Školská knižnica dopĺňa, odborne eviduje, spracováva, uchováva, ochraňuje a sprístupňuje špecializovaný knižničný fond so zameraním najmä na potreby výchovy a vzdelávania.

(3) Školská knižnica poskytuje knižnično-informačné služby najmä žiakom, pedagogickým zamestnancom a odborným zamestnancom školy. Môže byť prístupná iným používateľom v rozsahu a za podmienok určených zriaďovateľom knižnice.

(4) Školská knižnica môže plniť funkciu obecnej knižnice v rozsahu a za podmienok určených zriaďovateľom knižnice.

§ 11

Špeciálna knižnica

(1) Špeciálna knižnica

a) dopĺňa, odborne eviduje, spracováva, uchováva, ochraňuje a sprístupňuje špecializovaný knižničný fond podľa svojho zamerania a špecializácie,

b) poskytuje knižnično-informačné služby najmä svojmu zriaďovateľovi a v rozsahu a za podmienok určených zriaďovateľom knižníc aj iným používateľom,

c) v oblasti svojej špecializácie môže poskytovať metodickú pomoc a poradenské služby iným knižniciam.

(2) Špeciálnu knižnicu možno zriadiť alebo založiť ako právnickú osobu alebo ako organizačný útvar právnickej osoby.

(3) Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči ako celoštátna špeciálna knižnica poskytuje knižnično-informačné služby nevidiacim, slabozrakým a inak zdravotne postihnutým v rozsahu odôvodnenom ich zdravotným postihnutím s cieľom zabezpečiť ich kultúrne, informačné, vedecko-výskumné a vzdelávacie potreby.

§ 12

Základné princípy dopĺňovania knižničného fondu

(1) Knižnica je povinná systematicky dopĺňať, odborne evidovať, spracovávať, uchovávať, ochraňovať, využívať a sprístupňovať svoj knižničný fond.

(2) Dopĺňovanie, budovanie knižničného fondu a sprístupňovanie knižničného fondu v súlade so zameraním a špecializáciou knižnice je knižnica povinná realizovať na princípe nezávislosti a odbornosti. Dopĺňovanie, budovanie a sprístupňovanie knižničného fondu nesmie podliehať ideologickej, politickej ani náboženskej cenzúre ani komerčnému vplyvu alebo inému vplyvu.

(3) V obciach, kde žijú občania patriaci k národnostnej menšine alebo etnickej skupine, je verejná knižnica povinná zohľadniť túto skutočnosť pri dopĺňovaní a budovaní knižničného fondu.

(4) Knižnica s konzervačným fondom, ak je právnickou osobou určenou podľa osobitného predpisu,²⁾ je povinná odpovedať na ponuku podľa § 4 ods. 2 písm. i) a § 14 ods. 6 najneskôr do 60 kalendárnych dní od doručenia ponuky.

§ 13

Odborná evidencia a spracovanie knižničných dokumentov

- (1) Knižnica je povinná viesť odbornú evidenciu knižničných dokumentov zaradených do knižničného fondu bez ohľadu na formu nosiča.
- (2) Základnú odbornú evidenciu knižničných dokumentov tvorí prírastkový zoznam a zoznam úbytkov.
- (3) Pomocnú odbornú evidenciu knižničných dokumentov vedie knižnica podľa svojich potrieb.
- (4) Spracovaním knižničného dokumentu je jeho menný popis a vecný popis vo forme bibliografického záznamu, lokalizačných údajov a údajov o exemplári.
- (5) Na nakladanie s knižničným fondom sa nevzťahujú osobitné predpisy¹³⁾ a knižničný fond nepodlieha inventarizácii podľa osobitného predpisu.¹⁴⁾

§ 14

Revízia a vyradovanie knižničného fondu

- (1) Knižnica je povinná vykonávať revíziu knižničného fondu.
- (2) Knižnica uskutočňuje revíziu knižničného fondu
 - a) pravidelne, tak, že komplexná revízia knižničného fondu sa uskutoční
 1. do 50 000 knižničných dokumentov v úplnosti každých päť rokov,
 2. do 100 000 knižničných dokumentov v úplnosti každých desať rokov,
 3. nad 100 000 knižničných dokumentov v úplnosti každých 15 rokov, pričom sa môže uskutočňovať formou čiastkových revízií,
 - b) mimoriadne, ak
 1. revíziu nariadi zriaďovateľ knižnice alebo zakladateľ knižnice,
 2. treba zistiť skutočný stav knižničných dokumentov, najmä po mimoriadnej udalosti alebo premiestnení knižnice.
- (3) Vykonanie mimoriadnej revízie knižničného fondu nahrádza pravidelnú revíziu knižničného fondu.
- (4) Výsledky revízie sú podkladom na vyradenie chýbajúceho knižničného dokumentu z knižničného fondu.
- (5) Predmetom vyradovania knižničného fondu je knižničný dokument, ktorý najmä
 - a) nezodpovedá odbornej špecializácii knižnice, je multiplikátom alebo duplikátom knižničného dokumentu alebo je z obsahovej stránky zastaraný,
 - b) je poškodený alebo
 - c) je stratený.

(6) Knižnica je povinná vyradený knižničný dokument podľa odseku 5 písm. a) ponúknuť iným knižniciam; prednostné právo na získanie vyradených knižničných dokumentov majú knižnice, ktoré uchovávajú konzervačný fond a ktoré sú právnickou osobou určenou podľa osobitného predpisu.²⁾

§ 15

Ochrana knižničného fondu

Knižnica je povinná

- a) zabezpečiť ochranu alebo uloženie knižničného fondu tak, aby nemohlo dôjsť k jeho poškodeniu a odcudzeniu,
- b) zabezpečiť optimálne klimatické, svetelné a bezpečnostné podmienky v priestoroch, kde je uložený historický knižničný dokument a historický knižničný fond,
- c) predchádzať znehodnoteniu historického knižničného dokumentu a historického knižničného fondu jeho odborným ošetrením.

§ 16

Knižnično-informačné služby

(1) Knižnično-informačné služby ako súčasť zabezpečenia práva na informácie sú službou vo verejnom záujme.

(2) Knižnično-informačné služby sú výkony odborných činností založených na využívaní knižničných fondov a elektronickej zbierky s cieľom uspokojovať informačné potreby, požiadavky a záujmy používateľov. Knižnično-informačné služby sa poskytujú v priestoroch knižníc alebo prostredníctvom internetu.

(3) Knižnica je povinná poskytovať knižnično-informačné služby v súlade so svojím zameraním a špecializáciou a v rámci svojej pôsobnosti zabezpečiť všetkým používateľom rovnaký prístup ku knižnično-informačným službám.

(4) Používateľ je príjemca knižnično-informačných služieb. Aktívny používateľ je registrovaný používateľ, ktorý si počas vykazovacieho obdobia požičiava knižničné dokumenty alebo využíva knižnično-informačné služby.

(5) Knižnično-informačné služby sú najmä

- a) výpožičky knižničných dokumentov v knižnici, výpožičky knižničných dokumentov mimo priestorov knižnice a prístup ku knižničnému katalógu,
- b) základné elektronické služby najmä prístup k elektronickému katalógu knižnice, webovému sídlu knižnice, prezeranie voľných internetových zdrojov v knižnici a sprístupnenie elektronickej zbierky v knižnici,
- c) poskytovanie ústnych bibliografických informácií, ústnych faktografických informácií a ústnych referenčných informácií,
- d) poskytovanie písomných bibliografických informácií, faktografických informácií a referenčných informácií, poskytovanie objednaných písomných rešeršných služieb, poskytovanie reprografických služieb z knižničného fondu,¹⁵⁾

e) špeciálne elektronické služby poskytované knižnicou najmä vo forme prístupu k elektronickej zbierke mimo knižnice, zabezpečenie elektronického dodávania dokumentov, elektronických referenčných služieb, elektronických rešeršných služieb, poskytovanie inštruktáží používateľom k elektronickým službám a zabezpečenie prístupu na internet,

f) medziknižničná výpožičná služba a medzinárodná medziknižničná výpožičná služba,

g) vydávanie publikácií,

h) organizovanie kultúrnych podujatí, výchovno-vzdelávacích podujatí a kurzov.

(6) Vypožičiavanie knižničných dokumentov je záväzkovým právnym vzťahom.¹⁶⁾

(7) Knižnično-informačné služby podľa odseku 5 písm. a) až c) poskytuje knižnica bezplatne. Za knižnično-informačné služby podľa odseku 5 písm. d) až h) je knižnica oprávnená požadovať od používateľa primeranú úhradu vynaložených finančných nákladov.

(8) Vypožičiavanie knižničných dokumentov prostredníctvom medziknižničnej výpožičnej služby v rámci Slovenskej republiky si knižnice navzájom poskytujú bezplatne, čím nie sú dotknuté ustanovenia odseku 7.

(9) Knižnica je oprávnená od používateľa požadovať úhradu ročného registračného poplatku.

(10) Knižnica je povinná vypracovať a umiestniť na verejne prístupnom mieste knižničný a výpožičný poriadok a v súlade s ním poskytovať knižnično-informačné služby. V knižničnom a výpožičnom poriadku knižnica upraví spôsob, rozsah a úhradu za poskytovanie knižnično-informačných služieb.

§ 17

Medziknižničná výpožičná služba a medzinárodná medziknižničná výpožičná služba

(1) Medziknižničná výpožičná služba je knižnično-informačná služba, prostredníctvom ktorej knižnica pre svojho používateľa získava knižničný dokument alebo jeho časť z knižničného fondu inej knižnice na území Slovenskej republiky. Národným ústredím medziknižničnej výpožičnej služby je Slovenská národná knižnica.

(2) Medzinárodná medziknižničná výpožičná služba je knižnično-informačná služba, prostredníctvom ktorej knižnica pre svojho používateľa získava knižničný dokument alebo jeho časť z knižničného fondu inej knižnice mimo územia Slovenskej republiky. Pri výpožičke sa postupuje podľa právneho poriadku dodávajúcej krajiny. Národným ústredím medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby je Univerzitná knižnica v Bratislave.

(3) Knižnice sú povinné dodržiavať podmienky poskytovania medziknižničnej výpožičnej služby a medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby.

(4) Knižnice sú povinné v rámci medziknižničnej výpožičnej služby a medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby vypožičať požadovaný knižničný dokument alebo jeho časť alebo poskytnúť informácie, kde sa požadovaný knižničný dokument nachádza v snahe zabezpečiť všeobecnú dostupnosť publikácií. Poskytnutie knižničného dokumentu môže knižnica obmedziť pri knižničnom dokumente, ktorý je súčasťou konzervačného fondu, alebo je jeho požičiavanie mimo priestoru knižnice obmedzené knižničným a výpožičným poriadkom.

(5) Žiadajúca knižnica preberá zodpovednosť za vypožičané dokumenty od času, keď knižničný dokument opustí požiadajúcu knižnicu, až po moment vrátenia vypožičaného dokumentu požiadanej knižnici. Knižnica je povinná knižničný dokument vrátiť knižnici, ktorá ho zapožičala, v dohodnutej lehote a v zodpovedajúcom stave.

(6) Podrobnosti o poskytovaní medziknižničnej výpožičnej služby určí Slovenská národná knižnica na svojom webovom sídle a podrobnosti o poskytovaní medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby určí Univerzitná knižnica v Bratislave na svojom webovom sídle.

§ 18

Práva knižnice

Knižnica je oprávnená

- a) na účel poskytovania knižnično-informačných služieb spracovávať osobné údaje¹⁷⁾ aktívnych používateľov v rozsahu: meno, priezvisko, titul, adresa trvalého bydliska, adresa prechodného bydliska, dátum a miesto narodenia, číslo dokladu totožnosti a jeho platnosť, najvyššie dosiahnuté vzdelanie, telefónne číslo, emailová adresa, meno, priezvisko a adresa zákonného zástupcu dieťaťa,
- b) požiadať o odbornú pomoc a usmernenie príslušnú knižnicu s metodickou pôsobnosťou,
- c) združovať sa v profesijných záujmových združeniach, konzorciách, ako aj v medzinárodných knižničných a informačných systémoch,
- d) vytvárať podľa potreby svoje pobočky na základe predchádzajúceho písomného súhlasu zriaďovateľa knižnice alebo zakladateľa knižnice.

§ 19

Odborný zamestnanec knižnice

(1) Odborné knižničné činnosti knižnice zabezpečuje odborný zamestnanec knižnice s vysokoškolským vzdelaním alebo so stredoškolským vzdelaním, ktorý má osobitnú odbornú spôsobilosť.

(2) Osobitná odborná spôsobilosť na účely tohto zákona je súhrn teoretických vedomostí, znalostí odborných štandardov, procesov a všeobecne záväzných právnych predpisov upravujúcich činnosť knižnice.

§ 20

Financovanie knižnice

(1) Financovanie knižnice zriadenej podľa osobitného predpisu³⁾ upravuje osobitný predpis.¹⁸⁾

(2) Zdrojmi financovania knižnice zriadenej podľa osobitného predpisu³⁾ môžu byť

- a) dotácie zo štátneho rozpočtu,¹⁹⁾ dotácie z rozpočtu obce alebo dotácie z rozpočtu vyššieho územného celku,
- b) príjmy za knižnično-informačné služby podľa § 16,
- c) finančné zdroje prijaté od iných osôb formou dotácie alebo grantu,

d) príspevky z rozpočtov obcí na nákup knižničného fondu, ak regionálna knižnica plní aj funkciu mestskej knižnice,

e) iné príjmy.

(3) Dotácie alebo granty, ktoré sú štátnou pomocou, možno knižnici podľa tohto zákona poskytnúť len v súlade s osobitnými predpismi v oblasti štátnej pomoci.

§ 21

Vyhlasovanie historického knižničného dokumentu a historického knižničného fondu

(1) Ministerstvo vyhlasuje vo verejnom záujme za historický knižničný dokument taký dokument a za historický knižničný fond taký súbor dokumentov, ktoré okrem archívnych dokumentov upravených osobitným predpisom¹⁾ majú

a) osobitnú kultúrnu a historickú hodnotu; je to najmä vzácny rukopis, stará a vzácna tlač do roku 1830, slovacikálny dokument alebo fond do roku 1918 a významný slovacikálny dokument alebo fond bez časového ohraničenia,

b) priamy vzťah k významným osobnostiam alebo historickým udalostiam.

(2) Vlastník dokumentu alebo správca dokumentu alebo súboru dokumentov, ktorý by pre jeho mimoriadnu hodnotu bolo možné navrhnúť na vyhlásenie za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond, je povinný na požiadanie zaslať Slovenskej národnej knižnici požadované údaje o tomto dokumente alebo súbore dokumentov a sprístupniť tento dokument Slovenskej národnej knižnici na nevyhnutný čas na vedecké a študijné účely.

(3) Ministerstvo vyhlasuje historický knižničný dokument a historický knižničný fond na návrh Slovenskej národnej knižnice, inej právnickej osoby alebo fyzickej osoby. Ak návrh podáva iná právnická osoba alebo fyzická osoba, ministerstvo si k nemu vyžiada stanovisko Slovenskej národnej knižnice. Na konanie o vyhlásení dokumentu alebo súboru dokumentov za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond sa vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní.²⁰⁾

(4) Návrh na vyhlásenie dokumentu alebo súboru dokumentov za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond obsahuje najmä

a) presný názov dokumentu alebo súboru dokumentov,

b) odôvodnenie návrhu,

c) údaje o vlastníkovi dokumentu alebo údaje o správcovi dokumentu,

d) zoznam a popis dokumentu alebo súboru dokumentov, ktorý obsahuje meno a priezvisko autora, názov dokumentu, miesto vydania, vydavateľa alebo tlačiara, rok vydania alebo tlače, rozsah a poznámku; ak ide o knižničný dokument alebo knižničný fond, návrh obsahuje prírastkové číslo alebo signatúru, ak sa nezhoduje s prírastkovým číslom.

(5) Návrh na vyhlásenie dokumentu alebo súboru dokumentov za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond sa predkladá v písomnej podobe a v elektronickej podobe.

(6) Vlastník dokumentu alebo správca dokumentu alebo súboru dokumentov, ktorý možno vyhlásiť za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond, je povinný od doručenia oznámenia o

začatí konania až do vydania rozhodnutia ministerstva chrániť dokument alebo súbor dokumentov pred poškodením, stratou, zničením, odcudzením alebo vývozom a oznámiť ministerstvu každú zamýšľanú zmenu jeho vlastníctva alebo správy.

(7) Ministerstvo môže z mimoriadnych dôvodov zrušiť vyhlásenie dokumentu alebo súboru dokumentov za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond. Pred zrušením vyhlásenia si vyžiada stanovisko vlastníka dokumentu alebo správcu dokumentu a Slovenskej národnej knižnice.

(8) Ministerstvo doručí rozhodnutie o zrušení vyhlásenia alebo o dôvodoch zamietnutia návrhu na zrušenie vyhlásenia vlastníkovi dokumentu alebo správcovi dokumentu.

(9) Na historický knižničný dokument, historický knižničný fond a dokumenty, o ktorých bolo konanie o vyhlásenie za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond začaté, nemožno zriadiť záložné právo²¹⁾ ani ho inak zaťažiť a tento majetok nepodlieha exekúcii²²⁾ ani konkurzu²³⁾.

§ 22

Ústredná evidencia

(1) Historický knižničný dokument a historický knižničný fond sa zapisuje do ústrednej evidencie.

(2) Slovenská národná knižnica najneskôr do 30 dní po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia o vyhlásení dokumentu alebo súboru dokumentov za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond zapíše tento historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond do ústrednej evidencie a zápis oznámi vlastníkovi alebo správcovi.

(3) Slovenská národná knižnica po zrušení vyhlásenia dokumentu alebo súboru dokumentov za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond tento historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond vyradí z ústrednej evidencie.

§ 23

Práva a povinnosti vlastníka alebo správcu historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu

(1) Vlastník alebo správca historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu je oprávnený

a) využívať informačné, poradenské a odborné-metodické služby Slovenskej národnej knižnice pri zabezpečovaní odborného spracovania, konzervovania, reštaurovania, ochrany a digitalizácie historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu,

b) požiadať ministerstvo o dotáciu²⁴⁾ na konzervovanie, reštaurovanie a digitalizáciu historického knižničného dokumentu a historického knižničného fondu.

(2) Vlastník alebo správca historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu je povinný

a) oznámiť bezodkladne Slovenskej národnej knižnici zamýšľanú zmenu vlastníctva alebo správy historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu,

- b) oznámiť zmluvnej strane pri predaji, nájme, zámene, zmene správy a užívateľa, že na historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond sa vzťahuje ochrana podľa tohto zákona,
- c) starať sa o zachovanie historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu a chrániť ho pred ohrozením, poškodením, stratou alebo odcudzením,
- d) oznámiť bezodkladne Slovenskej národnej knižnici každé ohrozenie, poškodenie, stratu alebo odcudzenie historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu,
- e) uskutočniť bezpečnostné opatrenia na ochranu priestorov, v ktorých je historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond uložený,
- f) po vzniku mimoriadnej udalosti²⁵⁾ alebo keď bezprostredne hrozí, že vznikne alebo už vznikla krízová situácia²⁶⁾ zabezpečiť zvýšenú ochranu historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu alebo ho na nevyhnutný čas zveriť do správy Slovenskej národnej knižnice, inej knižnice, alebo ho premiestniť a uschovať na bezpečnom mieste,
- g) zabezpečiť odborné uloženie historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu, ako aj jeho odborné ošetrovanie, konzervovanie a reštaurovanie,
- h) požiadať ministerstvo o povolenie na dočasný vývoz historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu,
- i) sprístupniť historický knižničný dokument a historický knižničný fond na vedecké a študijné účely, pričom sa sprístupňovanie prednostne zabezpečuje na mikrografických alebo elektronických nosičoch alebo v digitálnej podobe, ktorých výrobu môže zabezpečiť Slovenská národná knižnica na náklady vlastníka alebo správcu; ak je vlastníkom historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu knižnica, môže originál sprístupniť len prezenčne a za podmienok určených knižničným a výpožičným poriadkom.

§ 24

Vývoz a dovoz historického knižničného dokumentu a historického knižničného fondu

- (1) Historický knižničný dokument a historický knižničný fond nemožno trvalo vyviezť z územia Slovenskej republiky.
- (2) Historický knižničný dokument a historický knižničný fond možno dočasne vyviezť z colného územia Európskej únie podľa osobitného predpisu²⁷⁾ s povolením ministerstva.
- (3) Dočasný vývoz historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu z colného územia Európskej únie je možný na prezentačný, vedecko-výskumný, študijný, reštaurátorský a konzervátorský účel a môže trvať najviac dva roky od vydania povolenia.
- (4) Vlastník alebo správca je povinný pred uskutočnením dočasného vývozu uzavrieť so zmluvnou stranou zmluvu o výpožičke alebo zmluvu o nájme historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu, ktorá zabezpečí všestrannú ochranu, bezpečnosť a starostlivosť o historický knižničný dokument a historický knižničný fond.
- (5) Vlastník alebo správca je povinný bezodkladne preveriť pri spätnom dovoze historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu, či nedošlo k jeho poškodeniu, znehodnoteniu, zámene alebo odcudzeniu. Ak došlo k poškodeniu, znehodnoteniu, zámene alebo

odcudzeniu historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu, je vlastník alebo správca najneskôr do 30 dní po spätnom dovoze povinný písomne informovať ministerstvo.

(6) Knižničný dokument alebo súbor knižničných dokumentov, ktorý je chránený podľa právneho poriadku iného štátu, nemožno doviesť do Slovenskej republiky

a) bez súhlasu príslušného orgánu štátu, z ktorého má byť dovezený alebo prepravený, ak je zaručená vzájomnosť,

b) ak je zrejmé, že ide o knižničný dokument alebo knižničný fond, ktorý bol nezákonne vyvezený alebo prepravený zo štátu pôvodu alebo z tretieho štátu,

c) ak je zrejmé, že ide o odcudzený knižničný dokument alebo knižničný fond.

§ 25

Zoznam knižníc

(1) Zoznam knižníc vedie ministerstvo.

(2) Zoznam knižníc je prístupný verejnosti na webovom sídle ministerstva.

(3) Návrh na zápis do zoznamu knižníc je povinný podať zriaďovateľ knižnice alebo zakladateľ knižnice, ktorá poskytuje knižnično-informačné služby v súlade s týmto zákonom.

(4) Návrh na zápis do zoznamu knižníc sa podáva na tlačive, ktorého vzor je uvedený v prílohe č. 2.

(5) Zriaďovateľ knižnice alebo zakladateľ knižnice je povinný oznámiť ministerstvu každú zmenu údajov, a to najneskôr do 60 dní odo dňa, keď k zmene došlo.

(6) Ministerstvo vyznačí v zozname knižníc zrušenie knižnice na základe oznámenia zriaďovateľa knižnice alebo zakladateľa knižnice o zrušení knižnice v súlade s týmto zákonom.

§ 26

Ministerstvo

Ministerstvo ako ústredný orgán štátnej správy pre kultúrne dedičstvo a knihovníctvo

a) riadi a koordinuje výkon štátnej správy v oblasti knižníc a ochrany historických knižničných dokumentov a historických knižničných fondov,

b) vytvára právne a organizačné podmienky na zabezpečenie a rozvoj knižničného systému,

c) určuje strategické a koncepčné smery rozvoja knižničného systému a poskytovania knižnično-informačných služieb,

d) utvára podmienky na informatizáciu knižníc a ich zapojenie do štátneho informačného systému,

e) vykonáva úlohy štátnej štatistiky v oblasti knižníc v rozsahu danom programom štátnych štatistických zisťovaní,²⁸⁾

f) zabezpečuje štátny odborný dohľad a kontrolu,

- g) vyhlasuje a zrušuje vyhlásenie dokumentu alebo súboru dokumentov za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond,
- h) udeľuje povolenie na dočasný vývoz historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu z colného územia Európskej únie,
- i) vydáva záväzné stanovisko k zrušeniu alebo k zlúčeniu knižnice s inou knižnicou podľa § 4 ods. 3,
- j) ukladá pokuty podľa § 27 a 28.

§ 27

Priestupky

(1) Priestupku sa dopustí ten, kto

- a) ako vlastník alebo správca dokumentu alebo súboru dokumentov, ktorý možno vyhlásiť za historický knižničný dokument alebo historický knižničný fond, poruší povinnosti podľa § 21 ods. 2 a 6,
- b) ako vlastník alebo správca historického knižničného dokumentu alebo historického knižničného fondu poruší povinnosti podľa § 23 ods. 2 a § 24 ods. 4 a 5,
- c) koná v rozpore s § 24 ods. 1, 2, 3 a 6.

(2) Ministerstvo môže za priestupok

- a) podľa odseku 1 písm. a) a b) uložiť pokutu do 2 000 eur,
- b) podľa odseku 1 písm. c) uložiť pokutu do 50 000 eur.

(3) Na priestupky a ich prejednávanie sa vzťahuje všeobecný predpis o priestupkoch.²⁹⁾

(4) Pokuty sú príjmom štátneho rozpočtu.

§ 28

Iné správne delikty

(1) Ministerstvo uloží právnickej osobe alebo fyzickej osobe-podnikateľovi pokutu

- a) do 700 eur za porušenie povinností podľa § 4 ods. 2 písm. a), b), g) a i), § 12 ods. 4, § 14 ods. 1, § 17 ods. 3 a § 25 ods. 5,
- b) do 2 000 eur za porušenie povinností podľa § 4 ods. 2 písm. k) a ods. 3, § 13 ods. 1, § 16 ods. 10, § 21 ods. 2 a 6, § 23 ods. 2, § 29 ods. 5 a 6,
- c) do 50 000 eur za porušenie povinností podľa § 24.

(2) Ministerstvo pri ukladaní pokuty prihliada najmä na závažnosť, spôsob, trvanie a následky protiprávneho konania, na porušenie viacerých povinností a na opakované porušenie povinností.

(3) Pokutu možno uložiť do jedného roka odo dňa, keď sa ministerstvo dozvedelo o porušení povinnosti, najneskôr však do troch rokov odo dňa porušenia povinnosti.

(4) Pokutu možno uložiť aj opakovane do jedného roka odo dňa, keď sa mala povinnosť uložená v rozhodnutí splniť.

(5) Pokuta uložená podľa tohto zákona je splatná do 30 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bola uložená. Na konanie o uložení pokuty sa vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní.²⁰⁾

(6) Pokuty sú príjmom štátneho rozpočtu.

§ 29

Štátny odborný dohľad a kontrola

(1) Štátny odborný dohľad a kontrolu vykonáva ministerstvo.

(2) Predmetom štátneho odborného dohľadu je dohľad nad dodržiavaním odborných knižničných činností podľa § 12 až 17, § 22 až 25.

(3) Predmetom kontroly³⁰⁾ je dodržiavanie ustanovení tohto zákona a všeobecne záväzných právnych predpisov vydaných na jeho vykonanie.

(4) Ministerstvo pri výkone štátneho odborného dohľadu alebo kontroly je oprávnené

a) vyžadovať potrebné doklady, údaje, informácie a vysvetlenia, ktoré sa týkajú dodržiavania povinností ustanovených týmto zákonom,

b) vstupovať do priestorov knižníc.

(5) Zriaďovateľ knižnice alebo zakladateľ knižnice je povinný poskytnúť ministerstvu pravdivé a úplné informácie alebo podklady a súčinnosť, a to v rozsahu potrebnom na výkon štátneho odborného dohľadu alebo kontroly v lehote určenej ministerstvom.

(6) Knižnica je povinná umožniť výkon štátneho odborného dohľadu alebo kontroly a poskytovať potrebnú súčinnosť.

(7) Osoby, ktoré sú poverené výkonom dohľadu alebo kontroly podľa odseku 1, sú pri výkone tejto činnosti v súlade s osobitným predpisom³⁰⁾

a) povinné preukázať sa preukazom príslušného orgánu dohľadu alebo kontroly a písomným poverením na výkon dohľadu alebo kontroly,

b) oprávnené požadovať potrebnú súčinnosť, najmä poskytnutie informácií, údajov, písomného vysvetlenia alebo ústneho vysvetlenia, dokladov a príslušných písomných materiálov,

c) povinné spísať protokol o vykonanom štátnom odbornom dohľade alebo kontrole, odovzdať ho a doručiť ho knižnici a jej zriaďovateľovi alebo zakladateľovi knižnice.

§ 30

Splnomocňovacie ustanovenia

Podrobnosti o spôsobe vedenia odbornej evidencie knižničných dokumentov, revízií a vyradovaní knižničného fondu v knižniciach podľa § 13 a 14 a o spôsobe úhrady odmeny nositeľom práv za

rozširovanie predmetov ochrany vypožičiavaním v rozsahu udelenej licencie a jej rozsah podľa § 6 ods. 2 písm. w) a x) ustanovia všeobecné záväzné právne predpisy, ktoré vydá ministerstvo.

§ 31

Prechodné ustanovenia

(1) Knižnica zriadená alebo založená pred 1. júlom 2015 sa považuje za knižnicu zriadenú alebo založenú podľa tohto zákona.

(2) Knižnica evidovaná v zozname knižníc podľa predpisov účinných pred 1. júlom 2015 sa považuje za knižnicu evidovanú v zozname knižníc podľa tohto zákona.

§ 32

Zrušovacie ustanovenia

Zrušujú sa:

1. zákon č. [183/2000 Z.z.](#) o knižniciach, o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. [27/1987 Zb.](#) o štátnej pamiatkovej starostlivosti a o zmene a doplnení zákona č. [68/1997 Z.z.](#) o Matici slovenskej v znení zákona č. [416/2001 Z.z.](#), zákona č. [84/2007 Z.z.](#) a zákona č. [374/2013 Z.z.](#),

2. vyhláška Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. [421/2003 Z.z.](#), ktorou sa ustanovujú podrobnosti o spôsobe vedenia odbornej evidencie, vyradovaní a revízii knižničného fondu v knižniciach,

3. opatrenie Ministerstva kultúry Slovenskej republiky z 21. decembra 2007 č. MK-4992/2007-10/19609 o odmene nositeľom práv za rozširovanie predmetov ochrany vypožičiavaním realizovaným prostredníctvom knižničného systému Slovenskej republiky (oznámenie č. [642/2007 Z.z.](#)).

Čl.II

Zákon č. [206/2009 Z.z.](#) o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. [372/1990 Zb.](#) o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. [38/2014 Z.z.](#) sa mení a dopĺňa takto:

1. Slová "výtvarné umenie" vo všetkých tvaroch sa v celom texte zákona nahrádzajú slovami "vizuálne umenie" v príslušnom tvare okrem § 13 ods. 9.

2. § 2 sa dopĺňa odsekom 8, ktorý znie:

"(8) Expozícia a výstava je súbor zbierkových predmetov vrátane ich faksimílií, kópií, replík a reprodukcí a predmetov kultúrnej hodnoty, ktoré nie sú odborne spravované múzeom alebo galériou, vrátane ich faksimílií, kópií, replík a reprodukcí, ktoré sú zostavené do tematického celku s cieľom ich verejnej prezentácie a sprístupnenia."

3. V § 6 písm. g) sa za slová "§ 3 ods. 5" vkladajú slová "a § 4 ods. 3 písm. a) a b)".

4. V § 7 sa odsek 5 dopĺňa písmenom k), ktoré znie:

"k) sprístupňuje zbierkové predmety vrátane ich faksimílií, kópií, replík a reprodukcí a predmety kultúrnej hodnoty vrátane ich faksimílií, kópií, replík a reprodukcí, ktoré nie sú odborne spravované múzeom alebo galériou, najmä formou expozícií a výstav."

5. V § 7 sa odsek 6 dopĺňa písmenom k), ktoré znie:

"k) sprístupňuje zbierkové predmety vrátane ich faksimílií, kópií, replík a reprodukcí a predmety kultúrnej hodnoty vrátane ich faksimílií, kópií, replík a reprodukcí, ktoré nie sú odborne spravované múzeom alebo galériou, najmä formou expozícií a výstav."

6. V prílohách č. 4 až 6 časti A. sa slová "Štatutárny orgán múzea/galérie 1) (meno, priezvisko, funkcia)" nahrádzajú slovami "Štatutárny orgán múzea/galérie 1) (meno, priezvisko, funkcia a podpis)".

Čl.III

Tento zákon nadobúda účinnosť 1. júla 2015.

Andrej Kiska v.r.

Peter Pellegrini v.r.

Robert Fico v.r.

PRÍL.1

ZOZNAM KNIŽNÍC S CELOŠTÁTNOU METODICKOU PÔSOBNOSŤOU

I-----I-----I-----I				
I Knižnica	I Typ	I Zriaďovateľ knižnice	I	
I-----I-----I-----I				
I Slovenská národná knižnica v Martine	I národná	I Ministerstvo kultúry	I	
I	I Slovenskej republiky	I		
I-----I-----I-----I				
I Univerzitná knižnica v Bratislave	I vedecká	I Ministerstvo kultúry	I	
I	I Slovenskej republiky	I		
I-----I-----I-----I				
I Centrum vedecko-technických	I vedecká	I Ministerstvo školstva, I		
I informácií Slovenskej republiky	I vedy, výskumu a športu	I		
I	I Slovenskej republiky	I		
I-----I-----I-----I				
I Slovenská pedagogická knižnica	I vedecká	I Ministerstvo školstva, I		
I	I vedy, výskumu a športu	I		
I	I Slovenskej republiky	I		
I-----I-----I-----I				
I Ústredná knižnica Slovenskej	I vedecká	I Slovenská akadémia vied I		
I akadémie vied	I	I		
I-----I-----I-----I				
I Národné centrum zdravotníckych	I špeciálna	I Ministerstvo	I	
I informácií - Slovenská lekárska	I zdravotníctva	I		
I knižnica	I Slovenskej republiky	I		
I-----I-----I-----I				
I Knižnica Slovenského národného múzea	I špeciálna	I Slovenské národné	I	
I	I múzeum	I		
I-----I-----I-----I				
I Slovenská knižnica pre nevidiacich	I špeciálna	I Ministerstvo kultúry	I	
I Mateja Hrebendu v Levoči	I Slovenskej republiky	I		
I-----I-----I-----I				

PRÍL.2

OZNÁMENIE O ZRIADENÍ KNIŽNICE A NÁVRH NA ZÁPIS DO ZOZNAMU KNIŽNÍC

MINISTERSTVO KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Námestie SNP č. 33

813 31 BRATISLAVA

A. KNIŽNICE S PRÁVNOU SUBJEKTIVITOU

Názov knižnice:

Adresa (názov ulice, orientačné/súpisné číslo, PSČ, názov obce):

IČO:

Telefónne číslo (vrátane smerového čísla):

E-mailová adresa:

Webové sídlo:

A.1 ZRIAĐOVATEĽ KNIŽNICE/ZAKLADATEĽ KNIŽNICE S PRÁVNOU SUBJEKTIVITOU

Názov:

Adresa (názov ulice, orientačné/súpisné číslo, PSČ, názov obce):

B. KNIŽNICE BEZ PRÁVNEJ SUBJEKTIVITY

Názov knižnice:

Adresa (názov ulice, orientačné/súpisné číslo, PSČ, názov obce):

Telefónne číslo (vrátane smerového čísla):

E-mailová adresa:

Webové sídlo:

Názov organizácie, ktorej je knižnica organizačným útvarom:

Adresa (názov ulice, orientačné/súpisné číslo, PSČ, názov obce):

IČO:

Telefónne číslo (vrátane smerového čísla):

E-mailová adresa:

Webové sídlo:

C. ÚDAJE O KNIŽNICI

Rok zriadenia/založenia:

Základný dokument - aký, kedy a kým vydaný (zriaďovacia listina, zakladateľská listina, štatút):

Typ knižnice (* hodiace sa vyznačiť):

Slovenská národná knižnica

vedecká knižnica

akademická knižnica

verejná knižnica: regionálna s krajskou pôsobnosťou/regionálna/mestská/obecná

školská knižnica

špeciálna knižnica:

Parlamentná knižnica Národnej rady Slovenskej republiky

detská knižnica,

knižnica cirkvi a náboženskej spoločnosti,

lekárska knižnica,

technická knižnica,

vojenská knižnica,

poľnohospodárska knižnica,

väzenská knižnica,

knižnica múzea a galérie,

firemná knižnica,

knižnica ústavu/úradu

iná knižnica (aká)

Zameranie a špecializácia knižnice:

Knižnica má v knižničnom fonde dokument alebo súbor dokumentov, ktoré by pre ich mimoriadnu hodnotu bolo možné podľa zákona č. [126/2015 Z.z.](#) o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. [206/2009 Z.z.](#) o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. [372/1990 Zb.](#) o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. [38/2014 Z.z.](#) navrhnuť na vyhlásenie:

za historický knižničný dokument áno/nie*

za historický knižničný fond áno/nie*

dátum, pečiatka a podpis štatutárneho

orgánu zriaďovateľa/zakladateľa knižnice

1) [§ 2 ods. 2, § 9 až 15 zákona č. 395/2002 Z.z.](#) o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. [216/2007 Z.z.](#)

- 2) [§ 3 až 5 zákona č. 212/1997 Z.z.](#) o povinných výtlačkoch periodických publikácií, neperiodických publikácií a rozmnožení audiovizuálnych diel v znení neskorších predpisov.
- 3) [§ 21 zákona č. 523/2004 Z.z.](#) o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- 4) Napríklad [Občiansky zákonník](#), [§ 5 zákona č. 213/1997 Z.z.](#) o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby v znení zákona č. [35/2002 Z.z.](#), [§ 15 zákona č. 133/2002 Z.z.](#) o Slovenskej akadémii vied v znení zákona č. [40/2011 Z.z.](#)
- 5) [§ 8 zákona č. 212/1997 Z.z.](#) v znení neskorších predpisov.
- 6) Zákon č. [206/2009 Z.z.](#) o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. [372/1990 Zb.](#) o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. [38/2014 Z.z.](#)
- 7) [§ 5 ods. 2 písm. a\) zákona č. 395/2002 Z.z.](#)
- 8) [§ 12a ods. 5](#), [§ 12c ods. 1 písm. c\)](#), [§ 12c ods. 3 až 5](#), [§ 31a ods. 5](#) a [6 zákona č. 618/2003 Z.z.](#) o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení zákona č. [283/2014 Z.z.](#)
- 9) [§ 15 zákona č. 133/2002 Z.z.](#) v znení zákona č. [40/2011 Z.z.](#)
- 10) [§ 21 ods. 2](#), [§ 47 ods. 21 zákona č. 131/2002 Z.z.](#) o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. [363/2007 Z.z.](#)
- 11) [§ 108a zákona č. 131/2002 Z.z.](#) v znení zákona č. [455/2012 Z.z.](#)
- 12) [§ 108b zákona č. 131/2002 Z.z.](#) v znení zákona č. [455/2012 Z.z.](#)
- 13) Zákon č. [278/1993 Z.z.](#) o správe majetku štátu.
Zákon č. [446/2001 Z.z.](#) o majetku vyšších územných celkov.
Zákon č. [138/1991 Zb.](#) o majetku obcí.
Zákon č. [176/2004 Z.z.](#) o nakladaní s majetkom verejnoprávnych inštitúcií.
- 14) [§ 29 zákona č. 431/2002 Z.z.](#) o účtovníctve v znení neskorších predpisov.
- 15) [§ 31 zákona č. 618/2003 Z.z.](#) v znení zákona č. [289/2013 Z.z.](#)
- 16) [§ 488 Občianskeho zákonníka](#).
- 17) [§ 10 zákona č. 122/2013 Z.z.](#) o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. [84/2014 Z.z.](#)
- 18) Zákon č. [583/2004 Z.z.](#) o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
Zákon č. [523/2004 Z.z.](#)
- 19) Napríklad zákon č. [434/2010 Z.z.](#) o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v znení zákona č. [79/2013 Z.z.](#)

- 20) Zákon č. [71/1967 Zb.](#) o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov.
- 21) [§ 151a až 151md Občianskeho zákonníka.](#)
- 22) [§ 57 ods. 1 písm. d\)](#) a [§ 114 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z.z.](#) o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov.
- 23) [§ 72 zákona č. 7/2005 Z.z.](#) o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- 24) Zákon č. [434/2010 Z.z.](#) v znení zákona č. [79/2013 Z.z.](#)
- 25) [§ 3 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z.z.](#) o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov.
- 26) Čl. 1 ods. 4 ústavného zákona č. [227/2002 Z.z.](#) o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. [387/2002 Z.z.](#) o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov.
- 27) Nariadenie Rady (ES) č. 116/2009 z 18.12.2008 o vývoze tovaru kultúrneho charakteru (kodifikované znenie), (Ú.v. EÚ L 39, 10.2.2009).
- Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) č. 1081/2012 z 9. novembra 2012 k nariadeniu Rady (ES) č. 116/2009 o vývoze tovaru kultúrneho charakteru (kodifikované znenie) v platnom znení (Ú.v. EÚ L 93, 28.3.2014).
- 28) Zákon č. [540/2001 Z.z.](#) o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov.
- 29) Zákon Slovenskej národnej rady č. [372/1990 Zb.](#) o priestupkoch v znení neskorších predpisov.
- 30) [§ 8 až 13](#) a [§ 16 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 10/1996 Z.z.](#) o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov.

Příloha č. 3

Zákon ze dne 17. června 1997 o knihovnách

Hlava 1

Obecné předpisy

Čl. 1. [Rozsah úpravy]

Zákon vymezuje obecné zásady působnosti knihoven.

Čl. 2. [Aplikace předpisů jiného zákona]

V rozsahu neupraveném zákonem o knihovnách se uplatňují příslušně předpisy o organizování a provozování kulturní činnosti.

Čl. 3. [Právo k využívání knihoven]

1. Knihovny a jejich sbírky jsou národním majetkem a slouží k uchovávání národního dědictví. Knihovny organizují a zajišťují přístup ke zdrojům výsledků práce polské i světové vědy a kultury.
2. Právo využívat knihovny má všeobecný charakter, podle zásad stanovených zákonem.

Čl. 4. [Úkoly knihoven]

1. Mezi základní úkoly knihoven patří:

- 1) shromažďování, zpracovávání, uchovávání a ochrana knihovních materiálů;
- 2) obsluha uživatelů, především zpřístupňování sbírek a provozování informační činnosti, zejména pak informování o sbírkách vlastních, sbírkách jiných knihoven, muzeí a středisek vědeckých informací a rovněž spolupráce s archivy v této oblasti.

2. Mezi úkoly knihoven mohou kromě toho náležet rovněž provozování knihovnické činnosti, dokumentační, vědecko-výzkumné, vydavatelské, vzdělávací, popularizační a metodicko-instruktážní činnosti.

Čl. 5. [Knihovní materiály]

Knihovním materiálem jsou zejména dokumenty obsahující zachycený výraz lidské mysli, které jsou určeny k šíření, bez ohledu na fyzický nosič a způsob zaznamenání obsahu, zejména pak: grafické dokumenty (písemné, kartografické, ikonografické a hudební), zvukové, obrazové, audiovizuální a elektronické.

Čl. 6. [Národní knihovní fond]

1. Sbírký knihoven, které mají výjimečnou hodnotu a význam pro národní dědictví, jsou vcelku nebo jen částečně součástí národního knihovního fondu.
2. Národní knihovní fond podléhá zvláštní ochraně.

2a. Při ministroví příslušnému pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví působí Rada pro národní knihovní fond. Do rozsahu působnosti Rady, jakožto expertního a poradenského orgánu pro záležitosti národního knihovního fondu, patří zejména:

- 1) posuzování návrhů organizátorů knihoven na zařazení jejich sbírek do národního knihovního fondu a také předkládání návrhů týkajících se schvalování těchto žádostí ministroví;
- 2) posuzování systému informací o národním knihovním fondu;
- 3) zpracovávání a přijímání plánů práce týkajících se národního knihovního fondu.

2b. Rada pro národní knihovní fond má 10 členů. Ministr příslušný pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví jmenuje do složení Rady na dobu 4 let:

1) po jednom zástupci: ministra příslušného pro záležitosti osvěty, ministra příslušného pro záležitosti vědy, ministra příslušného pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví, Generálního ředitele Státních archivů, Národní knihovny, Jagellonské knihovny, Knihovny národního podniku Ossolińských, Polské akademie věd a Národní knihovny rady;

2) ředitele Národní knihovny jako předsedu Rady.

2c. Podrobný rozsah činnosti Rady pro národní knihovní fond určuje jednací řád vydaný formou nařízení ministrem příslušným pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví.

3. Ministr příslušný pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví formou vyhlášky určí kritéria pro zařazování sbírek do národního knihovního fondu a rovněž seznam knihoven, které disponují sbírkami zařazenými do národního knihovního fondu, určí organizaci tohoto fondu a také pravidla i rozsah jeho zvláštní ochrany, přičemž zohlední historický charakter sbírek a vzdělávací charakter knihoven zařazených na seznam.

Čl. 6a. [Zákaz vývozu knihovních materiálů, které jsou součástí národního knihovního fondu, a které nejsou památkami, do zahraničí]

1. Knihovní materiály, které jsou součástí národního knihovního fondu, a které nejsou památkami ve smyslu čl. 3 bodu 1 zákona ze dne 23. července 2003 o památkové ochraně a péči (Sb. z roku 2014, pol. 1446, ve znění pozdějších změn), nemohou být vyváženy na trvalo do zahraničí, kromě případů vymezených v čl. 26 a čl. 42 zákona ze dne 25. května 2017 o restituci národního kulturního fondu (Sb. pol. 1086), kdy vývoz probíhá v rámci výkonu pravomocného rozsudku nařizujícího vrácení zahraničního kulturního majetku uvedeného v čl. 18 odst. 1 tohoto zákona, na území státu Evropské unie nebo na základě povolení uvedených v čl. 39 odst. 1 nebo čl. 43 odst. 1 tohoto zákona.

2. Knihovní materiály, které jsou součástí národního knihovního fondu, a které nejsou památkou ve smyslu čl. 3 bodu 1 zákona ze dne 23. července 2003 o památkové ochraně a péči, mohou být dočasně vyvezeny do zahraničí po získání:

- 1) jednorázového povolení pro dočasné vyvezení knihovního materiálu do zahraničí nebo
- 2) vícenásobného individuálního povolení pro dočasný vývoz knihovního materiálu do zahraničí nebo
- 3) vícenásobného obecného povolení pro dočasný vývoz knihovního materiálu do zahraničí.

3. Povolení uvedená v odst. 2 vydává ředitel Národní knihovny.

4. Na povolení uvedená v odst. 2 se vztahují příslušně předpisy čl. 53-57 zákona ze dne 23. července 2003 o památkové ochraně a péči.

5. Ministr příslušný pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví formou vyhlášky určí:

- 1) rozsah údajů, které obsahují žádosti o vydání povolení uvedených v odst. 2,
- 2) dokumenty přikládané k žádostem uvedeným v odst. 2 bodech 1 a 2,
- 3) vzory povolení uvedených v odst. 2

– přičemž zohledňuje potřebu zajistit účinnou identifikaci knihovních materiálů uvedených v odst. 2 a také uvedení v žádosti o vydání povolení, o kterém se zmiňuje odst. 2 bod 3, jména a příjmení alespoň 2 osob, které budou oprávněny k podepsání seznamu vyvážených knihovních materiálů, který bude přiložen k tomuto povolení.

Hlava 2

Národní knihovnická rada

Čl. 7. [Národní knihovnická rada]

1. Národní knihovnická rada, zvaná dále jako „Rada“, působí při ministrově příslušném pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví.
2. Mezi úkoly Rady zejména patří:
 - 1) posuzování právních aktů týkajících se knihoven;
 - 2) koordinace celonárodních knihovnických záměrů;
 - 3) stimulování rozvoje nejdůležitějších směrů polského knihovnictví;
 - 4) posuzování činností a iniciativ důležitých pro rozvoj knihoven;
 - 5) pravidelné hodnocení působnosti knihoven a účinnosti knihovnické politiky;
 - 6) předkládání posudku ve věci sloučení knihovny s kulturní institucí, která není knihovnou.
3. Členy Rady jsou jmenováni: ředitel Národní knihovny, ředitel Jagellonské knihovny, čtyři zástupci veřejných knihoven určení ministrem příslušným pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví, čtyři zástupci školních, pedagogických a vědeckých knihoven určení ministrem příslušným pro záležitosti osvěty a výchovy, dva zástupci vědeckých středisek určení ministrem příslušným pro záležitosti vědy a tři zástupci knihovnických a tvůrčích prostředí.
4. členy Rady jmenuje ministr příslušný pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví na dobu pěti let.
5. Rada si ze svého středu vybírá předsedu Rady.
6. Ministr příslušný pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví může odvolat člena Rady před uplynutím doby uvedené v odst. 4, jestliže se nepodílí na činnosti Rady.
7. Ministr příslušný pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví formou vyhlášky určuje organizaci a způsob činnosti Rady, přičemž zohledňuje způsob jmenování předsedy Rady a také její efektivní administrativní obsluhu.

Hlava 3

Organizace knihoven

Čl. 8. [Zřizovatelé knihoven]

1. Knihovny jsou zřizovány a provozovány subjekty, které budou dále označovány jako „zřizovatelé“.
2. Zřizovateli knihoven jsou:

- 1) ministři a vedoucí centrálních úřadů;

- 2) jednotky územní samosprávy.

3. Zřizovateli knihoven mohou být také:

- 1) fyzické osoby;

- 2) právnické osoby;

- 3) organizační složky bez právní subjektivity.

Čl. 9. [Povinnosti zřizovatelů knihoven]

1. Zřizovatel zajišťuje podmínky fungování a rozvoje knihovny, které odpovídají jejím úkolům.

2. Zřizovatel je povinen zajistit zejména:

- 1) prostory;

- 2) prostředky na:

- a) vybavení,

- b) provozování knihovnické činnosti, zejména pak nákup knihovnického materiálu,

- c) profesní vzdělávání zaměstnanců.

Čl. 10. [Knihovna jako organizační složka]

Knihovna může být samostatnou organizační složkou nebo může být součástí jiné jednotky.

Čl. 11. [Dokument o založení knihovny]

1. Knihovna, která je samostatnou organizační složkou, působí na základě dokumentu o založení knihovny a také stanov vydaných zřizovatelem.

2. Dokument o založení knihovny vymezuje:

- 1) název, sídlo, oblast a rozsah působnosti knihovny;

- 2) zdroje financování.

3. Stanovy vymezují zejména:

- 1) cíle a úkoly knihovny;

- 2) orgány knihovny a její organizaci, v tom rozsah působnosti a umístění poboček a oddělení;

- 3) název jednotky vykonávající meritorní dohled nad činností knihovny – ve vztahu ke knihovně, která je součástí celonárodní sítě knihoven;

- 4) zdroje financování činnosti knihovny.

4. (zrušen).

Čl. 12. [Provozní řád knihovny]

Úkoly, organizace a podrobný rozsah působnosti knihovny, která je součástí jiné organizační složky, vymezuje provozní řád vydaný vedoucím této jednotky.

Čl. 13. [Sloučení, rozdělení nebo likvidace knihoven]

1. Zřizovatel může přistoupit ke sloučení, rozdělení nebo likvidaci knihovny.

2. Zřizovatel je povinen 6 měsíců před datem vydání dokumentu o sloučení, rozdělení nebo likvidaci knihovny zveřejnit informace o svém záměru spolu s jeho odůvodněním. Tato povinnost se vztahuje rovněž na změny stanov knihovny v části, která se týká rozsahu působnosti a umístění poboček a oddělení.

3. (zrušen).

4. Sloučení, rozdělení nebo likvidace knihovny, která je součástí celonárodní sítě knihoven, probíhá poté, kdy zřizovatel získá posudek jednotky vykonávající meritorní dohled nad činností knihovny. Tento předpis se vztahuje příslušně také na pobočky knihoven.

5. Předpisy odst. 2 – 4 se nevztahují na knihovny, které jsou součástí jiné organizační složky.

6. Předpisy odst. 1 – 4 se nevztahují na školní a pedagogické knihovny.

7. Veřejné knihovny mohou být, s vyhrazením čl. 19, slučovány s jinými kulturními institucemi, pokud sloučení nezpůsobí újmu v plnění dosavadních úkolů.

8. Sloučení uvedené v odst. 7 vyžaduje získání posudku Rady a příslušné krajské veřejné knihovny a také vydání souhlasu ministra příslušného pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví.

Čl. 14. [Poplatky za využívání knihovny]

1. Služby knihoven, jejichž zřizovateli jsou subjekty uvedené v čl. 8 odst. 2, jsou obecně dostupné bezplatně, s vyhrazením odst. 2.

2. Poplatky mohou být vybírány:

1) za informační, bibliografické, reprografické služby a také zápůjčky mezi knihovnami;

2) za vypůjčení audiovizuálních záznamů;

3) ve formě kauce za vypůjčení knihovního materiálu;

4) za včasné nevrácení vypůjčených knihovních materiálů;

5) za poškození, zničení nebo nevrácení knihovního materiálu.

3. Výše poplatků uvedených v odst. 2 bodech 1 a 2 nesmí přesahovat náklady na poskytnutí služby.

4. Zásady a podmínky využívání knihovny vymezuje provozní řád vydaný jejím ředitelem (vedoucím).

Čl. 15. [Knihovní rada]

Při knihovně může působit knihovní rada nebo jiný orgán poradenského a expertního charakteru a to dle zásad stanovených ve stanovách.

Hlava 4

Národní knihovna

Čl. 16. [Rozsah působnosti Národní knihovny]

1. Národní knihovna je centrální knihovnou státu.
2. Národní knihovna má právní subjektivitu.
3. Dohled nad Národní knihovnou vykonává ministr příslušný pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví.
4. Podrobný rozsah působnosti Národní knihovny a jejích orgánů vymezují stanovy vydané ministrem příslušným pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví.

Čl. 17. [Úkoly Národní knihovny]

1. Mezi úkoly Národní knihovny patří provozování knihovnické, bibliografické, vědecké, informační, konzervátorské, poradní, vydavatelské, výstavní činnosti a služeb, zejména pak:
 - 1) shromažďování, zpracovávání, zpřístupňování a dlouhodobé archivování knihovných materiálů vzniklých v Polsku a také v zahraničí a týkajících se Polska;
 - 2) zpracovávání a vydávání národní bibliografie;
 - 3) provádění výzkumu v oblasti knihovnictví, nauky o knihách a podobných vědních oborů;
 - 4) zdokonalování meritorní činnosti knihoven v zemi i pomoc polským knihovnám v zahraničí;
 - 5) provozování středisek normalizovaných čísel ucelených publikací a průběžných publikací.
2. Národní knihovna provádí metodickou a unifikační činnost v oblasti knihovnictví, bibliografie, aplikace moderních knihovnických technologií a také konzervování knihovních materiálů.
3. Při Národní knihovně působí, v souladu se zásadami stanovenými ve stanovách, Vědecká rada, jejíž členy jmenuje a odvolává ministr příslušný pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví na návrh ředitele Národní knihovny.

Hlava 5

Veřejné knihovny

Čl. 18. [Cíle veřejných knihoven]

1. Veřejné knihovny slouží k uspokojování osvětových, kulturních a informačních potřeb celé společnosti a také se podílejí na šíření vědomostí a kultury.
2. Veřejnými knihovnami jsou Národní knihovna a knihovny při jednotkách území samosprávy.
3. Veřejná knihovna může být samostatnou kulturní institucí nebo může být součástí jiné kulturní instituce, v tom rovněž vzniklé v důsledku sloučení uvedeného v čl. 13 odst. 7.
4. Organizaci a podrobný rozsah působnosti veřejné knihovny, která je součástí jiné kulturní instituce, vymezuje zřizovatel ve stanovách této kulturní instituce.

Čl. 19. [Organizace veřejných knihoven]

1. Veřejné knihovny jsou organizovány způsobem, který zajišťuje obyvatelům pohodlný přístup ke knihovním materiálům a informacím.
2. Obec zřizuje a provozuje minimálně jednu obecní veřejnou knihovnu spolu s příslušným počtem poboček a oddělení a také knihovních míst.
3. Okres zřizuje a provozuje minimálně jednu okresní veřejnou knihovnu. Úkoly okresní veřejné knihovny může vykonávat, na základě dohody, krajská nebo obecní veřejná knihovna, která působí v rámci okresu a má na jeho území sídlo.
4. Krajská samospráva zřizuje a provozuje minimálně jednu krajskou veřejnou knihovnu.
5. Knihovny místní samosprávy mohou se souhlasem zřizovatele uzavírat dohody s jinými knihovnami a institucemi za účelem společného zajišťování knihovnických služeb pro určené území a prostředí.

Čl. 20. [Úkoly krajské veřejné knihovny]

1. K úkolům krajské veřejné knihovny patří:
 - 1) shromažďování, zpracovávání a zpřístupňování knihovních materiálů, které slouží k obsluze informačních, vzdělávacích a samo vzdělávacích potřeb, zejména pak týkajících se vědomostí o vlastním regionu a také dokumentujících jeho kulturní, vědecké a hospodářské výsledky;
 - 2) zajišťování funkce střediska knihovnických a bibliografických informací, organizování průběhu výpůjček mezi knihovnami, zpracovávání a vydávání regionálních bibliografií a rovněž jiných informačních materiálů regionálního charakteru;
 - 3) zkoumání stavu a stupně uspokojování potřeb uživatelů, analyzování stavu, organizace a rozmístění knihoven a také formulování a předkládání návrhů na změny v této oblasti zřizovatelům;
 - 4) zajišťování instruktážní a metodické, školící pomoci knihovnám;
 - 5) zajišťování meritorního dohledu v oblasti realizace úkolů uvedených v čl. 27 odst. 5 okresními a obecními veřejnými knihovnami.
2. Veřejná knihovna, jejímž zřizovatelem je okres nebo město s právy okresu, působící ve městě, které je sídlem krajské samosprávy, může vykonávat úkoly uvedené v odst. 1 na základě dohody krajské samosprávy s výkonným orgánem okresu či města s právy okresu. Dohoda vymezuje zejména objem finančních prostředků, které vkládají strany dohody, nezbytných pro provozování činnosti knihovnou.

Čl. 20a. [Okresní veřejná knihovna]

1. Okresní veřejná knihovna realizuje příslušným způsobem úkoly stanovené v čl. 20 odst. 1 v bodech 1, 2, 4 a 5 a také spolupracuje s krajskou veřejnou knihovnou.
2. Veřejná knihovna, jejímž zřizovatelem je obec působící ve městě, které je sídlem okresní samosprávy, může vykonávat úkoly uvedené v odst. 1 na základě dohody okresní samosprávy se starostou (primátorem města). Dohoda musí obsahovat ujednání, která byla stanovena v čl. 20 odst. 2.

Hlava 6

Vědecké knihovny

Čl. 21. [Úkoly vědeckých knihoven]

1. Vědecké knihovny:

1) slouží potřebám vědy a vzdělávání, přičemž zajišťují přístup ke knihovním materiálům a informačním zdrojům, které jsou nezbytné pro provádění vědecko-výzkumných prací a také obsahujícím výsledky vědeckých výzkumů;

2) provádění vědecko-výzkumnou činnost v oblasti knihovnictví a příbuzných oborů a rovněž v oblasti jimi obsluhovaných vědních oborů.

2. Mezi vědecké knihovny patří:

1) Národní knihovna;

2) knihovny, jejichž zřizovateli jsou vysoké školy;

3) knihovny, jejichž zřizovatelem je Polská akademie věd;

4) knihovny, jejichž zřizovatelem jsou vědecko-výzkumné jednotky;

5) jiné knihovny.

3. Seznam vědeckých knihoven spravuje Národní knihovna.

4. Ministr příslušný pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví formou vyhlášky určí způsob a režim zařazování knihoven uvedených v odst. 2 bodě 5 mezi vědecké knihovny a také sestaví jejich seznam, přičemž zohledňuje specifičnost rozsahu jejich působnosti a také potřebu zajištění profesionálního vykonávání jejich úkolů.

Hlava 7

Školní a pedagogické knihovny

Čl. 22. [Organizace školních a pedagogických knihoven]

1. Školní knihovny a také knihovny jiných institucí osvětového systému slouží k realizaci výchovně-vzdělávacích programů, kulturnímu a informačnímu vzdělávání dětí a mládeže a také vzdělávání a zdokonalování pedagogů. Za tímto účelem je v každé veřejné škole provozována školní knihovna.

2. Pedagogické knihovny vykonávají činnost, která slouží potřebám osvěty a výchovy, v tom ke vzdělávání a zdokonalování pedagogického personálu.

3. Pravidla zřizování a působnosti školních a pedagogických knihoven vymezují zvláštní předpisy.

Hlava 8

Odborné a podnikové knihovny

Čl. 23. [Provozování odborných a podnikových knihoven]

Podniky mohou provozovat odborné a podnikové knihovny.

Čl. 24. [Úkoly odborných a podnikových knihoven]

1. Odborné knihovny podporují realizaci cílů podniků a také slouží potřebám profesního vzdělávání zaměstnanců.

2. Podnikové knihovny slouží k uspokojování osvětových a kulturních potřeb zaměstnanců podniků a jejich rodin.

Hlava 9

Obsluha speciálních skupin uživatelů

Čl. 25. [Vznik Centrální knihovny pro nevidomé]

Centrální knihovna pro nevidomé zajišťuje knihovnický servis pro nevidomé a koordinuje činnost obdobných knihoven a institucí.

Čl. 26. [Provozování jiných knihoven pro speciální skupiny uživatelů]

1. Za účelem zajištění knihovnických služeb pro speciální skupiny uživatelů jsou provozovány knihovny v léčebných střediscích ve smyslu předpisů o léčebné činnosti, v domovech sociální péče, v nápravných zařízeních, výchovných zařízeních a dětských domovech, jakož i v organizačních složkách podléhajících Ministru národní obrany a ministrově příslušnému pro vnitřní věci.

2. Ministři příslušní pro záležitosti uvedené v odst. 1 po dohodě s ministrem příslušným pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví určují formou vyhlášky způsob organizace knihovnických služeb uvedených v odst. 1 a také způsob součinnosti veřejných knihoven při poskytování těchto služeb, přičemž zohledňují specifickou jejich působnost.

Hlava 10

Celonárodní síť knihoven

Čl. 27. [Vytvoření sítě knihoven]

1. Za účelem provozování jednotné knihovnické a informační činnosti, která umožňuje využívání knihovních materiálů a jiných zdrojů informací, se vytváří celonárodní síť knihoven, která je dále označována jako „síť knihoven“.

2. Součástí sítě knihoven jsou veřejné knihovny.

3. Jiné knihovny, než uvedené v odst. 2, mohou být zařazeny do sítě knihoven na žádost příslušného zřizovatele, rozhodnutí ministra příslušného pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví, který po dohodě se zřizovatelem určuje jednotku zajišťující meritorní dohled v oblasti plnění úkolů stanovených v odst. 5. Rozhodnutí o zařazení do sítě knihoven může být zrušeno v případě, kdy knihovna neplní/porušuje povinnosti vyplývající z členství v síti knihoven.

4. Evidenci knihoven, které patří do sítě knihoven, spravuje Národní knihovna.

5. Knihovny, které jsou součástí sítě knihoven, jsou povinny spolupracovat v oblasti:

1) shromažďování, zpracovávání, uchovávání a zpřístupňování sbírek;

2) přípravování a šíření bibliografických a dokumentačních informací;

3) vědecko-výzkumné činnosti a také dodatečného vzdělávání a profesního zdokonalování zaměstnanců knihoven;

4) výměny a předávání knihovních materiálů a informací.

6. Ministr příslušný pro záležitosti kultury a ochrany národního dědictví po dohodě s příslušnými ministry určí formou vyhlášky způsob evidence knihovnických materiálů, přičemž bere na vědomí zajištění efektivní realizace úkolů knihoven.

Čl. 28.
(zrušen).

Hlava 11

Zaměstnanci knihoven

čl. 29. [Kvalifikace pracovníků zaměstnaných na knihovnických pozicích]

1. Pracovníci zaměstnaní v knihovnách na knihovnických pozicích tvoří profesní skupinu knihovníků.
2. V knihovnách mohou být zaměstnávány osoby **se středním nebo středním odborným vzděláním** [1].

Hlava 11a

Trestní předpis

Čl. 29a. [Zodpovědnost za vývoz knihovnického materiálu do zahraničí bez povolení]

1. Ten, kdo bez povolení vyveze do zahraničí knihovní materiál, který není památkou ve smyslu čl. 3 bodu 1 zákona ze dne 23. července 2003 o památkové ochraně a péči, jenž náleží do národního knihovnického fondu nebo po jeho vyvezení do zahraničí jej nepřiveze zpět do země v době platnosti povolení, se vystavuje riziku trestu odnětí svobody od 3 měsíců do 5 let.
2. Jestliže pachatel činu uvedeného v odst. 1 jednal neúmyslně, hrozí mu pokuta, trest omezení svobody nebo odnětí svobody do 2 let.
3. V případě menšího významu hrozí pachateli pokuta, trest omezení svobody nebo odnětí svobody do jednoho roku.
4. V případě odsouzení za trestný čin uvedený v čl. 1 soud vynáší rozsudek a v případě odsouzení za trestný čin uvedený v odst. 2 soud může vynést rozsudek o odškodném na určené společenské účely spojené s péčí o památky ve výši od trojnásobku po třicetinásobek minimální mzdy stanovené na základě předpisů zákona ze dne 10. října 2002 o minimální mzdě (Sb. z roku 2017, pol. 847).

Hlava 12

Změny platných předpisů, přechodné a konečné předpisy

Čl. 30.

(vynechán).

Čl. 31. [Zrušené předpisy]

1. Končí platnost zákona ze dne 9. dubna 1968 o knihovnách (Sb. č. 12, pol. 63 z roku 1984, č. 26, pol. 129 z roku 1989, č. 29, pol. 155 a č. 35, pol. 192 z roku 1990, č. 34, pol. 198 z roku 1996, č. 152, pol. 722).
2. (vynechán).

Čl. 32. [Platnost]

Zákon vstupuje v platnost po uplynutí 30 dnů od jeho zveřejnění,

[1] čl. 29 odst. 2 ve znění stanoveném čl. 25 zákona ze dne 14. prosince 2016 Předpisy zavádějící zákon – Osvětový zákon (Sb. z roku 2017, pol. 60). Změna vstoupila v platnost 1. září 2017.